

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASINDA
KARŞILAŞILAN SORUNLAR
(Bolu İli Örneği)

Nuray KABAŞ

Temmuz-2006

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ
BİLİM DALI

TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASINDA
KARŞILAŞILAN SORUNLAR
(Bolu İli Örneği)

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Nuray KABAŞ

Danışman:
Yard. Doç Dr. Şaduman KAPUSUZOĞLU

Temmuz-2006

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Nuray KABAŞ' a ait Taşınmalı İlköğretim Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar adlı çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.13.07.2006

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Yard. Doç. Dr. Şaduman KAPUSUZOĞLU

Üye : Yard. Doç. Dr. Zekeriya NARTGÜN

Üye : Yard. Doç. Dr. Tuncay ÖZDEMİR

Prof Dr. Uğur ESER

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Nuray KABAŞ

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Şaduman KAPUSUZUOĞLU

Temmuz 2006, (xii)+117 Sayfa

Taşımali İlköğretim Uygulamasına öncelikle sekiz yıllık zorunlu ilköğretim Türkiye’de daha kolay uygulanabilsin diye gereksinim duyulmuştur. Araştırmada daha önce belirlenen sorunlardan 18 tanesinin alt problemlere göre analizi yapılmıştır.

Bu araştırmanın amacı; Milli Eğitim Bakanlığı’nca uygulamaya konulan taşımali ilköğretim uygulamasının Bolu ilindeki sorunlarına ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşlerini ortaya koyup, bulguları analiz edip yorumlayarak önerilerde bulunmaktır.

Araştırmanın evreni 2004–2005 eğitim-öğretim yılında Bolu İli merkezindeki taşıma merkezi olan 15 okulun bütün yönetici (21 kişi) ve öğretmenleri (233 kişi) ile örnekleme alma yöntemi ile belirlenen 550 öğrenci velisinden oluşmaktadır.

Araştırma analiz teknikleri yönünden “Nicel” bir çalışmadır.

Verilerin analizinde yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerini belirlemek amacıyla frekans ve yüzdeler hesaplanmıştır. Grupların görüşleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi için Kay-Kare Testi uygulanmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre; yönetici öğretmen ve veliler “Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi” maddesinde çoğunlukla sorunun “hiç” yaşanmadığı; “Taşımalı İlköğretimin velilere ek harcama getirmesi” maddesinde de sorunun “hiç” olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

Yöneticiler “Kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi” ve “Taşıma ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması” maddelerinde ise çoğunlukla sorunların “ara sıra” yaşandığını düşünmektedirler.

Yönetici, öğretmen ve velilerin ortak görüşte olduğu sorunlar ise; kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi ile taşımalı uygulaması nedeniyle okul yönetiminde sorunların artmasıdır.

Ayrıca araştırma anketinde yer alan 18 maddelik sorundan bulgulara göre yönetici, öğretmen ve velilerden en fazla sorun olduğunu düşünen grup yöneticilerdir.

Araştırmada yer alan önerilerden bazıları şöyledir: Taşımalı ilköğretim için devletin yaptığı harcamalar arttırılmalıdır. Taşıma güzergâhlarındaki yollar özellikle kış aylarında bakımlı olmalı, kapanan köy yollarının açılmasında taşımalı eğitim için kullanılanlara öncelik verilmelidir. Taşıma merkezi okulların yönetimleri artan sorunları daha kolay çözebilmeleri için personel açısından desteklenmelidir. Öncelikle bu okullara rehber öğretmen, memur ve yeterli sayıda yardımcı personel sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Taşımalı İlköğretim Sorunları.

ABSTRACT

MOBILE PRIMARY EDUCATION APPLICATIONS AND THEIR PROBLEMS

Nuray KABAŞ

Master Thesis

**Department of Educational Management and Supervision
Supervisor: Assistant Professor Şaduman KAPUSUZÖĞLU**

July 2006,(xii)+(117) pages

Mobile Primary Education Application was needed in order to implement 8 year compulsory Primary Education in Turkey. 18 of the topics determined in advance in the research were analyzed according to the sub-topics.

The aim of this research is to bring up the opinions of the administrators , the teachers and the parents regarding the problems of mobile Primary Education Applications in the city of Bolu, implemented by Ministry of Education and to suggest some ideas after analysing and commenting on them.

Sample population of the research consists of all the administrators, the teachers of the 15 center schools for Mobile-Primary Education and 550 students' parents determined by sampling method in the city of Bolu in 2004-2005 academic-years.

This research is a “Quantitative” study in terms of analysis techniques.

Frequencies and percentages were taken into account in analyzing the data in order to find out the opinions of the administrators, the teachers and the parents. Chi-Square test was implemented in order to find out the differences among the opinions of the groups.

According to the diagnosis, the administrators, the teachers and the parents think that there has been no problem at all regarding the topic that the students travel standing in the vehicles. As for the topic whether Mobile Primary Education causes

extra expenses for the parents or not; the administrators, the teachers and the parents think that they have no problem at all about that.

The administrators think that they occasionally have problems regarding the topic that bad road conditions which causes difficulty in transporting in winter time and the difficulty of adaptation of the transporting students to their schools and friends.

As for the common problems found out by the administrators, the teachers and the parents as well as the diagnosis are the difficulty of transporting students because of the bad road conditions in winter time and the increase in the problems of school administrations due to the implementation of Mobile Primary Education Applications.

Furthermore, the administrators are the group complaining about the problems most in the survey consisting of 18 topics.

Some of the suggestions emphasized in the research are as in the following: The expenses of the government for the Mobile Primary Education should be increased. The roads should be repaired especially in winter time, and the village roads used for Mobile Primary Education should be repaired first competed to the other roads which are out of use due to the harsh winter conditions. The administrations of the center Mobile Primary Education schools should be given enough support so that they can solve the increasing problems. First, guidance counselors, civil servants and sufficient staff should be provided for these schools.

Key words: Problems of Mobile Primary Education Applications.

Çocuklarıma

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın planlanmasından raporun yazılması aşamasına kadar pek çok kişinin emeği ve katkısı bulunmaktadır.

Yüksek Lisans öğretimim süresince göstermiş olduğu engin hoşgörü ve anlayış ile bilgi birikimlerini paylaşmasından dolayı değerli hocam Prof. Dr. A.Canan ÇETİNKANAT' a; daima içten ve samimi davranışları ile motive eden, desteğini esirgemeyen tez danışmanım değerli hocam Yard. Doç. Dr. Şaduman KAPUSUZUOĞLU' na; tezimin nicel verilerinin sağlıklı elde edilebilmesi için bilgi ve zamanını esirgemeyen değerli hocalarım Yard. Doç. Dr. Zekeriya NARTGÜN ve Yard. Doç. Dr. Şenay NARTGÜN' e; bana inanıp çalışmalarımı destekleyen Sayın Dekanımız ve değerli hocam Prof. Dr. Esergül Balcı BUCAK' a; değerli hocam Prof Dr. Ali GÜLER' e; teşekkür ederim.

Çalışmalarım süresince bilgi ve zamanlarını paylaşan İlköğretim Müfettişi Saffet ÇETİN ile Bolu İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı İsmail BAYRAKTAR' a teşekkür ederim.

Ayrıca Yüksek Lisans öğrenimim süresince her türlü destek ve ilgilerini gördüğüm eşim Hikmet KABAŞ ile çocuklarım Cihan ve Başak Öykü KABAŞ' a çok teşekkür ederim.

Nuray KABAŞ

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii-iv
ABSTRACT.....	v-vii
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix-x
TABLolar DİZİNİ.....	xi-xii

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1-10
1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi	10
1.2. Alt Problemler	10
1.3. Araştırmanın Amacı	10-11
1.4. Araştırmanın Önemi	11
1.5.Sayıtlılar.....	12
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	12
1.7. Araştırmada kullanılan Tanımlar	12-13
1.8. Araştırmada Kullanılan Kısaltmalar.....	13

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	14
2.1. Türkiye’ de Eğitim Sisteminin Tarihçesi.....	14-20
2.2. Yasal Değişiklikler ve 4306 Sayılı Kanun.....	21-22
2.3.Milli Eğitim Bakanlığı’nın Taşımalı İlköğretim Projesi	22-23
2.3.1. Taşımalı İlköğretim Uygulamaları.....	23-25
2.3.2. Taşıma Harcamaları	25-26
2.3.3. Taşımalı İlköğretimin sağladığı Faydalar	26-28
2.3.4. Taşımalı İlköğretim ile ilgili Yönerge ve Yönetmelikler	28
2.3.4.1.Taşımalı İlköğretim Yönergesi	28-34
2.3.4.2.MEB Taşımalı İlköğretim Yönetmeliği	34-37
2.4. Dünyada Zorunlu Eğitimde Öğrenci Taşınması	37-40
2.5. Bolu İlnde Eğitimin Mevcut Durumu	40-42
2.5.1. Bolu İlnde Milli Eğitimin Bütçesi	42-43

2.5.2. Bolu İlinde Taşımalı İlköğretim	43-49
2.6. Taşımalı ilköğretimle ilgili Yapılmış Araştırmalar.....	49-61
BÖLÜM III	
YÖNTEM.....	61
3.1. Araştırmanın Modeli	61
3.2. Evren ve Örneklem	61-62
3.3. Veri Toplama Yöntemi	62-64
3.4. Verilerin Çözümlemesi	64
BÖLÜM IV	
BULGULAR ve YORUMLAR.....	65
4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	65
4.1.1. Birinci ve İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	65
BÖLÜM V	
SONUÇ ve ÖNERİLER	102
5.1. Sonuçlar	102-107
5.2. Öneriler	107-108
KAYNAKÇA	109-115
EKLER	
Ek:1 Anket Formu.....	116
Ek:2 Özgeçmiş.....	117
Ek:3 Yazışmalar	

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1- Taşımalı ilköğretimin yıllara göre gelişimi	9
Tablo 2- Milli Eğitim Şuralarında Ele Alınan Başlıca Konular	18-19
Tablo 3- Bolu İlinde Eğitim Kademelerine göre Sayısal Gelişmeler	41-42
Tablo 4- Bolu İli' ndeki ilköğretim okullarının 2004–2005 eğitim- öğretim yılında sınıflara göre öğrenci sayıları	42
Tablo 5- Bolu İli 2003–2004; 2004–2005 yıllarında taşımalı ilköğretim yapılan okul ve öğrenci sayıları	43
Tablo 6- Bolu İli merkezindeki taşıma merkezi okullar ve taşınan yerleşim birimleri.....	47-49
Tablo 7- Uygulanan ve Dönen Anketler.....	63
Tablo 8- Okulda öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmaması.....	66-67
Tablo 9- Taşımalı ilköğretim konusunda velilerin görüşünün alınmaması.....	68-69
Tablo 10- Taşımalı ilköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz olması.....	70-71
Tablo 11- Taşıma araçlarının taşımaya uygun olmaması.....	72-73
Tablo 12- Taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alınması.....	74-75

Tablo 13- Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi.....	76-77
Tablo 14- Taşımali ilköğretimin velilere ek harcama getirmesi.....	78-79
Tablo 15- Taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliğı.....	80-81
Tablo 16- Merkez okulun öğretmen bakımından yetersiz olması	82-83
Tablo 17- Öğrencisi taşınan köylerde kapanan okulların araç gereçlerinin merkez okula devredilmemesi.....	84-85
Tablo 18- Öğrencisi taşınan köylerde Milli Bayramların eski heyecanıyla kutlanamaması	86-87
Tablo 19- Taşımali ilköğretimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi	88-89
Tablo 20- Kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi.....	90-91
Tablo 21- Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması	92-93
Tablo 22- Okul yönetiminde sorunların artması.....	94-95
Tablo 23- Yolların taşımali eğitim için uygun olmaması....	96-97
Tablo 24- Taşıma ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi	98-99
Tablo 25- Taşıma ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması.....	100-101

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim genel tanımıyla bireyde davranış geliştirme sürecidir. Bu sürecin en iyi şekilde tamamlanması eğitim sisteminin düzenli işlemesiyle sağlanabilir.

Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler, insanın ön plana çıkması, geleneklerin ve çağdaş değerlerin uyum içinde kaynaştırılması gereği tüm ülkeleri büyük bir duyarlılıkla eğitime önem vermeye yöneltmiştir. Çünkü birey ve toplumun gelişmişliğinin en etkili göstergesi eğitimidir.

Diğer yandan ekonomik, sosyal, kültürel vs. birçok koşulun etkisinde kalan eğitim sistemleri de kendilerini sürekli değiştirmek ve yenilemek durumundadır. Zaten eğitimde reform çalışmalarının evrensellik gösterdiği dünyamızda, ulusların eğitim sorunlarında da benzerlikler göze çarpmaktadır.

Bunları başlıcaları:

- Nüfus;
- Okuma-yazma bilenlerin oranının arttırılması;
- Zorunlu Eğitim süresinin arttırılması;
- Öğretmen başına düşen öğrenci sayısının azaltılması;
- Yükselen beklenti seviyelerine uygun eğitimidir.

Türkiye’de eğitim politikaları ile ilgili çalışmalar 1920’lere dayanır. Cumhuriyetin ilk yıllarında, Atatürk’ün önderliğinde Tevhidi Tedrisatla başlayan eğitim ile ilgili çalışmalar; harf devrimi, okuma yazma seferberliği ile devam etmiş, eğitim şuralarında, beş yıllık kalkınma planlarında ve hükümet programlarında daima yerini almıştır. Ayrıca eğitim ve öğrenim hakkı 1924 Anayasasının 87.

maddesinde; “ilköğretimin 7–14 yaş çocukları için parasız ve zorunlu” olduğu ilkesi yer alır. Aynı ilke, 1961 ve 1982 Anayasalarında da yer almıştır. 1982 Anayasasında bu ilke, “ eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır.” şeklinde güvence altına alınmıştır.

Ayrıca “UNESCO Öğretim Alanında Ayrımcılığa Karşı Savaşım Sözleşmesi “ nin (Kabul Tarihi:14 Aralık 1960 Yürürlük Tarihi:22 Mayıs 1962)

Madde 4.Bu sözleşmeye taraf olan devletler ayrıca,ulusal koşullara ve geleneklere uyarlanmış yöntemlerle,öğretim konusunda fırsat ve davranış eşitliğini geliştirmeyi amaçlayan ulusal bir politika oluşturmayı,geliştirmeyi ve uygulamayı,özellikle;a)İlköğretimi zorunlu ve parasız kılmayı;....yasayla konulan öğrenim (okula gitme) yükümlülüğünün herkesçe yerine getirilmesini sağlamayı:....üstlenirler.

Madde 13.Bu sözleşmeye taraf devletler, herkesin eğitim hakkını tanırlar. Bu sözleşmeye taraf olan devletler bu hakkın tam olarak kullanımını sağlamak amacıyla;

a. İlköğretimin zorunlu ve herkes için parasız olarak erişilebilir olması gerektiğini tanırlar.

Madde 14.Bu sözleşmeye taraf olan her devlet taraf olduğu sırada ana ülkesinde ya da kendi yetki alanı içinde ülkelerde ilköğretimin zorunlu ve parasız niteliğini henüz sağlayamamışsa, iki yıllık bir süre içinde, ilköğretimin herkes için zorunlu ve parasız olduğu ilkesinin planda belirtilen makul bir süre içinde tam olarak uygulanmasını aşamalı biçimde gerçekleştirmek için zorunlu olan önlemleri içeren ayrıntılı bir plan hazırlamayı ve kabul etmeyi üstlenir.

Maddeleri ile taraf ülke olarak ilköğretimde gelişim sağlamak gerekli hale gelmiştir.

20 Kasım 1989’da Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ülkemizde Bakanlar Kurulu Kararı ile 27 Ocak 1995 tarih ve 22184 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Sözleşmenin ilköğretimi ilgilendiren maddesinde ise:

Madde 28. 1.Taraf devletler çocuğun eğitim hakkını tanırlar ve özellikle bu hakkın yavaş yavaş ve fırsat eşitliği temeli üzerinde kullanımını sağlamak amacıyla:

- a. İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız duruma getirirler.
- b. Okula devamın düzenliliğini sağlamak ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlemler alırlar.

İlköğretimin parasız ve zorunlu olması gerektiği belirtilmektedir.

1990’lı yıllara girildiğinde, uluslar arası düzeyde onaylanmış ilkelere karşın, hala ilköğretimin evrenselleştirilmesinde pek çok yetersizliğin (ilköğretimden yoksun bulunma, okula devamsızlık ve okul terki, gelişim düzeyindeki eksiklik vb.) yaşanıyor olması,”Herkes İçin Eğitim Dünya Konferansı”nda (1990) temel eğitim kavramının içerik, araç ve kaynaklarının daha geniş bir bakış açısı ile ele alınmasına yol açmış ve uygulanabilir bir eylem planı önerilmiştir (Kavak,1998: 81).

Görüldüğü üzere zorunlu eğitim, eğitimde fırsat eşitliği, taşınabilir ilköğretim ile ilgili araştırma ve çalışmalar uzun yıllar boyunca hem dünya ülkelerinin hem de bu amaçla hazırlanmış uluslar arası sözleşmelerin gündeminde yer almış ve almaya da devam etmektedir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 7. maddesinde de “Temel eğitim (ilköğretim) görmek her Türk vatandaşının hakkıdır” denilerek Temel eğitim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından da vatandaşların ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanabilecekleri belirtilir.

Kanunlarla desteklenen eğitim- öğretim faaliyetleri Türkiye’de yaygın ve gelişmiş şekilde gerçekleştirilememektedir. Oysa yine 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda “İlköğretimin 6–14 yaşlarını kapsadığı ve kız-erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğu” (Madde 22) belirtilir. Bunlara rağmen oldukça geniş bir coğrafyaya sahip olan ülkemizde, ilköğretimin istenilen şekilde gerçekleştirilmesinde bazı sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenlerin başlıcaları şunlardır: Ekonomi, coğrafi konum, göçler ve hızlı nüfus artışı.

Coğrafi konum açısından bakıldığında Türkiye Cumhuriyeti toprakları oldukça geniş bir alana yayılmaktadır. Öyle ki ülkenin doğusunda kara kış yaşanırken batısında bahar mevsimi görülmektedir. Bu da farklı yerleşim şekillerini ortaya

çıkarmaktadır. Yerleşim her türlü toprak parçasında ve oldukça dağınık bir yapıdadır. Ülkemizin coğrafi konumundan dolayı da birçok küçük yerleşim birimi ortaya çıkmaktadır. Küçük ve dağınık yerleşim yerlerinde her öğrencinin rahatça ulaşabileceği okullar oluşturmak oldukça zor olmaktadır. Bu küçük yerleşim birimlerinde öğrenci sayısı da az olduğundan birleştirilmiş sınıf programı uygulaması zorunlu hale gelmektedir. Fakat bu okullarda “ Milli Eğitim Bakanlığı Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğine” göre birleştirilmiş sınıf programının ne anlama geldiğini bilmeyen yeni mezun ya da mesleki kıdemi az öğretmenlerin veya kadrolu öğretmen açığını kapatmak için vekil öğretmen olarak görev verilen aslen eğitim fakültelerinden mezun olmayan kişilerin görev yapması sıkıntı yaratmaktadır. Yine aynı yönetmelik hükümlerine göre, öğretmen ihtiyacının giderilebilmesi için farklı branşlardan mezun veya kısmi zamanlı personel olarak atanan öğretmenlerin de bu okullarda görev yapmaları eğitim ve öğretimi karmaşık ve işlemez hale getirmektedir. Çünkü alanında görev yapmayan, sürekli görev alıp alamayacağı belli olmayan, tecrübesiz öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflı okullarda mevzuata uygun başarılı çalışmalar yapmaları zordur.

Birleştirilmiş sınıf programı uygulamasının istenilen kalitede olmamasının nedenlerinden biri de; Ayrı bir planlama ve eğitim ortamı gerektiren birleştirilmiş sınıflarda görevlendirilen bu öğretmenlerin okulların eğitim araç-gereci ile desteklenmemesi nedeniyle uygulamada güçlüklerle karşılaşmalarıdır.

Tekışık (1968: 23) tarafından;

- Birleştirilmiş sınıflarda çalışan öğretmenlerin dersleri iyi planlayamaması,
- Birleştirilmiş sınıfların yönetimindeki yöntem-teknik yetersizliği,
- Öğretmen adaylarının birleştirilmiş sınıflı idare edecek şekilde yetiştirilememesi,
- Öğretmenin işbaşında yetiştirilemeyişi ve teftiş sistemindeki bozukluk,
- Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrenci sayısının çokluğu,
- Birleştirilmiş sınıflı okullarda bina yetersizliği,
- Birleştirilmiş sınıflı okullarda ders araç-gereç yetersizliği,
- Çevreden kaynaklanan sebepler,
- Öğrenci devamsızlığı, gibi konuları birleştirilmiş sınıflı köy okullarındaki başarısızlık nedeni olarak ifade etmiştir.

Bu zorluklarla birlikte ülkede % 2' ye varan nüfus artışı ile genç nüfus giderek çoğalmaktadır. Bu da her yıl eğitime daha fazla çocuğun katılması anlamına gelmektedir. Ayrıca kırsal kesimden büyük şehirlere bilinçsizce yapılan göçler kentlerde yığılmaya kırsal kesimde ise öğrencinin sayıca azalmasına, öğrencisiz okullara sebebiyet vermektedir. Eğitime katılan her çocuk için ihtiyaçlar da beraberinde gelmektedir. Bu ihtiyaçlar personel ihtiyacı fiziki kapasite, alt yapı hizmetleri, gelişen teknolojiye bağlı eğitim araçları ve donanım şeklinde sıralanabilir.

Doğaldır ki tüm bu ihtiyaçları gidermek için daha fazla maddi kaynak gerekmektedir. Oysa son yıllara bakıldığında eğitime milli gelirden ayrılan pay, gelişmiş ülkelere göre çok düşük seviyelerde kalmaktadır.

1990'larda Türkiye'de eğitimin durumu incelendiğinde, altı ve daha yukarı yaştaki nüfusun okuma-yazma oranının kimi illerde %60'tan aşağı (Şanlıurfa, Mardin, Diyarbakır, Batman, Muş, Ağrı, Van, Bitlis, Siirt, Şırnak, Hakkari) olduğu, kadın nüfusun okuma-yazma oranının da kimi illerde %11'e kadar (Şırnak, Hakkari) düştüğü gözlenmektedir(DİE,1993a). Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda 1990–1991 öğretim yılı için okullaşma hedefi oran olarak ortaokullarda % 69, liselerde % 39'dur (DPT, 1990). Ancak bu hedeflere çok ilde ulaşılammıştır. 1995–1996 öğretim yılı için okullaşma oranı plan hedefleriyle gerçekleşme düzeyleri de sırasıyla eğitim düzeylerine göre şöyledir: Okulöncesi %6,5, %7,6; ilköğretim %91,4, % 88,8; ortaöğretim %56,4, % 53,4 (genel lise %32,0, %29,9; mesleki-teknik lise %24,4, %23,5) olarak tespit edilmiştir. Öte yandan 1995–1996 öğretim yılında ilköğretim kurumlarının %16,0' ında, ortaöğretim kurumlarının da %13,0'ünde ikili öğretim yapılmaktadır (MEB,1996: 5).

Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre 1994–1995 öğretim yılı itibari ile ilkokullarda okullaşma oranı %97,1'dir.(MEB. APK,1995: 14)

Ayrıca Türkiye'de 1997 yılına kadar zorunlu eğitim süresi 5 yıl idi. UNESCO, (1991) ' nun istatistik bilgilerinde yer alan “Dünyada Zorunlu Öğretim Süreleri” ni incelersek:

Süre(Yıl)	Ülkeler
3	Sao Tome ve Principe

- 5 Kolombiya, Bangladeş, İran, Nepal
- 6 Portekiz, Suriye, Irak
- 7 Arnavutluk, Bulgaristan, Şili, Brezilya, Afganistan, İtalya
- 8 Japonya, İsrail, Avusturya, Danimarka, Finlandiya, Yunanistan, İrlanda, Lüksemburg, Mısır, Cezayir, Libya, Çin, Norveç, İsveç, İsviçre(8,9)
- 9 Fransa, Kanada, Çekoslovakya, Avustralya(9,10)
- 10 İngiltere, Hollanda
- 11 Belçika, Almanya.

verileri ile karşılarız.

Genel olarak AB ülkelerinde zorunlu öğretim süresi 9–12 yıl arasında değişmekte iken Türkiye’de hala 5 yıl zorunlu eğitim üzerinde ısrar etmek anlamlı değildi. Nitekim zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılmasından itibaren okuma-yazma oranında artış olmuş ve daha fazla kız öğrencinin okula devam etmesi sağlanmıştır. Bu konudaki çalışmalar halen çeşitli kurum, kuruluş ve şahısların destekleri ile devam etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığınca, özellikle kırsal kesimde sekiz yıllık ilköğretimin yaygınlaştırılması, eğitimde kalitenin artırılması ve nüfusu hızla artan büyük yerleşim birimlerine yeni ilköğretim okulu yapılması amacıyla, Dünya Bankası destekli “ Temel Eğitim Pilot Projesi” başlatılmıştır (MEB.1995, 65).

Son yıllarda ülkemizde dünyadaki bu eğitim reformlarına ayak uydurmak, çağdaş ülkeler arasında yer alabilmek için eğitim sistemini ve programlarını değişen çağa göre yeniden yapılandırma çalışmaları hızlandırılmıştır..

Bu amaçla ilk olarak eğitimin en önemli süreci olan ilköğretimde yapısal bir değişiklik yapılmış ve 1997 yılında 4306 sayılı kanunla zorunlu eğitim 8 yıla çıkartılmış ilk ve ortaokullar birleştirilerek “İlköğretim Okulu” adını almıştır. Ancak ilköğretimin genel olarak 6–14 yaşlarındaki kız ve erkek bütün yurttaşların eğitim – öğretimini kapsamayı; zorunlu olması ve devlet okullarında parasız verilmesi ilköğretim çağındaki öğrenci sayısının bütün eğitim kademelerindeki öğrenci sayısından fazla olması gerekli alt yapının hazırlanamaması, bina, araç-gereç eksiklikleri gibi etkenler beraberinde bazı büyük sorunları da getirmiştir.

Hâlbuki Anayasada da belirtildiği gibi zorunlu öğrenim çağındaki çocukların eğitimi devletin asli görevidir. Zorunlu eğitim ya da ilköğretim konusu 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda da:

Madde 1 - ilköğretim, kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir.

Madde 2 - İlköğretim, ilköğrenim kurumlarında verilir; öğrenim çağında bulunan kız ve erkek çocuklar için mecburi, devlet okullarında parasızdır.

Madde 9 - (değişik: 12.10.1983 – 2917/3 md.)

(değişik birinci fıkra: 16.8.1997 – 4306/1 md.) İlköğretim kurumları, sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir. (mülga ikinci fıkra: 16.8.1997 – 4306/9 md.) Nüfusun az veya dağınık olduğu yerlerde; köyler gruplaştırılarak, merkezi durumda olan veya durumu uygun bulunan köylerde ilköğretim bölge okulları ve bunlara bağlı pansiyonlar, gruplaştırmamanın mümkün olmadığı yerlerde ise yatılı ilköğretim bölge okulları veya gezici okullar açılabilir. Gezici okullarda gezici öğretmenler görevlendirilir. Bu okullarda yetiştirici sınıflar ve kurslar da açılabilir. Şehir ve kasabalarda, ihtiyaca göre yatılı veya pansiyonlu okullar kurulabilir.

şeklinde yer almaktadır.

Bu kanuna göre öğrenci sayısı ne olursa olsun her yere eğitim götürmek mecburiyeti doğmaktadır. Bu nedenle öğrenci mevcudunun 10 olduğu yerlerde bile okul bulunmaktadır. Bu da eğitim maliyeti açısından (okul binası ve tesisleri, araç-gereç, öğretmen vs.) oldukça pahalıdır. Bazen de yeterli öğrencinin olmaması sonucu bu yerleşim birimlerindeki okullar "İlköğretim Kurumlarının Açılması ve Kapatılması hakkındaki Yönerge" hükümleri gereğince ya tamamen kapatılarak eğitim-öğretim hizmeti götürülmemekte veya 1–2–3. sınıfları devam edip 4–5.sınıfları taşımaya alınarak eğitime kısmen devam etmektedir. Bu kez de eğitimde fırsat ve imkân eşitliği zedelenmektedir. Kısacası okul kapatmak, anayasadaki temel hakları zedelemesi bakımından, okul açmak ise, az mevcutlu okullarda eğitimin kalitesinin düşmesi, eğitim maliyetinin artması açılarından çok ciddi sorunlar oluşturmaktadır.

Yukarıda sayılan genel sorunların yanında öncelikle 8 yıllık ilköğretim uygulaması ile az nüfuslu yerleşim birimlerindeki okulların kapanması veya okulu bulunmayan az ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan ilköğretim çağındaki öğrencilerle birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullarda bulunan öğrencilerin daha kaliteli eğitim-öğretim olanaklarına kavuşturulması isteği bu öğrencilerin nerede öğrenim görecekları sorununu da ortaya çıkarmıştır. Gerek bu sorun, gerekse eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, 8 yıllık ilköğretim uygulamasının yaygınlaştırılması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü'nce "Taşımali İlköğretim" uygulaması planlanmıştır. Bu uygulama 8 yıllık ilköğretim uygulamasının öncesinde 1989–1990 öğretim yılında Kırklareli ilinde 3, Kocaeli ilinde 2 tane merkez okulda deneme mahiyetinde başlatılmıştır. Daha sonra 1990–1991 öğretim yılında 9 ilde uygulanmış, "Taşımali İlköğretim Yönergesi" 2420 sayılı Tebliğler Dergisi'nde 05.12.1994 yayınlanarak resmileşmiş, 8 yıllık ilköğretime geçildikten sonra da 1998–1999 öğretim yılında 75 ilde, 2000–2001 öğretim yılında 76 ilde; 2001–2002 öğretim yılında 78 ilde 2003–2004 yılında ise 79 ilde 2004–2005 öğretim yılında 80 ilde uygulanmıştır (<http://meb.gov.tr/iogm.gov.tr>. Taşımali İlköğretim Uygulamaları 2005). Taşımali ilköğretim uygulaması, çağ nüfusunun zorunlu ilköğretimden geçirilmesi amacına ulaşmada çok önemli katkı sağlamıştır. Buna göre;

Tablo 1. Türkiye’de Taşınalı İlköğretimin Yıllara Göre Gelişimi

ÖĞRETİM YILLARI	İL SAYISI	İLÇE SAYISI	MERKEZ OKUL SAYISI	TAŞINAN OKUL SAYISI	TAŞINAN ÖĞRENCİ SAYISI	GÖNDERİLEN ÖDENEK MİKTARI (000) TL
1989-1990	2		5	12	305	950.000
1990-1991	9	35	78	258	3.289	2.000.000
1991-1992	29	160	408	1.094	18.256	4.580.000
1992-1993	43	325	938	2.371	53.676	25.469.000
1993-1994	56	537	1.653	4.416	84.263	182.600.000
1994-1995	57	493	1.630	4.683	74.981	334.060.927
1995-1996	62	557	2.182	5.994	95.554	716.418.024
1996-1997	64	576	2.336	7.502	120.998	1.728.381.640
1997-1998	72	740	4.803	18.213	281.833	10.216.554.986
1998-1999	75	810	5.697	27.081	521.218	35.391.770.091
1999-2000	75	812	5.633	27.994	635.041	74.232.037.000
2000-2001	76	791	5.249	25.967	607.918	78.717.759.137
2001-2002	78	801	5.373	27.665	636.508	122.734.398.949
2002-2003	79	814	5.424	28.044	661.757	171.334.845.420
2003-2004	79	812	5.634	28.493	642.133	204.094.061.254
2004-2005 Eylül-Aralık Dönemi	80	814	5.651	29.245	669.487	108.237.931.749

Kaynak: <http://meb.gov.tr> İstatistik Bölümü 2005

Taşımalı ilköğretim uygulaması sırasında uygulamadan kaynaklanan olumlu ve olumsuz pek çok durum ortaya çıkmış, çeşitli sorunlar yaşanmaya başlanmıştır. Bunların başlıcaları: Taşımalı ilköğretim kapsamındaki öğrencilerin eğitim seviyeleri; beslenmeleri; okula ve çevreye uyumları; taşıma araçlarının durumu; taşıma merkezi okulların fiziki ve personel yönünden durumları vb.dir. Yaşanan bu sorunlar başta okul yöneticileri olmak üzere öğretmen, öğrenci ve velileri yakından ilgilendirmektedir. Taşımalı ilköğretim uygulamasının uygulayıcılar ve konunun muhatabı veliler açısından değerlendirilmesi bu sebeplerden gerekli görülmüştür. Çalışmada uygulamanın taşıma merkezi olan okullara nasıl yansıdığının araştırılması için konunun uygulayıcısı ve takipçisi pozisyonunda olan okul yöneticileri, öğretmenler ve konunun muhatabı veliler açısından irdelenmesi, problem durumunu oluşturmuştur.

Ayrıca araştırmanın ileride yapılacak akademik çalışmalar ile Milli Eğitim Bakanlığının Taşımalı İlköğretimle ilgili çalışmalarına da katkıda bulunması amaçlanmıştır.

1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi

Bolu İli merkezindeki sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasında taşıma merkezi kabul edilen ilköğretim okullarında araştırmanın anket formunda yer alan sorunlara ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri nelerdir?

1.2.Alt Problemler

- 1.Bolu ilinde taşıma merkezi kabul edilen ilköğretim okullarında taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlara ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri nelerdir?
2. Bolu ilinde taşıma merkezi kabul edilen ilköğretim okullarında taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlara ilişkin yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Bolu ili merkezindeki taşıma merkezi ilköğretim okullarının Taşımali İlköğretim Uygulamasının 2004–2005 eğitim öğretim yılı bazında anket formunda yer alan sorunlara göre yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerine dayanılarak değerlendirmek, gerekli durumlarda önerilerde bulunmaktır.

Ayrıca bu konuda ileride yapılacak çalışmalara katkıda bulunmaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Taşımali eğitim uygulaması, alanı genişletilerek devam ettirilmesi gereken bir uygulamadır. Çünkü özellikle alt gelir grubunun fazla olduğu ülkelerde kişilerin eğitim hakkından yoksun bırakılmamaları için devlet desteğine ihtiyaç vardır. Devletin yapacağı desteklerden en önemlileri öğrencilerin ücretsiz olarak kitaplarının karşılanması, taşınması ve yemekleridir. Türkiye’ de sekiz yıllık zorunlu eğitim uygulaması ile tüm bunlar karşılanmaya başlanmıştır. Öğrenciler taşımali ilköğretim uygulaması ile ücretsiz taşınma ve yemek ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar.

Diğer yanda sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasının Türkiye genelinde sağlıklı ve başarılı bir şekilde yürütülmesi ve özellikle okula gönderilmek istenmeyen kız çocuklarının daha fazlasının zorunlu eğitim alması taşımali ilköğretimden öncelikle beklenen yararlarıdır.

Ekonomik açıdan geçimini zor sağlayan ve çok çocuklu aileler, öğrenim için ayırdıkları bütçe kısıtlı olduğundan bütün çocuklarını okula gönderememektedir. Taşımali İlköğretim uygulaması bu açıdan ailelerin maddi yükünün büyük bir bölümünü karşılamaktadır. Böylece Milli Eğitim Bakanlığı’nın eğitim politikaları içinde yer alan yoksul öğrencilerin okul gereksiniminin karşılanması da sağlanmış olmaktadır.

Sonuç olarak; Taşımali İlköğretim Uygulaması, Türk Milli Eğitim Sisteminin hedefleri; eğitim politikaları için önem taşımaktadır.

Bunun için araştırmanın bulgularının, bundan sonra yapılacak olan Taşımali Eğitim Uygulaması araştırmalarına ve yeniden yapılanma konusunda çalışmalar yapan Türk Milli Eğitim Sistemine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

1.Çalışmaya katılan yönetici, öğretmen ve velilerin ankete verdikleri cevaplarında samimi görüşleri yer almaktadır.

2.Anket soruları Taşımali İlköğretim Uygulamasında karşılaşılan belli başlı sorunları ölçer niteliktedir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2004–2005 eğitim-öğretim yılı Bolu Merkez ilçe ve merkez ilçeye bağlı taşıma merkezi ilköğretim okulları ile sınırlıdır.

2. Araştırma, taşıma merkezi kabul edilen ilköğretim okullarının yönetici, öğretmen ve velilerinin görüşleri ile sınırlandırılmıştır.

3. Bu Araştırmada taşıma merkezi kabul edilen ilköğretim okullarının yönetici, öğretmen ve velilerinden görüş almak üzere anket yöntemi kullanılmıştır. Yöntemin doğasından gelen sınırlılıkları vardır.

Bulgular, örnekleme genişliği ve araştırmanın yapıldığı zaman temel alınarak belirlenen çerçeve içinde düşünülecektir. Çünkü insanın düşünce ve görüşlerinde zamana, yere, psikolojik durumuna göre değişiklikler olması mümkündür.

1.7. Araştırmada Kullanılan Tanımlar

Araştırmada kullanılan bazı temel kavramlar aşağıda tanımlanmıştır.

Yönetici: Taşıma merkezi ilköğretim okullarının müdürleri ve müdür yardımcıları,

Öğretmen: Taşıma merkezi okullarda görev yapan öğretmenleri,

Veli: Taşıma merkezi okullarda öğrencisi bulunan velileri,

Merkez Okul: Taşıma Merkezi Okulları,

Taşınalı İlköğretim: İlköğretim okulu bulunmayan veya eğitim-öğretime kapalı olanlar ile birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin seçilen merkezlerdeki ilköğretim okullarına günü birlik taşınarak eğitim-öğretim görmelerini sağlamak amacıyla yapılan uygulama,

Birleştirilmiş Sınıf: Birleştirilerek bir derslikte tek öğretmen tarafından okutulan birden fazla sınıf,

Taşıma Merkezi İlköğretim Okulu: Çevredeki yerleşim birimlerinden taşınan öğrencilerin eğitim-öğretim gördükleri ilköğretim okulları,

Öğrencisi Taşınan Yerleşim Birimi: öğrencileri taşıma kapsamına alınan köy ve köy altı yerleşim birimi,

Öğrencisi Taşınan Okul: birleştirilmiş sınıf uygulamasının yapıldığı taşıma kapsamına alınan ilköğretim okulu,

Taşınan Öğrenci: Değişik köylerden alınarak taşıma araçlarıyla sekiz yıllık ilköğretim okuluna her gün getirilip götürülen öğrenciler,

Refakatçi Öğretmen: Çevre, okul ve yerleşim birimlerinden öğrencilerin merkez okula servis ile günü birlik taşınması esnasında refakat eden öğretmendir.

1.8. Araştırmada Kullanılan Kısaltmalar

APK	: Araştırma Planlama Kurulu
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
Md.	: Madde
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
PTT	: Posta Telefon Telgraf

PİO	: Pansiyonlu İlköğretim Okulu
R.G.	: Resmi Gazete
T.D.	: Tebliğler Dergisi
YİBO	: Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
EARGED	: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Türkiye’ de Eğitim Sisteminin Tarihçesi

Eğitim Tarihimize Osmanlı Devletinin kuruluşundan günümüze kadar göz gezdirirsek araştırmacıların bazı bölümlemeleri yaptığını görürüz. Şemin (1973) 5 ana döneme ayırmıştır:

- “1-İslami Eğitim Dönemi (Skolâstik Eğitim)dönemi 1457–1734;
- 2-Çağdaşlaşmada ilk adımlar (Yeni Okulların Açılmaya Başlaması)
1734–1839;
- 3-Tanzimat Dönemi 1839–1908;
- 4-Ulusal Eğitim Hareketi (İkinci Meşrutiyet ve İttihak ve Terakki Dönemi)
1908–1923;
- 5-Cumhuriyet Dönemi(1923’ten günümüze kadar)”

Osmanlı Devletinde İslami Eğitim Döneminde İlköğretim kurumları olan Sübyan Mektepleri vardı. Bu okulları devlet adamları ya da varlıklı kişiler vakıf yoluyla kurarlar ve öğretmenlerin ücreti okulların giderleri vakıf gelirleriyle karşılanırdı. Köylerde mahallelerde halk da elbirliği ile Sübyan Mektebi yapar öğretmenün ücreti ve okulun masrafı öğrenci velilerince karşılanırdı. 19 yy.’ a kadar eğitim kurumlarının devlet açısından en büyük amiri “ Şeyhülislam” dır (Şemin,1973).

Çağdaşlaşmada ilk adımlar Osmanlı Ordusunun batılı ordular seviyesi getirilmesi amacıyla öncelikle askeri okullar ile askeri sanat okullarında düzenlemelerle başlamıştır.

İlköğretim alanındaki en önemli yeniliklerden biri 1824'te Padişah II. Mahmut'un bir fermanıyla ilköğretimin okuma çağındaki bütün çocuklar için zorunlu hale getirilmesidir.

Nisan 1847 talimatı ile Sübyan Mekteplerinin süresi 4 yıl olarak belirtilmiştir. Bu talimatla Sübyan Mektebinden sonra gidilen ve 2 yıl süreli olan Rüştîye Mektepleri de zorunlu tutulmuştur.(Türkeli. 2003:7)

Abdülmecit döneminde "Meclis-i Maarif-i Umumiye" kurulur. Böylece Türkiye'de, Milli Eğitim İşlerinden doğrudan sorumlu ve hükümet başkanına bağlı ilk örgütün çekirdeğini bu meclis oluşturmuş olur (Koçer. 1970)

1 Eylül 1869 tarihinde Saffet Paşa tarafından çıkarılmış olan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile taşra yönetim örgütü kurulmuştur.

1869'dan itibaren geleneksel Sübyan Mekteplerinin yanında İptida-i Mektep, Usul-i Cedide mektebi adlarıyla yeni ilkokullar kurulur.

Tanzimat döneminin sonunda 1876'tarihli Kanun-i Esasi'nin 114. maddesinde İlköğretimin zorunlu olduğu hükmü yer almıştır.

Meşrutiyet döneminde (1908–1918) II. Meşrutiyetin nazırlarından Emrullah Efendi'nin eğitimi modernleştirme çabaları öne çıkar. Eğitimin iyileştirmesinde üniversiteden başlanması görüşünü kabul eder. Bu fikir eğitim tarihimizde Tuba ağacı nazariyesi olarak yer almıştır.6 Ekim 1913 tarihinde Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-i Muvakkati (Geçici İlköğretim Kanunu) yayımlanmıştır. Bu kanunla okul öncesi eğitim ilk kez düşünülmüştür. O tarihe kadar İptidai ve Rüşdi adlarıyla var olan okullar birleştirilmiş ve Mekatib-i İptidaiye-i Umumiye adını almışlardır. İlköğretim 6 yıl zorunlu olarak her biri 2 yıl süreli üç devreye ayrılmıştır. Devre-i Mutavassıta (orta dönem), Devre-i Aliye (Yüksek, son dönem), (Türkeli 2003: 12).

Ortaöğretim kurumları olan Sultani teşkilatında düzenlemeler yapılmış, yüksek öğrenim kurumları çoğaltılmış, 1914 yılında kızlar için bir Darülfünun açılmıştır.

1923'lerde Türk Toplumunu, hem eski geleneklerine bağlı, hem de çağın getirdiği teknolojik gelişmelere ayak uydurmak zorunda olan bir toplum görünümündedir.

Cumhuriyet Dönemi yepyeni bir insan modeli yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde sürdürülen ve tarihe “Atatürk Devrimleri” adı ile geçen bu uygulama cumhuriyet devletinin yasalarında da yer almıştır.

3 Mart 1924 tarihli “Tevhid-i Tedrisat” (öğretimin birleştirilmesi) kanunu ile medreseler kapatılmıştır.

Zorunlu İlköğretim 1924 ‘lerden itibaren 5 yıla indirilmiştir.

Cumhuriyetten önce eğitim kurumları, ağırlıklı olarak ulusal bir nitelik taşımaktan uzaktı. Okullar, üç ayrı bölümde yapılanmıştı. Bu yapılanma içinde, ilk ve en yaygını, Kur'an öğretimine, Arapça' ya, ezberciliğe dayalı mahalle mektepleri ve medreseler, ikinci olarak yenilikçi Tanzimat okulları, idadîler ve sultanîler, üçüncü olarak da yabancı dilde öğretim yapan kolejler ve azınlık okulları yer almaktaydı. Bu üç kanalda üç ayrı görüşün, üç ayrı yaşam biçiminin, hatta üç ayrı çağın insanı yetiştirilmekteydi.

Bu yüzden Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılanan eğitim hizmetlerinin içeriğini “Öğretimi Birleştirme”, “Eğitimi Örgütlenme”, “Eğitimin Niteliğinde Değişme” ve “Eğitimi Yaygınlaştırma” olarak dört başlık altında toplamak doğru olacaktır.

Bu ortamda, üç ayrı eğitim sistemi ile birbirine zincirlemesine bağlı millet egemenliğini yaşam biçimi haline getirmiş kuşaklar yetiştirmek, ulusal kültürü güçlendirmek ve ulusal birliği sağlamak mümkün değildi.

Cumhuriyetle başlayan değişim süreci içerisinde, 3 Mart 1924'te 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Yasası çıkarılmıştır. “Öğretimin Birleştirilmesi” anlamına gelen “Tevhid-i Tedrisat Kanunu” ile Türkiye Cumhuriyetinde okul kuruluş sistemi ile ilgili köklü değişiklikler olmuştur. Bu kanunla laik, demokratik, birlik okulunun temeli atılmıştır.(Cicioğlu, 1985:19) Bu Yasa ile üç ayrı sistem birleştirilmiş; mahalle mektepleri ve medreseler kapatılmış, Tanzimat okulları, idadîler ve sultanîler geliştirilmiş, yabancı dilde öğretim yapan kolejler ve azınlık okulları ise Eğitim Bakanlığının denetim ve gözetimine alınmıştır.

Cumhuriyetin ilanından sonra 2 Mayıs 1920 tarihinde 3 no' lu Yasayla Millî Eğitim Bakanlığı kurulmuştur. Eğitim sisteminin örgütlendirilmesi konusunda en önemli yasal düzenlemelerden biri, 22 Mart 1926 yılında çıkarılan 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Yasa'dır. Bu Yasa ile MEB dışında bir başka bakanlık tarafından

gereksinime göre açılmış ya da açılacak olan okullarla özel okulların derece ve denkliklerinin belirlenmesi MEB’ e verilmiştir.

Daha önce yerel yönetimlerce yürütülen meslekî-teknik öğretim kurumları MEB bünyesine alınmıştır. Artan hizmetler nedeniyle müsteşarlığın yanı sıra Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. Bu Yasa ile ilköğretim okulları; şehir ve kasaba (gündüzlü), şehir ve kasaba (yatılı), köy (gündüzlü) ve köy (yatılı) olarak düzenlenmiştir. Ortaöğretim okulları ise; ortaokullar, liseler, ilk öğretmen okulları ve köy ilk öğretmen okullarından oluşmaktadır. Bu okullardan başka yüksek ve orta öğretmen okulları da yasa içinde yer almıştır.

Türk dilinin dünya dilleri arasındaki onurlu yerini alabilmesi ve diğer dillerin etkisinden arındırılabilmesi için MEB’ de bir “dil heyeti” oluşturulmuştur. Bu da eğitimin Türkçe yapılmasını, gelişmesini, yaygınlaştırılmasını sağlamıştır.

Ayrıca, “Talim ve Terbiye Kurulu” kurulmuş, bilim ve uzmanlar kurulunun, Bakanlığın bir tür “kurmay” heyeti olması öngörülmüştür. Yine bu yasada öğretmen yetiştirme; eğitim sisteminin en öncelikli sorunları arasında görülmüş ve nitelikli eğitimin ancak nitelikli öğretmenle yapılabileceği kabul edilmiş, “**millî eğitim hizmetinde asıl olan öğretmenliktir**” (789 sayılı kanun) ilkesi benimsenmiştir.

24 Kasım 1928’de Millet Mektepleri bir kanunla kuruldu. Kanun’la Atatürk’e başöğretmenlik unvanı verilmiştir. Atatürk bir başöğretmen ve ilkokul öğretmeni gibi, elinde tebeşir kara tahta başında yeni Türk Alfabesiyle halka okuma-yazma öğretmeye başladı. Bu ilköğretim tarihimizin en önemli ve anlamlı dönemlerinden biridir.

Temmuz 1921’deki Maarif Kongresi dışında, benzer bir toplantı ilk kez “Heyet-i İlmîye” adıyla, Temmuz 1923’te; ikincisi Nisan 1924’te; üçüncüsü Aralık 1925-Ocak 1926’da yapılmıştır. 1926 yılında Talim ve Terbiye Dairesinin kurulması üzerine bu tür çalışmaları yapma görevi bu daireye verilmiştir.

Bundan sonra “Millî Eğitim Şûraları” adı altında ilki 1939 yılında sonuncusu ise 1999 yılında olmak üzere on altı şûra düzenlenmiştir. Millî Eğitim Şûraları, eğitim sistemini geliştirmek ve eğitimin niteliğini yükseltmek amacıyla öğretmenlerin, eğitimcilerin, bilim insanlarının, çeşitli alan uzmanlarının, eğitim yöneticilerinin kamu ve özel kurum, kuruluş, sivil toplum örgütleri ve gönüllü kuruluşların temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilmektedir. Şûralarda, eğitim

sorunlarına ilişkin önemli kararlar alınmakta ve eğitim hizmetleri, toplumun bütün kesimleriyle, geniş çerçevede tartışılmakta ve değerlendirilmektedir.

Tablo 2. Milli Eğitim Şuralarında Ele Alınan Başlıca Konular

MİLLİ EĞİTİM ŞÜRALARI		
Sayısı	Tarihi	ELE ALINAN TEMEL KONULAR
I.	1930	3 sınıflı köy okullarının 5 sınıfa çıkarılması Her 200 ilkokul mezunu bulunan yerde mesleki ve teknik kurs ve okulların açılması.
II.	1943	Türk ahlakının ilkelerinin belirlenmesi. Tarih ve ana dili öğretimi.
III.	1940	Sanat ticaret okulları programlarının iş hayatına uyacak biçimde düzenlenmesi. Bu okullarda atölye ders saatlerinin artırılıp kültür derslerinin azaltılması.
IV	1949	İlkokul programlarının incelenmesi. İlkokullarda tarih- coğrafya- yurttaşlık bilgisi öğrenimi. Orta programı liselerin 4 yıla çıkarılması.
V	1953	Okul öncesi eğitim ve ilköğretim sorunları. Özel eğitime muhtaç çocukların sorunları.
VI	1957	Meslek ve teknik eğitim. Halk eğitim.
VII.	1962	İlk ve ortaokul ilişkileri. Teknik öğretim. Lise programları.
VIII	1970	Eğitim sisteminin biri ötekine dayalı üç öğretim düzeyinden oluşması. İlköğretim, ortaöğretim yükseköğretim. Bu düzeyler arasında yatay ve dikey geçiş esaslarının belirlenmesi.
IX	1974	Ortaöğretim sorunları Ortaöğretim kurumlarında hem mesleğe hem de yükseköğrenime, hayata iş alanlarına hazırlayan programlara yer verilmesi. Orta öğretimde ders geçme ve kredi düzeni..
X	1981	Eğitim sisteminin bütünleştirilmesi. Eğitim sisteminin her düzeyinde mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilmesi. Yatay ve dikey geçişler. Temel eğitimden ortaöğrenime geçişte yöneltme. Yükseköğretime geçişte öğrencinin ilgi ve isteği yetenekleri. Ortaöğretimdeki başarısı ve izlediği program türünün birlikte dikkate alınması. Tek tip fakat çok amaçlı lise esası. Öğretmen yetiştirme. Türk dilinin öğrenimine ağırlık verilmesi. Programlarda Atatürkçülük konuları.

XI	1982	Öğretmen yetiştiren kuruluşların üniversitelere bağlanması. Eğitim uzmanlarının yetiştirilmesi. Uzmanlık eğitimi yapacak öğretmenlere çeşitli imkanlar (maaş, izin vs.) Öğretmenliğin çekici hale getirilmesi. Öğretmenlerin hizmet öncesi ve içi yetiştirilmesi. Öğretmenlerin çalışma şartlarının iyileştirilmesi. Öğretmenlerin yaşam şartlarının iyileştirilmesi. Dengeli öğretmen dağıtımının sağlanması.
XII	1988	Eğitim sistemi. Yükseköğretim. Öğretmen yetiştirme. Eğitimde yeni teknolojiler. Türkçe ve yabancı dil eğitim ve öğretimi. Eğitim finansmanı.
XIII	1990	Yaygın eğitim.
XIV	1993	Okul öncesi eğitim. Eğitim yönetimi.
XV	1996	İlköğretimde yönlendirme. Ortaöğretimde yeniden yapılanma. Yükseköğretime geçiş. Eğitim finansmanı.
XVI	1999	Mesleki ve teknik öğretim.

Kaynak: <http://meb.gov.tr> İstatistik Bölümü 2005

Özellikle 15. Milli Eğitim Şurası (1996) taşınmalı ilköğretim için önem taşır. Bu Şurada “küçük yerleşim birimlerindeki öğrencilerin 8 yıllık zorunlu ilköğretimden yararlanabilmesi için taşınmalı, YİBO ve pansiyonlu okul sistemlerinden yararlanılmalıdır” kararı alınmıştır.

Eğitim; 1963 yılından itibaren var olan kalkınma planlarında da önemli yer tutmuştur.

VII. ve VIII. plan dönemlerinde (1995–2005) 8 yıllık eğitime geçilmesi ve plan dönemi sonunda 8 yıllık zorunlu eğitimde %100 okullaşma hedeflenmiştir.

Kalkınma planlarında yer alan konuların ne şekilde ve hangi sürede yapılacağı ile ilgili icra planlarında da ilköğretim yer almaktadır.

2001–2005 yılları icra planında zorunlu eğitim süresinin 12 yıla çıkarılması doğrultusunda gerekli alt yapının hazırlanacağı öngörülmüştür.

1999-2000 öğretim yılında ilköğretimde okullaşma oranı %97,62’ dir. Sekiz yıllık zorunlu ilköğretime düzenleyen 4306 sayılı kanunun finansman ile ilgili hükümlerin süre uzatımına ve kullanım alanlarına ilişkin düzenleme yapılmasına dair

tedbirler alınacaktır.(Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı 2001: 329)

Eğitimin, gelişen bilimsel ve teknik, sosyal, kültürel ve ekonomik koşullara uyumunun sağlanması ve önderlik etmesi ile yeniliklerin sisteme taşınmasında yararlar sağlayan şûralar, eğitim hizmetleri ve sorunlarının kamuoyuna mal edilmesinde de büyük önem taşımaktadır.

Zorunlu eğitim süresinin artırılması ile ilgili çalışmalar 1946 yılında yapılan Üçüncü Milli Eğitim Şurasında görüşülerek, şehir okullarının 8 yıla çıkarılması Şura tarafından önerilmiştir.(MEB,1996: 50)

İlköğretim kurumlarının yapısını ve işleyişini değiştiren 4306 sayılı Yasa kapsamında da pek çok düzenleme ve uygulamaya konulan yenilik yapılmıştır.

Ayrıca **Eğitimde Çağı Yakalama 2000 Projesi** ile ilköğretimde;

- %100 okullaşma oranına ulaşılması,
- Birleştirilmiş sınıf uygulamasına aşamalı olarak son verilmesi,
- Sınıf mevcutlarının 30'a indirilmesi,
- İlköğretimde niteliğin yükseltilmesi,

Hedeflenmiştir.

Hedeflere İlişkin Politikalarla da;

- Okul ve derslik sayısının artırılması.
- Taşınmalı ilköğretimin yaygınlaştırılması.
- YİBO ile PİO' ların yatılılık kapasitelerinin artırılması.
- Yoksul öğrencilerin okul gereksiniminin karşılanması
- Okullarda çağdaş ölçütlere uygun fizikî alt yapının sağlanması.
- Okulların gerekli araç-gereçlerle donatılması

Plânlanmıştır.

Eğitim sistemimizin günümüzün hızlı değişen şartlarına uyum sağlama çalışmaları devam etmektedir.

2.2. Yasal Değişiklikler ve 4306 Sayılı Kanun

İlköğretim ve Eğitim Kanunu (Kanun No: 222 Kabul Tarihi 5.11.1961 Resmî Gazete 12.1.1961/17729)' nun Genel Hükümleri bölümünde İlköğretimin tanımı, hangi yaş gruplarını kapsadığı aşağıdaki gibi detaylandırılmıştır:

Genel Hükümler

Madde 1 - İlköğretim, kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir.

Madde 2 - İlköğretim, ilköğrenim kurumlarında verilir; öğrenim çağında bulunan kız ve erkek çocuklar için mecburi, Devlet okullarında parasızdır.

Madde 3 - (Değişik: 12.10.1983 -2917 /1 md.)

Mecburi ilköğretim çağı, 6-14 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği yılın, öğretim yılı sonunda biter.

Madde 4 - Türk vatandaşı kız ve erkek çocuklar ilköğrenimlerini resmi veya özel Türk ilköğretim okullarında yapmakla mükelleftir.

Aynı Kanunla ilköğretimin sekiz yıl zorunlu olduğu belirtilmektedir.

Madde 9 - (Değişik birinci fıkra: 16.8.1997 – 4306 /1 md.) İlköğretim kurumları, sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir.

İlköğretim kurumlarının yapısını ve işleyişini değiştiren 4306 sayılı Yasa kapsamında düzenlenen ve uygulamaya konulan yenilikler ise:

1- İlköğretim kurumlarının sekiz yıllık okullardan oluşması ve bu okullardan mezun olanlara, ilköğretim diploması verilmesi.

2- 222, 1739 ve 3308 sayılı Yasalarda, birlikte ya da ayrı ayrı geçen “**ilkokul**” ile “**ortaokul**” ibarelerinin “**ilköğretim okulu**” olarak değiştirilmesi.

3- İlköğretimin 6.,7. ve 8. sınıf öğrenimini, ortaöğretim kurumları bünyesinde yapmakta olan öğrenciler ile mesleki eğitim merkezlerindeki öğrencilerin,

eğitimlerini bu kurumlarda tamamlaması ve 1997-1998 öğretim yılı başından itibaren bu sınıflara hiçbir şekilde öğrenci alınmaması.

4- Bazı derslerin öğretimini yabancı dille yapan okulların hazırlık sınıflarında başarılı olan öğrencilerin ve 1997-1998 öğretim yılında okumaya hak kazanan öğrencilerin zorunlu eğitimlerini bu okullarda tamamlaması.

5- Eğitim sisteminin, öğrencileri ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda, her bakımdan yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenmesi; bu amaçla, ortaöğretim kurumlarına eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıflarının konulabilmesi.

6- İlköğretimin son ders yılının ikinci yarısında ortaöğretimde devam edebilecekleri okul ve programlar, bu programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği, mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı ve iş hayatı konusunda tanıtıcı bilgiler verilmesi; meslek seçiminde doğru karar vermelerine yardımcı olmak üzere, rehberlik servislerince gerekli çalışmaların yapılması.

7- İlköğretim okulunu bitirenlerin bir mesleğe hazırlanması amacıyla, çıraklık dönemine kadar iş yerlerinde aday çırak olarak eğitilmesi, çırak olabilmek için 14 yaşının doldurulması, 29.6.2001 tarihinde kabul edilen 4702 sayılı Yasa'nın 9. maddesi gereğince, 19 yaşından büyük olanlara da çıraklık eğitimi olanağı sağlanması ve en az ilköğretim okulu mezunu olunması.

Olarak sıralanabilir.

2.3. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Taşımali İlköğretim Projesi

Taşımali ilköğretim 1994 yılına kadar çıkarılan emir ve genelgelerle yürütülmüş, 1994 yılında "Taşımali İlköğretim Yönergesi" yürürlüğe konulmuştur.

Uygulamada halen taşımali ilköğretim iş ve işlemleri, "**Taşımali İlköğretim Yönetmeliği**", 15 Nisan 2000 tarih ve 24021 sayılı Resmî Gazete'de, değişikliği ise 17 Ağustos 2000 tarih ve 24143 sayılı ile 27 Şubat 2004 tarih ve 25386 sayılı Resmî Gazete'lerde yayımlanmış yönetmelik esaslarına göre yürütülmektedir.

Yönetmelik hükümlerine göre; öğrencisi taşınacak yerleşim birimleri ile taşıma merkezi ilköğretim okulları il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinde kurulan

"Plânlama Komisyonu" tarafından, istatistik verilerine dayalı olarak belirlenmektedir. Buna göre, eğitim ve öğretim yılı başında taşıma merkezi ilköğretim okuluna, hangi okul veya köylerdeki öğrencilerin taşınacağı plânlanarak taşıma yapacak aracın özellikleri belirlenmektedir.

İlçelerde yapılan plânlama, il millî eğitim müdürlüğünde kurulan "Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenmekte ve ilçeler arasında gerekli koordinasyon da sağlanarak son şekli verilmektedir. Yapılan plânlama valilik onayından sonra yürürlüğe konulmaktadır.

Öğrencilerin taşınması işi, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre hizmetin satın alınmasıyla yapılmaktadır. İhale sonucunda taşıyıcılarla yapılan taşıma sözleşmelerine göre ilin o yıla ait taşıma gideri de belirlenmektedir.

2004–2005 eğitim-öğretim yılında 80 il’de 29.245 yerleşim biriminden 669.487 öğrenci 5.651 merkez okula günü birlik taşınarak eğitim-öğretim yapmaktadır.

2.3.1.Taşımali İlköğretim Uygulamaları

Taşımali ilköğretim uygulamalarına başlanmasının önemli sebepleri bakanlıkça şöyle sıralanmıştır (<http://meb.gov.tr/iogm.gov.tr>. Taşımali İlköğretim Uygulamaları 2005):

1. Eğitim ve Öğretimde Fırsat ve Olanak Eşitliğinin Sağlanması ve Kalitenin Yükseltilmesi;

Ülke çapında, küçük yerleşim birimlerinin çok ve dağınık oluşu eğitim ve öğretim hizmetlerinin yaygınlaştırılmasını güçleştirmektedir. Nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerine eğitim hizmetlerinin (okul, bina ve tesisleri, öğretmen araç-gereç gibi) yeterli seviyede götürülmesi eğitim ekonomisi bakımından pahalı olmakta maliyeti azaltma çabaları ise hizmetin niteliğinin düşmesine sebep olmaktadır. Bazen de yeterli nüfusu ve öğrenci mevcudunun olmaması sonucu bu yerleşim birimlerindeki okullar "İlköğretim Kurumlarının Açılması ve Kapatılması hakkındaki Yönerge" hükümleri gereğince kapatılarak eğitim-öğretim hizmeti

götürülmemektedir. Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulaması öncesinde özellikle kırsal kesimde, vatandaşların isteklerine uyularak çok az öğrencili, yeterli bina, tesis ve öğretmenden mahrum ilköğretim okulları açılmış, bu durum eğitimde kalitenin düşmesine ve maliyetin yükselmesine sebep olmuştur.

2. İç göçler;

Gelişmekte olan ülkemizde 1980 yılından itibaren kırsal yörelerden merkez illere büyük oranda göç başlamıştır. Göç alan illerin başında Adana, İçel, Batman, Şanlıurfa, Antalya, Ankara, Bursa, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Diyarbakır gelmektedir. Göç veren iller ise Artvin, Çankırı, Erzurum, Kars, Rize, Sivas, Tunceli'dir.

Özellikle kırsal kesimden ekonomik nedenlerle şehir merkezlerine yapılan göç buralardaki öğrenci sayısının azalmasına ve okulların kapasitelerinin altında hizmet görmelerine hatta kapanmalarına neden olmaktadır.

3. Yerleşim birimlerinin dağınık olması;

Türkiye genelindeki 35000 köy ve bunlara bağlı 44319 köy altı yerleşim birimi bulunmaktadır. (1990 Yılı D.P.T. Köyler Araştırması) Bu dağınık yerleşim birimlerinin büyük çoğunluğu küçük ve nüfusu az yerleşim yerleridir. Toplam 79.319 yerleşim birimine eğitim hizmetlerini götürmek, hem daha çok personel gerektirmekte hem de maliyetin çok yüksek olmasına sebep olmaktadır.

Bu nedenle; küçük ve dağınık yerleşim birimlerindeki öğrencileri taşınmalı kapsamına almakla insan gücü yanında maliyet yönünden de büyük ölçüde tasarruf sağlanmıştır.

Ayrıca taşınmalı ilköğretim için tespit edilen, merkez köylere götürülecek alt yapı hizmetleri zaman içerisinde bu köylerin gelişerek merkez köylerin oluşumuna ve dağınık yerleşim birimlerinin ortadan kalmasına veya azalmasına yardımcı olacaktır.

4. Taşınmalı ilköğretimin Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim bakımından önemi

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu gereğince 6–14 yaşındaki çocukların eğitim öğretimini kapsayan ilköğretim; kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve Devlet okullarında parasızdır. Ancak her iki kanunda da yer alan geçici maddelere göre zorunlu eğitim beş yıl olarak uygulanmaktaydı. İlköğretimin ikinci kademesi (ortaokullar) plânlı bir şekilde ve yeterli düzeyde yurt sathına yaygınlaştırılınca kadar zorunluluk dışında

bırakılmıştı. Çocuklarımızın ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirilerek hayata ve üst öğrenime hazırlanması, beş yıllık zorunlu ilköğretimle mümkün olmamaktaydı. Avrupa Birliği ülkelerinde asgari süre olan dokuz yıllık zorunlu eğitimin, bu aşamada ülkemizin tüm bölgelerinde, "Öğretim Birliği Yasası" çerçevesinde sekiz yıllık zorunlu ilköğretim olarak uygulamaya geçilmesi "Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı" ile de öngörülmüştür. Toplumumuz, ülkemizin gerçekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda gelişen ve değişen dünya şartlarına uygun çağdaş ve demokratik bir eğitim ortamında çocuklarımızın yetiştirilmesini beklemektedir. Bu beklentinin beş yıllık zorunlu eğitimle gerçekleşmesi mümkün değildir. Bu nedenle 16 Ağustos 1997 tarihinde sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim kanunlaşarak yürürlüğe konulmuştur. Hatta "8. Beş Yıllık Kalkınma Planı"nda temel eğitimin 12 yıla çıkarılması öngörülmüş ve bu konuda çalışmalar başlatılmıştır.

Ancak, küçük ve dağınık yerleşim birimlerinin sayısının çok fazla olduğu ülkemizde bütün yerleşim birimlerine sekiz yıllık zorunlu eğitimi götürmek olanaksızdır. Çünkü 79.319 yerleşim birimine 8 yıllık zorunlu eğitimi götürmek, eğitim maliyetinin altından kalkılamayacak derecede yükselmesine ve eğitimde kalitenin düşmesine neden olmaktadır.

Bu durumda küçük yerleşim birimlerinde bulunan çocuklarımızın daha iyi olanaklarla yetişmeleri, ilköğretim hizmetlerinin yurt çapında dengeli bir şekilde yaygınlaştırılması, eğitimde fırsat ve olanak eşitliğinin sağlanması, kalitenin yükseltilmesi için taşınalı ilköğretim uygulamasının mutlaka yapılması gerekmektedir. Aynı zamanda bu uygulama ile eğitim ekonomisinde büyük ölçüde tasarruf sağlanmış olmaktadır.

Taşınalı ilköğretim uygulamasının yapılamadığı yerlerde ise yatılı ilköğretim bölge okulları ve pansiyonlu ilköğretim okulları diğer bir çözüm yolu olarak devreye girmektedir.

2.3.2. Taşıma Harcamaları

Türkeli, (2003: 228)' göre Taşınalı İlköğretimin taşıma ve yemek giderleri aşağıdaki gelirlerden karşılanmaktadır.

a. Genel bütçe ödenekleri veya 4306 sayılı Kanun kapsamında sağlanan gelirler,

b.Özel idare bütçelerinden ayrılan ödenekler,

c.Mahallî olanaklarla toplanan bağış ve yardımlardan sağlanan gelirler.

Ancak, taşıma giderlerinin hemen hemen tamamı 4306 sayılı Kanun kapsamında sağlanan gelirlerden karşılanmaktadır. Diğer kaynaklardan sağlanan katkı yok denecek kadar azdır. İlköğretim öğrencilerinin kitap ihtiyaçları Bakanlık tarafından ücretsiz karşılanmaktadır. Ayrıca, taşınan öğrencilere, Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Başkanlığı'nca gönderilen ödeneklerle öğle yemeği verilmektedir.

2.3.3.Taşımali İlköğretimin Sağladığı Faydalar

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü Taşımali Eğitimden elde edilen yararları üç ana başlık altında toplamıştır. <http://meb.gov.tr/iogm.gov.tr>. Taşımali İlköğretim Uygulamaları 2005).

1. Eğitim-Öğretim Yönünden

1.1.Birleştirilmiş sınıflarda eğitim öğretim gören ve büyük çoğunluğunun okuma-yazmada dahi geri kaldıkları tespit edilen öğrencilerin, taşımali ilköğretim kapsamına alınarak müstakil sınıflarda ve daha iyi bir ortamda eğitim öğretim görmeleri neticesinde kısa sürede okuma-yazmayı öğrendikleri, bilgi, beceri ve davranışlarında büyük bir gelişme olduğu gözlenmiştir.

1.2. Taşımali ilköğretim uygulaması kapsamına alınan öğrencilerin sınıf geçme oranlarında büyük bir artış olduğu ve başarı oranının % 90 ile % 100 arasında olduğu tespit edilmiştir.

1.3. Öğrencilerin ders araç ve gereçlerini kullanma, tespit ve düzen gibi davranışlarda olumlu gelişmeler gözlenmiştir.

1.4. Değişik yerleşim yerlerinden gelen öğrencilerin konuşma şekli ve şivelerindeki farklılıkların zamanla ortadan kalktığı ve Türkçe'yi daha iyi kullandıkları belirlenmiştir.

1.5. Küçük yerleşim biriminde öğretmen, bulunduğu ortama uyum sağlanmakta zorlanmakta ve ders bitiminde en yakın daha büyük yerleşim birimine gitmenin çarelerini aramaktadır. Bu yerleşim birimlerine genellikle stajyer öğretmen verildiği için Birleştirilmiş Sınıf Programı uygulanan yerleşim birimlerinde öğretmenler çabalarının karşılığını alamadıkları için mutsuz ve huzursuz olmaktadır, çeşitli yöntemlerle buralardan uzaklaşmanın yollarını aramaktadır.

Oysa il ve ilçelerdeki veya taşıma merkezli okullardaki öğretmenler sosyal bir hayatın içinde olduğu için aktif müstakil sınıflarda ders verdiğinden, çabasının karşılığını aldığından mutlu ve arkadaşlarıyla dayanışma içinde kendini geliştirmekte fırsatını bulmaktadır. Çocuklarına en iyi eğitim yapma fırsatını vermektedirler.

Taşıma merkezindeki öğretmenler daha olumlu davranışlar içinde bulunduğundan öğrenciler için de örnek olmaktadır.

2- Sosyal ve Kültürel Yönden

2.1. Taşımali ilköğretim kapsamına alınan öğrencilerin davranışlarında ilk zamanlarda uyumsuzluk ve çekingenlik gözlenmekte ancak, kısa zamanda okul ve çevreye uyum sağladıkları, kendilerine güvenlerinin arttığı, grup çalışmalarına daha çok katıldıkları gözlenmiştir.

2.2. Öğrencilerin eğitim faaliyetlerine daha çok katıldıkları, sosyal etkinlikler ile kutlama ve anma günlerine ilişkin faaliyetlerin taşınan köylere götürüldüğü bunun sonucunda birlik ve beraberliğin arttığı, kültürel etkileşimin olduğu gözlenmiştir.

2.3. Öğrencilerin temizlik, giyim ve görgü kurallarına uyma alışkanlığı kazandıkları, okul kurallarına uymada daha dikkatli davrandıkları, toplumda nasıl yaşanması gerektiğini daha kolay öğrendikleri tespit edilmiştir.

3. Ekonomik Yönden

3.1. Öğrencileri taşıma kapsamına alınan her köye en az bir sınıf öğretmeni verilmesi zorunluluğu dikkate alınırsa, 2004–2005 eğitim-öğretim yılında 80 il’de 29.245 yerleşim birimi taşıma kapsamına alındığına göre en az bu kadar sınıf öğretmeni tasarrufu sağlanmıştır.

3.2. Öğrenci maliyetleri incelendiğinde taşınan bir öğrencinin taşıma gideri ile kırsal kesimde birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan bir

ilköğretim okulunda okuyan öğrencinin maliyeti hemen hemen aynıdır. Yine taşınan bir öğrencinin maliyeti, yatılı ve pansiyonlu okulda okuyan bir öğrenciden yaklaşık %62 daha ucuza gelmektedir.

3.3. Öğrencisi taşınan okula tahsis edilen araç-gereç ve donatım malzemesinin merkez okula gönderilmesi ile bu malzemelerden daha çok öğrencinin yaralanmaları ve bu alanda yapılan harcamalarında da büyük ölçüde tasarruf sağlanmaktadır.

3.4. Öğrencisi taşınan okulun elektrik, su, ısınma personel giderleri, bakım-onarım giderlerinde büyük tasarruf sağlanmıştır.

3.5. İlköğretim müfettişlerinin geçici görev yollukları için yapılan harcamalar azalmakta ayrıca merkez okuldaki rehberlik, teftiş işlerine daha çok zaman ayırmaları sağlanmaktadır.

3.6. Boş kalan okul ve lojmanları, halk eğitime, PTT, sağlık ocağı, köy konağı, gibi kamu ve kurumlara tahsisi yapılarak kullanıldığından yeni yatırımlara gerek kalmamaktadır.

3.7. Taşınmalı ilköğretim kapsamına alınan ve okulu bulunmayan köy, mahalle ve mezralara okul yapımına gerek kalmamaktadır.

3.8. Taşınmalı eğitimle köyden kente göç önlenmekte, hatta çok yerlerde geriye dönüş bile olmaktadır.

2.3.4. Taşınmalı İlköğretim ile ilgili Yönerge ve yönetmelikler

2.3.4.1. Taşınmalı İlköğretim Yönergesi

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 05.12.1994 tarih ve 2420 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanan Taşınmalı İlköğretim Yönergesi'nde aynen **“Komisyonlar, planlama, değerlendirme ve uygulama”** başlığı altında

İl ve ilçede kurulan komisyon

Madde 5- (değişik: 31.07.1995 – 2435 s.t.d.) Komisyon il ve ilçe millî eğitim müdürünün veya görevlendireceği müdür yardımcısı/ şube müdürünün başkanlığında;

- a) Merkez okullar arasından seçilen bir okulun müdürü,

b) Merkez okullarda görev yapan öğretmenler arasından seçilecek bir öğretmen,

c) Merkez okullardaki okul aile birliği veya koruma derneği başkanları arasından seçilen bir temsilci,

d) Öğrencisi taşınan köylerin muhtarları arasından seçilen bir temsilci,

e) Taşınan öğrenci velileri arasından seçilen bir temsilciden,

f) (ek: 31.07.1995 – 2435 sayılı t.d.) Bölge ilköğretim müfettişlerinden görevlendirilen bir üyeden oluşur.

Komisyon üyeleri, millî eğitim müdürlüğünce seçilir. Gerekli görüldüğünde komisyona yeni üyeler alınabilir. Komisyonun görev süresi bir yıl devam eder. Komisyon çalışmalarını yürütürken ilgili yerleşim birimlerinin belediye başkanları, köy ve mahalle muhtarları, okul koruma derneği, okul aile birliği başkanları ile ihtiyaç duyulduğu takdirde kamu kurum ve kuruluşları yetkililerinin görüşleri alınır.

Komisyonun görevleri

Madde 6- Komisyon, aşağıda belirtilen görevlerini hazırlayacağı bir plan çerçevesinde yürütür. Her görev ve çalışma sonunda bir rapor düzenleyerek millî eğitim müdürlüğüne sunar.

a) Taşınmalı ilköğretim uygulaması kapsamına alınacak yerleşim birimlerini ve okulları tespit etmek,

b) Yerleşim birimleri ve okullarda bulunan ilköğretim çağındaki çocukların yaş, cinsiyet ve sınıflara göre sayılarını belirlemek,

c) Merkez okul olarak seçilen her okulun derslik, sınıf, şube, öğretmen, öğrenci,

personel, araç-gereç ve diğer tesisleri ile ilgili bilgileri toplamak,

d) Kapalı bulunan okul ve lojmanın bakım, onarım, kullanım ve geçici devir işlemleri ile ilgili teklifte bulunmak

e) Her merkez okula taşınacak öğrencilerin sayılarını dikkate alarak kaç araçla ve nasıl taşınacağı konusunda görüş bildirmek,

f) Öğrenci velilerinin istekli olup olmadığını tespit etmek,

g) Taşınan öğrencilerin ulaşım, sağlık, ısınma ve beslenme gibi konularında gerekli tedbirlerin ne şekilde alınıp uygulanacağını tespit etmek,

h) Gerekli görüldüğü takdirde öğrenci servislerinde hangi refakatçi öğretmenlerin görevlendirilebileceğini tespit etmek,

ı) Taşınalı ilköğretim uygulaması kapsamına alınan yerleşim yerlerindeki öğrenci velilerine, köy ve belde yöneticilerine bu konuda bilgi vermek,

i) Merkez okulları, öğretim yılı içinde zaman zaman ziyaret ederek uygulamada karşılaşılan problemleri tespit etmek ve bu problemlerin çözümü için gerekli teklifleri ilgili makamlara bildirmek,

k) Nüfus, coğrafi yapı, ulaşım, iklim, merkez seçilecek okulun durumu ve konumu gibi özelliklerine göre, ilçeye bağlı yerleşim birimlerini gruplaştırmak,

l) Taşınalı kapsamına alınan yerleşim birimlerinin yol durumu, uzaklığı ve ulaşım planını gösteren krokiyi hazırlamak,

m) Uygulamanın tahmini aylık ve yıllık giderlerini hesaplamak,

n) Uygulama sebebi ile kapatılan okulun araç ve gereçlerini kullanacak ilköğretim kurumlarını tespit etmek,

o) Taşınan öğrencilerin taşıma ve beslenme giderlerine mahallî imkânlarla katkıda bulunmak için gerekli tedbirleri zamanında almak ve kaynak temini girişimlerinde bulunmak.

Planlama

Madde 7- İl ve ilçe millî eğitim müdürlüğünce kendi bölgesi içinde her yıl taşınalı ilköğretim uygulaması kapsamına alınacak veya çıkarılacak ilköğretim kurumları ve yerleşim birimleri ile ilgili komisyonca yapılacak çalışmalar, ayrıca bölgesi ilköğretim müfettişlerince incelenip rapora bağlandıktan sonra planlanır. Bu planlama yapılırken aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- a) Yerleşim biriminde okul bulunmamak,
- b) (değişik: 31.07.1995 – 2435 sayılı t.d.) öğrenci mevcudu 30'dan az olmak,
- c) Geçici binada eğitim ve öğretim yapmak,
- d) Birden fazla yerleşim biriminde bulunan öğrencileri aynı güzergâh üzerinde tek araçla taşımak,
- e) Merkez olarak seçilen okulun en az beş dershanesi bulunmak,
- f) Merkez okula öğrencisi taşınacak yerleşim birimleri en az 2 km. En çok 30 km. uzakta bulunmak.

Değerlendirme

Madde 8- Taşınmalı ilköğretim uygulaması kapsamına alınacak veya çıkarılacak okul ve yerleşim birimlerinin planlamaya uygun olup olmadığı komisyonca karara bağlanır.

Madde 9- Komisyon, planlama gereğince taşımayı yol, iklim, çevre şartları ve ekonomik olması bakımından değerlendirir.

Madde 10- Taşınması güç ve ekonomik olmayan yerleşim birimlerinde bulunan öğrenciler, varsa millî eğitim müdürlüğünce yatılı ilköğretim bölge okulları ile pansiyonlu okullara yerleştirilir. Yoksa bu öğrencilerin eğitim-öğretimlerinin sağlanması için gerekli tedbirler alınır.

Madde 11- İlçe millî eğitim müdürlüklerince yapılan planlama çalışmaları, düzenlenecek rapor ve listesi nisan ayı sonuna kadar il millî eğitim müdürlüğüne sunulur.

İlde kurulan komisyon

Madde 12- İl millî eğitim müdürü veya görevlendireceği müdür yardımcısının başkanlığında

a) Taşınmalı ilköğretim uygulaması kapsamına alınan okulların yer aldığı bölgenin ilköğretim müfettişlerinden biri,

b) Taşınmalı ilköğretim uygulamasının yapıldığı ilçelerden birinin millî eğitim müdürü

c) taşınmalı ilköğretim uygulaması kapsamına alınan merkez okullarından bir okul müdürü,

d) merkez okulların okul aile birliği veya koruma derneği başkanlarından birinin katılmasıyla komisyon kurulur.

Komisyon üyeleri, millî eğitim müdürlüğünce seçilir, ilçelerden gelen taşınmalı ilköğretim ile ilgili raporları ve okul listelerini komisyon bir bütün olarak inceleyerek değerlendirir ve mayıs ayı sonuna kadar karara bağlar.

Uygulama

Madde 13- Taşınmalı ilköğretim uygulaması kapsamına alınacak veya uygulamadan çıkartılacak okul ve yerleşim birimleri ile ilgili karar ve liste, valilikçe 15 Haziran'a kadar millî eğitim bakanlığı ilköğretim genel müdürlüğüne gönderilir.

Madde 14- Valiliklerden gelen teklifler bakanlıkça değerlendirilerek, taşınmalı ilköğretim uygulamasına başlayacak veya uygulama kapsamından çıkarılacak okul ve yerleşim birimlerine ait onay en geç 15 Ağustos'a kadar gönderilir.

Madde 15- Bakanlıkça gönderilen onay, öğretim yılı başlamadan valiliklerce uygulanmaya konulur.

Madde 16- Millî eğitim müdürlüklerince taşınmalı ilköğretim uygulaması kapsamına alınan okulların yönetici, öğretmen ve diğer personelleri ile öğrenci velilerine uygulama hakkında gerekli bilgilerin verilmesi ve uygulamanın tanıtılması ile ilgili olarak eğitim faaliyetleri düzenlenir.

Madde 17- Taşınmalı ilköğretimin yapıldığı millî eğitim müdürlükleri bünyesinde bir şube müdürlüğüne uygulama ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesinde sorumluluk verilir.

Madde 18- Taşınmalı ilköğretim uygulaması kapsamına alınan okulların yönetici ve öğretmenleri valilikçe ihtiyaç duyulan okullara atanır.

Madde 19- Taşınmalı ilköğretim uygulaması kapsamına alınan yerleşim birimlerinde boş bulunan okul bina ve tesisler ile öğretmen lojmanları aşağıdaki hususlar dikkate alınarak değerlendirilmeye çalışılır.

Söz konusu uygulama kapsamına alınan ve boş bulunan okul, bina ve tesisleri ile öğretmen lojmanları bakanlığın muvafakati alınarak;

a) Okul binalarının öncelikle halk eğitim hizmetlerinde ve diğer millî eğitim hizmetlerinde kullanılması, sonra sağlık, nüfus planlaması, köy kütüphanesi, PTT gibi hizmetlere geçici olarak tahsisinin yapılması,

b) Öğretmen lojmanlarının öncelikle öğretmenlere ve millî eğitim personeline, bunun dışında diğer kamu görevlilerine geçici olarak tahsisinin yapılması,

c) Okul bina ve tesisleri ile öğretmen lojmanlarının geçici olarak tahsisinden 222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanununun 76, maddesi gereğince elde edilecek gelirlerin ilköğretim hizmetlerinde kullanılması,

d) Okul bina ve tesisleri ile öğretmen lojmanlarının, geçici olarak tahsisi yapılan kamu kurum ve kuruluşları tarafından bakım ve onarımlarının yapılması şartıyla tahsis edilir.

Madde 20- Boş kalan okul binası, tesisleri ile araç-gereç ve öğretmen lojmanları, köy muhtarına bakım ve korunması yapılmak üzere teslim edilir. Öğrencisi taşınan okuldaki defter, dosya, kayıtlar ve her türlü resmî evrak merkez okulda muhafaza edilir.

Madde 21- Taşınmalı ilköğretim uygulamasına alınan okulların araç ve gereçleri mülkî amirlerin izniyle ihtiyaç duyulan okullara ayniyatla verilebilir.

Madde 22- Merkez okul müdürünün görevleri şunlardır;

a) Okulun fizikî durumuna göre taşınmalı ilköğretim uygulaması kapsamına giren çocuklardan okuluna alabileceği öğrenci sayısını tespit ederek mart ayı sonuna kadar il veya ilçe millî eğitim müdürlüğüne bildirmek,

b) İl ve ilçe millî eğitim müdürlüklerince, okuluyla gruplaştırılması uygun görülen yerleşim birimlerinde ilköğretim çağındaki çocuklar ile buradaki ilköğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin kayıt ve kabul işlemlerini yapmak,

c) Taşınan öğrenciler ile merkez okuldaki öğrencilerin birlikte eğitim öğretimlerini sağlayacak şekilde sınıf ve şubelere göre dengeli dağılımını sağlamak,

d) Taşınacak öğrencilerin geliş ve gidişlerine göre haftalık ders dağılım ve günlük vakit çizelgesini düzenlemek,

e) Taşınan öğrencilerin, yeteri kadar öğretmeni bulunmayan ilköğretim kurumlarından geldiği dikkate alınarak yetiştirilmesi için gerekli tedbirleri almak.

f) Taşınan öğrencilerin öğle yemeklerini güvenli ve sağlıklı bir şekilde yemeleri için gerekli tedbirleri almak.

Madde 27-İhale işlemleri aşağıdaki şekilde yapılır.

a) Taşıma işlerine ait ihale işlemleri il ve ilçelerde 2886 sayılı devlet ihale kanununa (ek-1) göre gerçekleştirilir.

b) İhale, okullar açılmadan en geç bir hafta önce mevzuatına uygun olarak yapılır.

Madde 28- Taşınmalı ilköğretim uygulaması kapsamına alınan yerleşim birimlerinde hizmet verecek araçların özellikleri, taşıt sürücüsünün yükümlülükleri ve diğer hususlar "okul servis araçları hizmet yönetmeliği" (ek-2) hükümleri gereğince yürütülür. Ancak okul servis araçlarındaki yaş sınırına uygun araç bulunmaması halinde bilirkişinin vereceği teknik rapora göre araçların ihaleye girmeleri sağlanır.

Beşinci bölüm

Çeşitli hükümler

Madde 29- Taşınmalı ilköğretim uygulaması hakkında il ve ilçe millî eğitim müdürlüğü yetkilileri, merkez okul idarecileri ve öğretmenlerince, başta veliler olmak üzere kamuoyu aydınlatılır (<http://mevzuat.meb.gov.tr.>).

2.3.4.2. MEB Taşınmalı İlköğretim Yönetmeliği

Milli Eğitim Bakanlığı Taşınmalı İlköğretim Yönetmeliği'nin (R.G. 15.4.2000–24021/ T.Dergisi Mayıs 2000–2512) 1. maddesinde projenin amacı “ ilköğretim okulu bulunmayan, çeşitli nedenlerle eğitim-öğretime kapalı, birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin, taşıma merkezi ilköğretim okullarına günü birlik taşınarak kaliteli bir eğitim-öğretim görmelerini sağlamaktır.”

Şeklinde açıklanmıştır.

Yönetmelik 3. maddesinde belirtilen “ 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununa, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa, 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununa, 3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanununa,” dayanılarak hazırlanmıştır.

İl-ilçe milli eğitim müdürlükleri, Taşınmalı İlköğretim Yönetmeliği'nde belirtilen esaslar doğrultusunda taşıma kapsamına alınacak yerleşim birimleri ile taşıma merkezi ilköğretim okullarının seçimini planlamakta ve ödenek gereksinimini MEB' e bildirmektedir.

Yönetmeliğin 8. maddesinde Taşıma Merkezi İlköğretim Okulunun Özellikleri şu şekilde ifade edilmiştir:

Taşıma Merkezi İlköğretim Okulunun Özellikleri

- a) Öğrencisi taşınacak okul ve yerleşim birimlerine göre daha merkezi durumda olması.
- b) Bünyesinde en az sekiz dersliğin bulunması veya fiziki kapasitenin sekiz yıllık zorunlu ilköğretime yeterli olması.

- c) Merkez ilköğretim okulunun bulunduğu yerleşim biriminin çevre köylerle ulaşım olanaklarına sahip gelişmeye uygun ve nüfusunun artıyor olması.
- d) Öğretmen ve ders araç-gerecinin yeterli olması.
- e) Sosyal ve kültürel etkinliklere uygun ortamların bulunması.

Yönetmeliğin 9.maddesinde Öğrencisi taşınacak okul ve yerleşim biriminin özellikleri şu şekilde ifade edilmiştir:

Öğrencisi taşınacak okul ve yerleşim biriminin özellikleri

Madde 9- (Değişik: 27.2.2004/25386 RG) İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 16 ncı ve 22 nci maddeleri gereğince öncelikle yatılı ilköğretim bölge okulu ve pansiyonlu ilköğretim okullarına yerleştirilecek öğrenciler tespit edilir. Taşınması ekonomik olmayan ve ulaşım şartları elverişsiz olan yerleşim birimlerindeki öğrenciler öncelikle bu okullara yerleştirildikten sonra taşıma kapsamına alınır.

Öğrencisi taşınmalı ilköğretim kapsamına alınacak okul ve yerleşim birimlerinin seçiminde;

- a) Yerleşim biriminde okul bulunmaması,
- b) Doğal afet ve başka nedenlerle okul binasının kullanılamayacak derecede hasarlı olması,
- c) 1 inci, 2 nci ve 3 üncü sınıflarda toplam öğrenci sayısının 10 dan az olması,
- d) Yerleşim birimindeki ilköğretim okulunda 4 üncü, 5 inci, 6 ncı, 7 nci ve 8 inci sınıflar için yeterli sayıda derslik bulunmaması ve bu sınıflardaki toplam öğrenci sayısının 60'tan az olması,
- e) (Değişik: 25.4.2005/25796 RG) Öğrencisi taşınacak yerleşim yerinin taşıma merkezi ilköğretim okuluna uzaklığının iklim şartları ve yol güvenliğine göre en az 2 km olması esastır. Gerektiğinde bu uzaklığın 1,5 km' ye kadar indirilmesine Planlama Komisyonu karar verebilir.

Merkez İlköğretim Okulu Müdürünün Görevleri:

- a) Okulun fiziki durumuna göre taşınmalı ilköğretim kapsamına alınan çocuklardan okula alabileceği öğrenci sayısını sınıflara göre tespit ederek mart ayı sonuna kadar il veya ilçe milli eğitim müdürlüğüne bildirmek.
- b) Taşıma yoluyla okula gelen öğrencilerin İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine göre kayıt ve kabullerini yapmak.

- c) Taşınan öğrenciler ile merkez okuldaki öğrencilerin birlikte eğitim-öğretimlerini sağlayacak şekilde sınıf ve şubelere göre dengeli dağılımını sağlamak.
- d) Taşınacak öğrencilerin geliş-gidişlerine göre haftalık ders dağıtım ve günlük vakit çizelgesini düzenlemek.
- e) Taşınan öğrencilerin, yeterli sayıda öğretmeni bulunmayan ilköğretim okullarından geldikleri dikkate alınarak yetiştirilmeleri için gerekli önlemleri almak.
- f) Taşınan öğrencilerin öğle yemeklerini düzenli şekilde yemeleri için gerekli önlemleri almak.
- g) Merkez okullarda yapılan eğitsel etkinlikleri, taşınan öğrencilerin geldikleri yerleşim birimlerinde de olanaklar ölçüsünde yapmak.
- h) Taşınan öğrencilerin velileri ve köy muhtarları ile yakın ilişkide bulunarak okulla iş birliğini sağlamak için gerekli önlemleri almak.
- i) Servis araçları ile taşınan öğrencilerin, isim listelerine göre kontrol etmek.
- j) Araçların aylık çalışma programlarını, her ayın sonunda milli eğitim müdürlüğüne bildirmek.
- k) (Değişik: 27.2.2004/25386 R.G.) Taşıma işini yüklenenlerin ve taşıt sürücülerinin İçişleri Bakanlığı Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğine uygunluğunun ve sözleşme hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığını günlük olarak kontrol etmek, varsa aksaklıkların giderilmesi için gerekli önlemleri almak ve millî eğitim müdürlüğüne bildirmek.
- l) Taşıma işini yüklenenlerin ve taşıt sürücülerinin isim ve adresleri ile aracın plakasını bağlı bulunduğu jandarma karakolu veya emniyet müdürlüğüne bildirmek.
- m) Okul servis araçlarının arkasındaki "OKUL TAŞITI" tabelasının üst kısmına, okunabilecek şekilde ilçe milli eğitim müdürlüğüne sürücü hatalarının bildirileceği telefon numarasının yazdırılmasını sağlamak.
- n) Biri öğretim yılı başında olmak üzere öğretim yılı içerisinde taşınan öğrencilerin velileri ile en az üç toplantının yapılmasını sağlamak.

Şeklinde sıralanmıştır.

Görüldüğü üzere uygulamanın devam eden bütün aşamalarını öncelikle taşıma merkezi durumunda bulunan okulun müdürü takip etmekle sorumludur. Bu sebeple

araştırmada uygulayıcı olan yöneticilerin ve o okulun öğretmenlerinin görüşleri temel alınmıştır.

2.4. Dünyada Zorunlu Eğitimde Öğrenci Taşınması

Dünyadaki bazı ülkelerdeki zorunlu eğitim incelediğinde öğrencilerin taşınması konusunda da detaylı olmasa da bir takım verilere ulaşılabilmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bilgiler aşağıda aktarılmıştır.

Avusturya’da zorunlu eğitim 9 yıldır ve 6–15 yaşındaki çocukları kapsamaktadır. Devlet okullarına gidiş geliş parasızdır (Türkoğlu, 1998: 166).

Tüm Finlandiyalı vatandaşlar için zorunlu eğitim 10 yıldır (Türkoğlu, 1998: 205). Çok amaçlı okullarda ulaşım, yemek ve diğer kademelerinde eğitim parasızdır. Öğrencilerin okul masrafları belediyeler ve devletçe karşılanır (Türkoğlu, 1998: 203,205).

Fransa’da eğitim 6 yaşından 16 yaşına kadar zorunludur.(Türkoğlu, 1998: 236) İller, okul taşımacılığından sorumludur (Türkoğlu, 1998: 228).

Hollanda’da zorunlu eğitim 12 yıldır. Eğitim, geziler dâhil olmak üzere okul ders kitapları ve eğitsel araç-gereçlerin alınması gibi masraflar 16 yaşına kadar bütün öğrenciler için ücretsizdir (Türkoğlu, 1998: 266).

İspanya’da zorunlu eğitim 10 yıldır (MEB, EARGED, 2003). Kamu okullarında ilköğretim parasızdır. Yalnız, ailenin geliri ölçüsünde, öğrenciden yemek, ulaşım ve barınma masraflarına katılım istenebilir (Türkoğlu, 1998: 372).

İsveç’te zorunlu eğitim 9 yıldır. Araç-gereçler ve yemekler ücretsizdir. Zorunlu eğitime devam eden çocuklar, belediyenin önerdiği okula gitmeyenler hariç, ücretsiz taşıma hizmetlerinden de yararlanır. Belediyeler öğrencilerin tüm eğitim ihtiyaçlarını karşılamak zorundadır.(Türkoğlu, 1998: 401,407)

İtalya’da zorunlu eğitim; 6 yaşında başlar 15 yaşında biter ve 9 yıldır (MEB, EARGED, 2003). Yönetim bölgelere ayrılmıştır. Bölgeler, okul araçlarının parasız verilmesinde, öğle yemeklerinde, ulaşımında, mesleki yönlendirmede belirli bir özerkliğe sahiptir.(Türkoğlu, 1998: 427)

İzlanda’da zorunlu eğitim; 10 yıldır. Öğrenciler genellikle bulundukları yörede, evlerine en yakın okula giderler.(Türkoğlu, 1998: 455)

Yunanistan’da zorunlu eğitim 9 yıldır. Öğrenciler devlet okuluna gideceklerse, çocuk oturduğu yere en yakın okulu seçmek zorundadır. Devlet okullarında eğitim ücretsizdir.(Türkoğlu, 1998: 598)

Amerika Birleşik Devletleri, yeni Zelanda, Avustralya gibi ülkelerde de taşınalı eğitim uygulanmaktadır (Büyükkaragöz, 1995: 1109).

Almanya’da zorunlu eğitim 9 yıldır. Bazı şehirlerinde 10 yıldır (MEB, EARGED, 2003).

Norveç’te zorunlu eğitim 10 yıldır (MEB, EARGED, 2004).

İngiltere ve Galler Bölgesi’nde zorunlu eğitim 11 yıldır. İlk ve orta öğrenim zorunludur (MEB, EARGED, 2004).

ABD’de Hawaii’nin öğrenci taşıma programı üzerine yapılan bir çalışmada; öğrenci güvenliğinin son 12 yıllık gelişmelere rağmen hala bir sorun olduğu, 1977 yılından kalmış araçların öğrenci taşımasında kullanıldığı, güvenli olmayan 3. tip dolmuş otobüslerle öğrenci taşındığı, Hawaii’nin diğer eyaletler gibi okul otobüslerinde stop sinyallerini zorunlu tutmadığını, taşımacılık müdürlüğü müfettişleri ve şoförlerinin sayısının son 2 yılda azaldığı, özel eğitim gerektiren çocuklar için otobüslerde düzenleme yapmak için okul otobüs şirketleri üzerinde bir baskının olmadığı belirtilerek, bu noksanlıkların giderilmesi önerilmektedir.(Miller, 1988: 24).

ABD’de “Oregon Eyalet Eğitimi Bölümü” tarafından hazırlanan “Oregon Öğrenci Taşımacılığı El Kitabı 1989” konulu kaynakta okul otobüs şoförlerine ve ilgili yöneticilere güvenli ve verimli bir okul taşımacılığını sağlayacak konular üzerinde durulmuştur. Bu konular şunlardır:

1. Bölüm: Öğrenci taşımacılığı ile ilgili konular,
2. Bölüm: Öğrenci taşımacılığı yönetiminin yönergesi,
3. Bölüm: Öğrenci taşımacılığı talimatları,
4. Bölüm: Çeşitli tavsiyeler(Oregon State Dept.1989)

Miller (1988) tarafından “Öğrenci taşıma yöntemleri” ismiyle yapılan bir başka araştırmanın bulguları aşağıda verilmiştir.

Bu çalışmaya göre; Amerika Birleşik Devletleri’nde en emniyetli taşıma okul otobüsleri filosuyla gerçekleştirilmektedir. Her gün 350.000’in üzerinde okul otobüsü ile 3 ile 21 yaşlarında tekerlikli sandalyeli öğrencilerden futbolculara kadar

her koşulda 22.000.000 öğrenci taşınmaktadır. Çalışmada birçok taşınan öğrencinin okul yöneticisinin konunun önemine aldırmadığı ancak, bireysel olarak büyük bir topluluğu yönettiği, büyük çaplı bütçeyi kontrol ettiği, okul sistemi ile ilgili en duyarlı konuları elinde bulundurduğu belirtilmektedir.

Araştırma, öğrenci taşımalarının üstesinden gelme, çalışma ve müteahhit ilişkileri, otobüs sürücüleri, rotalar ve tarifeleme, taşımada bilgisayarın rolü, taşıma bütçesi, bozuk hava durumu gibi 13 bölümden oluşmakta ve okul taşımacılığı önemine dikkat çekmektedir.

1981 yılında Ulusal Bilimler Akademisi, Washington Ulusal Araştırma Konseyi ve Araştırma Kurulu tarafından “Taşımalı Eğitim ve Taşımalının İhtiyaçlarının Giderilmesi” konulu bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışma 1980 yılı eğitim faaliyetleri ve taşıma ile ilgili dokuz parçadan oluşmaktadır.

Çalışmanın İçeriğini;

1. Laryy E. Jones tarafından hazırlanan “Otoyol Emniyet Geliştirme programı”,
2. Richard G. McGinnis tarafından yazılan lisans seviyesinde “Demiryolu Mühendisliği Eğitimi”,
3. C. S. Papacatas tarafından yazılan lisan seviyesinde “Birleşik Eğitim Programı”,
4. Louis M. Rea ve James H. Banks tarafından yazılan “Eyalet Sertifika Programının değerlendirilmesi”,
5. Robert P.Schmitt, Edward A. Beimbom, David Cyra ve Alan J. Horowitz tarafından yazılan “Taşımalı Eğitimde Dış Etkilerin Rolü”,
6. Roger P. Roess Louis J. Pignataro tarafından yazılan “Geçmişte, şu anda ve gelecekte Taşıma Mühendisliği ve Eğitimi”,
7. K.W. Studnicki-Gizbert tarafından yazılan “Taşıma Uzmanlarının Eğitim”,
8. Gerald S. Cohen, Frank McEvoy ve David T. Hartgen tarafından yazılan “Taşıma Planları Literatürünü Kim Okur”,
9. Michael D. Meyer ve Robert E. Paaswell tarafından yazılan “Taşımanın Halkla İlgili Yönünde Eyalet ve Bölgesel Roller; Eğitim, Öğretim ve Üniversitenin Katkıları” oluşturmaktadır.

Pittsburgh Üniversitesi Irk Ayrımına Karşı Yardımcı Olma Merkezi 1982 yılında “Pennsylvania’da Taşımının Kural, Gelenek ve Yasaların Hukuki Temelleri” konulu bir çalışma gerçekleştirmiştir.

Bu çalışmada; öğrenci taşıma işleminin gerçekleştirilmesinin veya masraflarının kamu tarafından karşılandığı belirtilmektedir. Birçok eyalet, Birleşik Okul Bölgeleri Yasası’nın uygulanmasıyla öğrenci taşınması başlatılmış ancak, mahkemenin okulda ırk ayrımı kararının kaldırılmasından sonra taşımada önemli artışlar gözlenmemiştir.

Eldeki veriler; eyaletteki öğrencilerin ırk ayrımını yok etme ya da 372 sayılı Kanun gereği taşınıp taşınmadığını göstermeyip, taşımının, çocukların güvenliği ve rahatlığına etkileri, akademik ve program dışı etkinlikler ve seyahat zamanlarına odaklandığını göstermektedir.

2.5.Bolu İlinde Eğitimin Mevcut Durumu

Bolu ilinin eğitim yapısını ele almadan önce sosyal yapısının eğitim üzerindeki etkilerinden söz etmek gerekir. Bolu İl Gelişim Planı (2002)’ nda;

Bolu İli sosyal yapısının en büyük sorunlarından biri, Bolu şehir merkezinin kentleşme sürecini henüz tamamlayamamış olmasıdır. İl bir yandan dış göç alırken öte yanda günlük yaşantıda köy ile kent arasında yatay hareketlilik gözlenmektedir. Yerleşik nüfusun gündüz kentte, gece köyde yaşayan kesimi için kentle bütünleşme, dayanışma ve örgütlülük açısından kopukluğa sebep olmaktadır. Bu duruma, yerleşim açısından yaylacılık da eklenince, yaşayan halkın büyük çoğunluğunun kentli ya da köylü olduğunu ayırt etmek güçtür.

Dengeli ve sürdürülebilir gelişme hedefi ile uyumlu bir nüfus yapısı, bu nüfusun eğitim, sağlık ve insan gücü yönünden niteliklerinin iyileştirilmesi ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi bakımından önem taşımaktadır. Türkiye genelinde olduğu gibi, Bolu da genç bir nüfusa sahiptir. İlde kent merkezlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfus içindeki payı artarken, köylerdeki nüfusun payı azalmaktadır

Bolu’da kadınların okula gitme oranı yüzde 82,4 olup, bu oran erkeklerde yüzde 92,3’e ulaşmaktadır (Ulusoy, 2002). Kadın eğitiminde oran düşüktür. Kent

merkezi ve köylerde kadınların okula gitmeme oranı daha yüksektir. İlde 45 yaşın altında eğitimsiz erkek bulunmamaktadır. Eğitimsiz kadınların yaş sınırının 15 yaştan itibaren başlaması, Bolu’da kadın nüfusun okula gönderilmesinde sorunlar olduğunu göstermektedir. Türkiye genelinde eğitimsiz erkek yüzde 10,7 iken, Bolu’da bu oran yüzde 14’dür. Kadınlarda eğitimsizlerin oranı Türkiye genelinde yüzde 25,4 iken, Bolu’da bu oran yüzde 22,8’dir. İl düzeyinde görülen bu eğitim eksikliğinin halk eğitim merkezleri tarafından açılacak okuma yazma kursları ile giderilmesine çalışılmaktadır. Sekiz yıllık eğitimde hedefe ulaşılması ve eğitim süresinin 12 yıla çıkartılması çağ nüfusunun eğitim sorununun çözümünde etkili olacaktır.

Bolu İlinde eğitim hizmetleri, İl Millî Eğitim Müdürlüğü’nden elde edilen veriler ve Millî Eğitim Bakanlığı’nın kaynakları incelenerek tablolara yansıtılıp değerlendirilmiştir. 1999–2000 öğretim yılı içinde, Bolu İline bağlı ilçe iken, 9 Aralık 1999 tarihinde il statüsünü alan Düzce’nin ayrı bir idarî yapılanma içine girmesi dolayısıyla, eğitim verileri arasında farklılık gözlenmektedir.

Tablo 3. Bolu İlinde Eğitim Kademelerine Göre Sayısal Gelişmeler
(1923–1924 / 2004–2005)

EĞİTİM KADEMESİ	ÖĞRETİM YILI	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
Anaokulu	1923–1924	80	5.880	136
	1943–1944	49	1.604	63
	1963–1964	146	4.767	180
	1983–1984	2.784	78.981	4.414
	2002–2003	11.314	320.038	18.921
	2003–2004	13.692	358.499	19.122
	2004–2005	16.016	434.771	22.030
İlkokul	1923–1924	4.894	341.941	10.238
	1943–1944	12.182	995.999	22.387
	1963–1964	27.775	3.562.140	76.544
	1983–1984	47.355	6.500.539	208.881

	1996–1997	46.292	6.853.273	216.548
Ortaokul	1923–1924	116	9.894	1.054
	1943–1944	327	92.906	4.305
	1963–1964	1.150	417.385	16.362
	1983–1984	4.864	1.633.011	41.169
	1996–1997	9.891	2.609.514	68.029
İlköğretim Okulu	1997–1998	45.649	9.102.074	302.982
	2002–2003	35.168	10.331.619	390.275
	2003–2004	36.117	10.479.538	384.029
	2004–2005	35.581	10.565.389	399.025

Kaynak: <http://iogm.meb.gov.tr> İstatistik Bölümü 2005

Tablo 4. Bolu İlinde İlköğretim Okullarının 2004–2005 Öğretim Yılında Sınıflara Göre Öğrenci Sayıları

	Kız	Erkek	Toplam
Özel Eğitim Sınıfı	31	62	93
1. Sınıf	1956	2028	3984
2. Sınıf	1942	1914	3856
3. Sınıf	1983	2024	4007
4. Sınıf	1899	1992	3891
5. Sınıf	1990	2117	4107
6. Sınıf	1980	1997	3977
7. Sınıf	1827	1911	3736
8. Sınıf	1822	2003	3825
TOPLAM	15.430	16.048	31.478

Kaynak: <http://iogm.meb.gov.tr> İstatistik Bölümü 2005

2.5.1. Bolu İlinde Millî Eğitim Bütçesi

İl Millî Eğitim Müdürlüğünün bütçesi yıllar itibarıyla değişken bir yapı izlemektedir. Bolu İli Millî Eğitim Müdürlüğünün genel bütçeden aldığı pay, 1999 yılında yüzde 10; 2000 yılında yüzde 13; 2001 yılında yüzde 17,7 ve 2002 yılında yüzde 12,4 olarak gerçekleşmiştir. Bolu İl Özel İdaresi'nin sağladığı destek, merkezi

bütçeden sağlanan ödeneğin üzerindedir. Deprem sonrasında, 2000 ve 2001 yıllarında, eğitim ödeneklerinin miktarında bir artış görülmektedir. Harcamaların finansmanına özel katkı artmakta olmasına rağmen, geneli itibarıyla harcamalar kamu yatırım ödeneklerinden yapılmaktadır. (Bolu İl Millî Eğitim Müdürlüğü-Yatırım Bölümü)

Yatırım ödenekleri, türlerine göre ve yıllar itibarıyla incelendiğinde de değişken bir yapı gözlenmektedir. Millî Eğitim Müdürlüğü bütçesinde, 2002 yılı itibarıyla, personel giderlerinin payı yüzde 8; diğer cari giderlerin payı yüze 30,7; yatırımlar harcamalarının payı yüzde 41; transfer harcamalarının payı ise yüzde 20,3 olarak gerçekleşmiştir.

2.5.2. Bolu İlinde Taşınalı İlköğretim

Bolu ilinde taşınalı eğitim sistemiyle 2005–2006 öğretim yılında 52 merkez okula 470 köy ve yerleşim biriminden 7848 öğrenci hizmet satın alma yoluyla 447 araçla taşınmaktadır (Bolu Milli Eğitim Müdürlüğü, İstatistik Bölümü, 2005).

Tablo 5. Bolu İlinde Taşınalı İlköğretim Yapılan Okul ve Öğrenci Sayısı

Eğitim Öğretim Yılları	Taşıma Merkezi Okul Sayısı	Taşınan Yerleşim Birimi Sayısı	Taşınan Öğrenci Sayısı						
			1-5. Sınıflar		6-8. sınıflar		TOPLAM		
			Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Toplam
2004-2005	52	438	2447	2396	1751	1753	4198	4149	8347
2003-2004	42	600	1900	1913	1429	1345	3329	3258	6587

Kaynak: <http://iogm.meb.gov.tr> İstatistik Bölümü 2005

Bolu'da 2005–2006 eğitim öğretim yılı başında 52 merkez okula taşınan öğrenciler için, taşıma işini yapan araçların şoförlerine Milli Eğitim Müdürlüğü, organizesinde eğitim verilerek trafik kuralları ve özellikle araçlarında bulunması

gereken özellikler ve yapılması gerekenler aktarılmıştır. Yolların sürekli açık kalması için Köy Hizmetleri ile işbirliği içinde olduğu belirtilmiş, taşıma yapan araç sürücülerinin hız limitlerini aşmamaları, taşıma güzergâhlarında belirtilen duraklar dışında öğrencilerin indirme ve bindirmelerinin yapılmaması, taşıma yapan araçlara öğrenci dışında yolcu alınmaması uyarıları yapılmıştır. Ayrıca araç sürücülerine (6–14) yaş grubu öğrencilerine hitap etme ve konuşma usul ve esasları ile ilgili bilgiler verilmiştir.

İlde ağır geçen kış koşulları taşımali eğitimde sorunlara yol açmaktadır. Taşımali eğitim nedeniyle kullanılmayan 460 okulda, 652 derslik ve 382 lojman atıl durumdadır. (Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2005)

Bolu İlinin 2001 yılından itibaren Taşıma Giderleri:

- 1 2001- 2002 Öğretim Yılı Taşıma Giderleri 2.386.772.190.876 TL'dir.
(Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistik Bürosu)
- 2 2002–2003 Öğretim Yılı Taşıma Giderleri 2.839.800.158.100 TL'dir.
- 3 2003–2004 Öğretim Yılı Taşıma Giderleri 4.032.173.597.068 TL'dir.
- 4 2004–2005 Öğretim Yılı Taşıma Giderleri 4.920.720.000.000 TL'dir (Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Taşımali Eğitim Bölümü. 2005).

Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 2004–2005 yılı Taşıma İhale Sözleşmesinde:

Taşıma İşinde kullanılacak Taşıtların Özellikleri

a- Karayolları Trafik Kanununun Tüzüğüne ve diğer ilgili mevzuata uygun taşıma için gerekli fenni tedbirler alınmış, tüzük gereğince yalnız yolcu taşımak için yapılmış ya da tadil edilmiş olmak.

b- Model olarak 15 yaş ve daha küçük olmak (Taşıtların yaşı fabrikasından imal edildiği tarihten sonra gelen ilk takvim yılı esas olarak alınır.

c- Taşıtların, taşınacak öğrenci adedi kadar oturma yeri olması.

d- Taşıtların, daima temiz, bakımlı, sağlam, sağlıklı ve teknik şartlara sahip olması.

e-Taşıtların, öğrencilerin kolayca yetişebileceği cam ve çerçevelerinin sabit olması,

f- Taşıtların iniş ve biniş kapılarının hava ile kumandalı veya gerekli emniyet tedbirinin olması.

- g- Taşıtların arkasında “OKUL TAŞITI” yazısı taşıyan numunesine uygun renk, ebat ve şekilde levhanın bulunması.
- h- Taşıtlarda şoför haricinde öğrencilerinin inip-binmesinde, düzenli oturmasında yardımcı olmak amacı ile yardımcı personelin bulundurulması.
- i- Öğrencilerin inip-binmelerinde taşıtlarda kullanılmak üzere 30 cm, çapında olan ve üzerinde siyah (DUR) yazılı kırmızı ışıklı bir lamba bulunan işaret levhasının konulması.
- j- Araçların aylık, üç aylık ve yıllık bakım ve onarımlarının yaptırılmasıyla birlikte, cinsine göre Karayolları Trafik Yönetmeliğinde yer alan muayyen sürelerini kapsayacak şekilde fenni muayenelerinin “periyodik” olarak yaptırılmış olması.
- k- Taşıtlarda sağlık çantası, (ilk yardım malzemelerinin bulunduğu) ve trafik seti bulundurulması,
- l- Taşıtların cinsine göre doldurma kapasitesi 1 kg. olan en az bir adet, 5 kg. olan en az iki söndürme cihazlarının bulundurulması.
- m- Taşıtların imal tadil ve montaj hakkındaki Yönetmeliğin 2. maddesine göre tayin edilen ve o araca ait tescil belgelerinde gösterilen oturacak yer adedi, aracın içinde görülecek bir yere yazılarak sabit bir şekilde monte edilecektir.
- n- Taşıtlar 19/06/1985 gün e 18789 Mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan araçların imal, tadil ve montajı hakkındaki yönetmelik hükümlerine uygun olacaktır.
- o- Taşıtların kalorifer tesisatı fenni, en soğuk havalarda dahi taşıtın içini 16 derecede ısıtacak güçte olacaktır. Egzoz gazından yararlanılarak ısıtma sistemi olmayacak, kalorifer tesisatı çalışırken koku ve gürültü yapmayacaktır.
- ö- Taşıtların aydınlatma ve elektrik donanımı Karayolları Trafik Kanunu ve Tüzük esaslarına uygun olacaktır. Arabaların tabanları halıfleks döşetilecektir. (Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü Taşımalı Eğitim Bölümü. 2005).

Şeklinde belirtilmektedir. Aynı sözleşmede:

Taşıt Sürücülerinde Bulunması Gereken Özellikler

- a-Sorumlu ve yetkili olduğu hizmetin niteliklerine sahip olması.

- b-Mesleğe uygun ve öğrencilere güven verecek görünüm yansıtan ya da gerektiğinde idarece belirlenecek tek tip kıyafet giymeleri.
 - c-Yapısı itibariyle 14 oturma yerine kadar olan taşıtların sürücüleri en az 5 yıl (B) sınıfı, sürücüsünden başka en az 15 oturma yerinden fazla öğrenci taşıyan araçları kullanacakların ise en az 5 yıllık (E) sınıfı sürücü belgesine sahip olması.
 - d-Sürücünün dönem başlarında sağlık kontrolünden geçmiş olması ve durumunu belgelendirmesi.
 - e-Taşıma sırasında taşıta öğrencilerden, ilgili okul öğretmenlerinden ve yardımcılarında başkasının alınmaması.
 - f-İdarece verilecek öğrenci listesinin indirme-bindirme duraklarını, taşıma saatlerini ve yol güzergahını taşıta bulundurması. (Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü Taşımalı Eğitim Bölümü. 2005).
- İstenmektedir. Sözleşmedeki cezai ve hukuki hükümler de aşağıdadır:

Cezai ve Hukuki Hükümler

- a- Taşıma işinin yapılıp yapılmadığını günlük kontrolü ve çizelgelerin tutulması merkez okul müdürleri tarafından yapılacaktır.
- b- Taşıma esnasında taşıtın gelmediği günler için taşıyıcıya taşıma ücreti ödenmediği gibi daha önce hak ettiği üç günlük taşıma ücreti ödenmeyecektir.
- c- Taşınacak öğrenciler belirtilen yerlerde ve belirtilen saatte hazır bulunacaklardır. Hazır bulunmayan öğrenciler hak iddia edemeyeceklerdir.
- d- Öğrencilerin okula giriş saatlerinden önce okulda bulunmaları esastır.
- e- Taşıma işinde geç kalmaları o gün için taşıma işinin yapılmadığı anlamına gelir. Taşıyıcının o günkü hak edeceği ücret ödenmez.
- f- Okul dağılımında öğrencilerin aldığı yere bırakılmamasındaki her türlü sorumluluk taşıyıcıya aittir.
- g- Güzergah seçilen yerdeki öğrenciler belli bir yer ve saatte toplandıktan sonra varsa refakatçi öğretmen nezaretinde taşıyıcı tarafından taşıta bindirilerek merkez seçilen okula belirtilen saatlerde, götürülüp getirilecektir.

- h- Öğrenci taşımasındaki şartname sözleşme gereği belirtilen hususlarda aksaklık olması halinde idare sözleşmeyi tek taraflı olarak fesih etmeye yetkilidir.
- i- Taşıt sefere başlamış, herhangi bir nedenle yolda kalmış ise kalan aracın yerine derhal yenisi taşıyıcı tarafından temin edilerek taşıma yapılacaktır. (Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü Taşımalı Eğitim Bölümü. 2005).

Taşımalı ilköğretimin düzenli ve sağlıklı yapılabilmesi için yasal açıdan düzenlemeler olmasına rağmen yasaların uygulanmasında birtakım aksamalar görülmektedir. Aksamaların başında anasınıfı öğrencilerinin taşıma kapsamı dışında tutulması gelmektedir. Çünkü; köy ve köy altı yerleşim yerlerindeki ilköğretim çağındaki öğrencilerinin daha iyi eğitim almaları ve fırsat eşitliğinin sağlanması için bu öğrencilerin anasınıfı uygulamasından yararlanmaları gerekmektedir. Yasada olmamasına rağmen taşıma araçlarında anasınıfı öğrencileri de zaman zaman taşınmaktadır. Bunun için taşımalı ilköğretimin sınırları genişletilerek anasınıfı öğrencilerinin de taşımalı eğitimden yararlanmaları sağlanmalıdır. Taşıma ihalesi şartlarına uygun taşıma aracı bulmakta zorluk çekilen küçük yerleşim yerlerinde araçların denetimi alternatif araçlar bulunmadığından yasalara uygun şekilde yapılamamaktadır.

Tablo 6. Araştırmada yer Alan Bolu İli Merkezindeki Taşıma Merkezi Okullar ve Taşınan Yerleşimler

Sıra No	Bolu İli Merkezindeki Taşıma Merkezi Okulun Adı	Taşınan Öğrenci Sayısı Toplamı	Öğrenci Taşınan Okulların Adları
1	Tekke Işıklar İ.Ö.O.	53	Bozarmut İ.Ö.O. Yenipelitçik 1 İ.Ö.O. Yenipelitçik 2 İ.Ö.O.
2	Çobankaya İ.Ö.O	143	Bağışlar 1 İ.Ö.O. Gölcük İ.Ö.O. Değirmen İ.Ö.O. Bağışlar İ.Ö.O. Tetemeçe İ.Ö.O. Banaz 1 İ.Ö.O. Mesçiçe İ.Ö.O. Banaz 2 İ.Ö.O.
3	Dodurga İlköğretim Okulu	70	Kazlı İ.Ö.O. Bakırlı Çarşı İ.Ö.O. Fasıl İ.Ö.O.
4	Doğancı İlköğretim Okulu	129	Topardıç İ.Ö.O. G.Felaket 1-2 İ.Ö.O Pelitçik İ.Ö.O. Çepni İ.Ö.O. Belkavaç İ.Ö.O. Yeni sefa İ.Ö.O. Ketenler İ.Ö.O. Sultan Bey İ.Ö.O Göven 1 İ.Ö.O. Göven 3 İ.Ö.O Avdan İ.Ö.O. Piroğlu İ.Ö.O
5	Behiye Baysal İlköğretim Okulu	65	Alpagut İ.Ö.O. Pirahmetler İ.Ö.O. Çakmaklar İ.Ö.O.
6	Yukarısoku İlköğretim Okulu	404	Bahçeköy1 İ.Ö.O. Hamza Bey 1 İ.Ö.O Bahçeköy İ.Ö.O. Hamza Bey 2 İ.Ö.O. Çukuören İ.Ö.O. Mus-Ş.M.Kaya İ.Ö.O Mus-Fındıcak İ.Ö.O. Yakuplar İ.Ö.O. Yakabayat 1 İ.Ö.O. Yakabayat 2 İ.Ö.O Yakabayat 3 İ.Ö.O. Yeniköy İ.Ö.O.
7	Alıçören İlköğretim Okulu	396	Alıçören 1 İ.Ö.O. A.Kuzören İ.Ö.O. Alıçören 2 İ.Ö.O. Avşar-Fakıla İ.Ö.O. A.çamlı İ.Ö.O. Avşar-Gidiriş İ.Ö.O. Gölcük İ.Ö.O. Bünyüş İ.Ö.O. Kuzu-Emirler İ.Ö.O. Muratlar-Edil. İ.Ö.O. Tarakçı İ.Ö.O. Sazakkınık İ.Ö.O. Yukarı Çamlı İ.Ö.O. Sazakşeyhler İ.Ö.O. Ferdinler İ.Ö.O. Yenigüney 1 İ.Ö.O. Karamanlar İ.Ö.O. Yayladınlar İ.Ö.O. Kırha İ.Ö.O. Kal İ.Ö.O. Rüzgârlar 2 İ.Ö.O. Rüzgârlar 3 İ.Ö.O. Ulumescit İ.Ö.O. Bürnük 1 İ.Ö.O. Bürnük 2 İ.Ö.O. Çatakören 1-2 İ.Ö.O. Çanakçılar İ.Ö.O. Ericek 1-2-3 İ.Ö.O. Kuz Ö.Dağlı İ.Ö.O. Nuhlar İ.Ö.O. Poyrazlar İ.Ö.O. Rüzgârlar 1 İ.Ö.O. Yenigüneykayımı 2 İÖO
8	Karacasu İlköğretim Okulu	91	Sultanköyü İ.Ö.O. Taşoluk İ.Ö.O.

			Çampınar İ.Ö.O. Emen İ.Ö.O.	Mesciller İ.Ö.O. Hıdırşeyhler İ.Ö.O.
9	75. Yıl Değirmenbeli İlköğretim Okulu	120	Merkezler 1 İ.Ö.O. Merkezler 2 İ.Ö.O. Semerciler İ.Ö.O. Müstakimler İ.Ö.O.	Taşçılar 1 İ.Ö.O. Taşçılar 2 İ.Ö.O. Değirmenbeli-kuğumlı İ.Ö.O. Tokmaklar İ.Ö.O.
10	Tarık Somer İlköğretim Okulu	144	Akçaalan İ.Ö.O. Dereceören İ.Ö.O. Ömerler İ.Ö.O.	Elmalık İ.Ö.O. Yeşilköy İ.Ö.O. Yolcatı İ.Ö.O.
11	Çimento- Çaydurt İlköğretim Okulu	165	Kındıra 1 İ.Ö.O. Kındıra 2 İ.Ö.O. Kındıra 3 İ.Ö.O. Kındıra 4 İ.Ö.O. Saraycık 1 İ.Ö.O. Y.Yuva İ.Ö.O. Baltalı 1 İ.Ö.O.	Saraycık 2 İ.Ö.O. Y. Pınar 1 İ.Ö.O. Y.Pınar İ.Ö.O. Kütükçüler İ.Ö.O. Baltalı 3 İ.Ö.O. A.Yuva İ.Ö.O. Baltalı 2 İ.Ö.O.
12	Paşaköy İlköğretim Okulu	68	Karaköy İ.Ö.O.	Kasaplar İ.Ö.O.
13	Karaçayır İlköğretim Okulu	78	Köprücüler İ.Ö.O. Ilıcakınık İ.Ö.O.	B.Berk İ.Ö.O. Okçular Y.mah.İ.Ö.O.
14	Dağkent İlköğretim Okulu	148	Çivril İ.Ö.O. Gölköy 1 İ.Ö.O. Yumrukaya İ.Ö.O.	Kızılağıl İ.Ö.O. Gölköy 2 İ.Ö.O. Kürkçüler İ.Ö.O.
15	Koroğlu İlköğretim Okulu	400	Oğuldoruk İ.Ö.O. Tatlar 1 İ.Ö.O. Tatlar 2 İ.Ö.O. Gökpınar İ.Ö.O. Örencik İ.Ö.O. Beyenkümes İ.Ö.O. Susuzkınık İ.Ö.O. Y.Geçitveren İ.Ö.O. Okçular İ.Ö.O.	Ahmetler İ.Ö.O. Yazıören İ.Ö.O. Akçakavak İ.Ö.O. Çaygökpınar İ.Ö.O. Demirciler İ.Ö.O. Çamyayla İ.Ö.O. V.Geçitveren İ.Ö.O. Demirözü İ.Ö.O.
TOPLAM		2474	137 OKUL	

Kaynak: Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistik Bölümü. 2005

2.6. Taşımalı İlköğretimle İlgili Yapılmış Araştırmalar

Taşımalı İlköğretim uygulamaları ile ilgili olarak çok sayıda araştırma bulunmamaktadır.

Bu konudaki ilk araştırma Büyükkaragöz ve Şahin (1995: 38-50) tarafından yapılmıştır. Bu araştırma, Konya ilindeki taşımalı ilköğretim uygulamalarının nitelikleri, yeterlilik ve yetersizlikleri ve alınacak tedbirlerin neler olması gerektiği konusunda yapılmıştır. Bu araştırmadan elde edilen bazı sonuçlar ve öneriler şunlardır:

1. Öğretmen, yönetici ve veliler taşımalı ilköğretimin öğrenci başarısının arttırdığı konusunda olumlu bir görüşe sahiptirler.
2. Öğretmen, yönetici ve veliler taşınan okulun araç ve gereç yönünden taşınan okullara oranla daha donanımlı bir özelliğe sahip olduğunu ifade etmişlerdir.
3. Öğretmen ve yöneticiler taşınan okullarda öğrenim görecektir olan taşınan öğrencilerin hemen hepsinin bağımsız sınıflarda öğrenim gördüklerini belirtmişlerdir.

Yukarıda elde edilen bazı sonuçlar özetlenmiştir. Bu sonuçlar ışığında araştırmada verilen önerilerden önemli görülenlerden bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür.

1. Taşımalı ilköğretimin ülke çapında verimli bir şekilde yürütülebilmesi için yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
2. Taşınan öğrencilerin yeni ortamlarına daha iyi uyum sağlayabilmesi için rehberliğe yönelik önlemler alınmalıdır.
3. Taşımalı öğretimin başarıya ulaşabilmesi için normal öğretim yapan ilköğretim kurumlarının süratle yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.
4. Taşımada kullanılan araçların her türlü güvenlik ve trafik mevzuatına uygunluğu çok iyi bir şekilde denetlenmelidir.
5. Özellikle kış aylarında yolların açık olması gerekli tedbirler alınmalıdır.
6. Öğrencilerin taşındığı okulların 15 km' den uzak olmamasına dikkat edilmelidir.

Bu konuda Meliha KARAKÜTÜK 1996 yılında hazırladığı “Taşımali İlköğretim Uygulaması ve Sorunları” “Sincan İlçesi Örneği” adlı yüksek lisans tezinde aşağıdaki bulgu ve sonuçları elde etmiştir:

Taşımali İlköğretimin, sekiz yıllık ilköğretimin yaygınlaştırılmasında önemli oranda ve kısmen etkili olduğu, uygulama ile genel, kız ve yoksul ailelerin çocuklarının okullaşma oranının arttığı, öğrencilerin başarı düzeyinin yükseldiği belirlenmiştir.

Taşımali ilköğretime yapılan taşıma harcamaları devlet tarafından, öğle yemeği ise hayırsever kişilerin ve ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı tarafından karşılandığı, buna karşın taşımali ilköğretime devletçe ayrılan ödeneğin yetersiz olduğu gözlenmiştir.(Karakütük, 1996: 71)

Taşımali ilköğretim ile eğitimin maliyetinin azaldığı saptanmıştır.

Öğrencilerin evden okula taşınmasında karşılaşılan sorunlar konusunda; devlet tarafından öğle yemeğinin verilmemesi, kış aylarında yolların bozulması, yöre halkının araçlara binip çocuklarla gidip gelmesi, öğrencilerin okula gidip-dönerken çok yoruldukları, bazı köy yolların sürekli bozuk olması taşımayı engellediği belirtilmiştir.

Okulda çocukların yemek yiyebileceği bir yerin olmaması, taşımali ilköğretim konusunda okul yönetiminin görüşünün alınmaması, merkez okulun (öğretmen, derslik, onarım vb.) yetersiz olması, taşımali ilköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz olması, yolların taşıma için uygun olmaması; taşımali ilköğretimin en önemli sorunları olarak görülmektedir. (Karakütük,1996. 72)

Karakütük (1996: 74–75) Sincan İlçesi örnek olayında taşımali ilköğretimin durumu ve karşılaşılan sorunlarla ilgili aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır:

- 1- Yönetici, öğretmen velilerin çoğunluğu taşımali ilköğretimin sekiz yıllık ilköğretimin yaygınlaştırılmasında etkili olduğu görüşündedirler.
- 2- Yönetici, öğretmen ve veli görüşlerine göre, genelde, kızlar ve yoksul aile çocukları eğitim olanağına kavuşmuşlardır.
- 3- Yönetici, öğretmen ve veli görüşlerine göre, öğrencilerin başarı düzeyleri yükselmiş, daha nitelikli öğretmenlere, yeterli sayıda dersliğe, işliğe, laboratuara ve eğitim alanına kavuşmuşlardır.

4-Yönetici, öğretmen ve veli görüşlerine göre, öğrenci sayısı artmış, birleştirilmiş sınıf sayısı azalmıştır ve taşıma ücreti devletçe karşılanmaktadır.

5-Yönetici, öğretmen ve veli görüşlerine göre, ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı, hayırsever vatandaşların katkıları ile öğle yemeği öğrencilerin %40'ına ücretsiz, diğerlerine ise düşük bir ücret karşılığı verilmektedir.

6-Yönetici, öğretmen ve veli görüşlerine göre, taşınalı ilköğretim uygulaması ile eğitimin maliyeti azalmıştır.

7- Yöre halkının servis araçlarına binmeleri, çocukların ayakta gidip gelmesine neden olmakta, yine yolların bozuk olması taşıma işini aksatmaktadır.

Karakütük (1996: 75–76)'e göre:

Yönetici, öğretmen ve velilere göre, taşınalı ilköğretim uygulamasının daha başarılı olması için;

- 1- Devletçe okulda öğle yemeği verilmesi,
- 2-Taşınalı ilköğretim konusunda okul yönetiminin, öğretmenlerin ve velilerin görüşlerinin alınması,
- 3-Taşınalı İlköğretimle gelen öğrencilerin okula uyumu konusunda okulda bir rehber öğretmen görevlendirilmesi,
- 4-Yöre halkının taşıma araçlarına binmemesinin sağlanması,
- 5-Yolların onarılmasını, çocukların ayakta gidip gelmemesi için yeterli büyüklükte araç verilmesi,
- 6-Taşınalı ilköğretim kapsamına alınan köy ilkokullarının ders araç-gereçlerinin merkez okula devredilmesi gerekmektedir.

Altunsaray (1996) tarafından Balıkesir ilinde “Taşınalı İlköğretimin Değerlendirilmesi” adlı bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada şu sonuçlar yer almıştır:

Balıkesir ilinde taşınalı ilköğretim uygulaması kapsamı geniş olup, bu kapsama alınan öğrenciler eğitim-öğretim açısından olumlu etkilenmektedirler. Ancak, öğrenciler okul ihtiyaçlarını yeterince karşılayamamaktadırlar. Taşıma merkezi olan okullarla taşınan öğrenci

velileri arasında yeterli iletişim kurulamamıştır. Taşınan öğrencilere ve öğretmenlere etkili bir rehberlik hizmeti verilememektedir.

Taşıma merkezi olan okulların sınıf ve okul kitapları ile diğer ders gereçleri yeterli değildir. İşlik ve laboratuvar ihtiyacı vardır. Milli Eğitim Müdürlüğü ve Valilikçe taşıma merkezi okulların fiziki durum, finansman ve personel durumu konusunda bir iyileştirme yapılmamıştır. Taşınan öğrenciler beslenme konusunda büyük güçlük çekmektedirler. Valilik ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bu konuda hiçbir ödenek ayrılmadığı ve başka çözümler bulunmadığı belirtilmektedir.

Öğrencileri taşıyan araçların kapasite olarak yeterli olmadığı, kışın araçların yeterince ısınmadığı, araç sürücülerinin periyodik sağlık kontrollerinin yapılmadığı, ancak öğrencilerin zamanında taşındığı görülmektedir. Öğrencileri taşıyan köylerin bütçelerin % 10'u yönerge hükümlerine rağmen, ilgili taşıma merkezlerine aktarılmamaktadır. Taşıma merkezi olan okulların memur ve yardımcı hizmetli ihtiyaçları giderilememiştir.

Altunsaray (1996) ya göre, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan “Taşınalı İlköğretim Yönergesi” hükümlerinin Bakanlık, Valilik ve Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından çeşitli nedenlere bağlı olarak yeterince hayata geçirilmediği belirtilmektedir.

Özkan (1997: 52-54) tarafından Çankırı ve ilçelerinde yapılan “Taşınalı İlköğretim Uygulamasında Sayısal Gelişmeler, Güçlükler ve çözüm Önerileri” adlı araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

İstatistiki veriler ve anket sonuçlarından elde edilen bilgilere göre, 1990–1991 öğretim yılında 9 ilde başlatılan Taşınalı İlköğretim Uygulaması her yılda artırılarak yaygınlaştırılmış, 1995–1996 öğretim yılında 63 İl’e çıkarılmıştır. Ancak, Milli Eğitim Bakanlığınca, bu konuda istatistiki bilgiler ilk iki üç için kız-erkek ayrımı, dördüncü yıl toplam öğrenci, 5,6. yıllarda ise İlköğretim I. Kademe ve II. Kademe olarak tutulmuştur.

Bununla birlikte Taşınalı İlköğretim Uygulamasına 1990–1991 öğretim yılı 3289 öğrenci ile başlanılmış, 1995–1996 öğretim yılında ise öğrenci sayısı 96279’a çıkarılmıştır.

Anket sonuçlarına göre de; deneklerin çoğunluğu Taşımalı İlköğretim Uygulamasından memnun olduklarını, bu uygulama ile öğrenme başarılarında artış olduğunu, sosyal ve kültürel yönlerden gelişme olduğunu ve öğrencilerin ilköğretimin II. Kademesinde okuma olanağına kavuştuğu görüşü ağırlık kazanmıştır.

Bununla birlikte, bu uygulama sebebiyle; merkez okulların fiziki kapasitelerinin yetersiz olduğu, öğretmen ve personel ihtiyaçları doğduğu, öğrencilerin öğle yemeği problemleri oluştuğu, taşıyıcı firma veya sürücülerin eğitimsiz oldukları ve trafik kazası ile ilgili tedirginliklerin arttığı önemli sorunlar olarak gözükmektedir.

Yapılan araştırma sonucunda, eğitim sisteminde önemli bir yer tutan Taşımalı İlköğretim Uygulaması konusunda ilgili illerin ve özellikle Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili birimlerinin daha detaylı ve düzenli bir şekilde istatistiki veriler elde etmesi ve bunları değerlendirmesi, merkez okulların fiziki mekan, öğretmen ve personel yönünden desteklenmeleri, taşıyıcı firma şoförlerinin eğitilmeleri, taşınan öğrencilerin öğle yemeği problemlerinin çözülmesi, uygulamanın daha sık gözetim ve denetim altında tutulması, ilgili yönergenin günün şartlarına göre yeniden düzenlenmesi gerektiği öneri olarak sunulmuştur.

Büyükboyacı (1998: 85) tarafından Çanakkale'de yapılan "Taşımalı İlköğretim ve Sorunları" adlı araştırmanın sonucunda; yönetici, öğretmen ve velilerin taşımalı ilköğretim uygulamasından oldukça memnun oldukları belirlenmiştir. Ayrıca bu araştırma ile yönetici, öğretmen ve velilere göre, taşımalı ilköğretim uygulanması için merkez olarak seçilen yerleşim birimlerinin yönergede belirtilen özelliklere sahip oldukları bulunmuştur.

Taşımalı ilköğretimin etkili olduğu düşünülen alan ve konular hakkında yönetici, öğretmen ve velilerin en yüksek puanı verdiği iki seçenek şunlardır:

1. Sekiz yıllık zorunlu eğitim yaygınlaşmıştır.
2. Birleştirilmiş sınıf uygulamaları azalmıştır.

Büyükboyacı (1998: 88–89)'ya göre: "Taşımalı ilköğretimin etkili olduğu düşünülen alanlar ve konular konusunda şu sonuçlar elde edilmiştir:

Yönetici, öğretmen ve velilere göre taşımalı ilköğretim;

1-Sekiz yıllık ilköğretimin yaygınlaştırılmasında ve birleştirilmiş sınıf uygulamasının azalmasında etkili olmuştur.

2- Devletin eğitiminin maliyetini azaltmasında etkili olmuştur.

3- Yoksul ailelerin çocuklarının okula devamlarının artmasında etkili olmuştur.

4- Kızların ve engelli çocukların okula devamında artış olmamıştır.

Taşıma araçları ve sürücülerinde yönergede belirlenen özellikler konusunda yönetici öğretmen ve velilere göre;

1- Taşıma araçları nitelik yönünden yeterli değildirler. Nicelik yönünden yeterlidirler.

2- Taşıma araçlarının sürücülerinin seçiminde kişilik özellikleri dikkate alınmamaktadır.

Taşımalı ilköğretim öğrencilere birçok konuda olumluluklar kazandırılmaktadır. Yönetici, öğretmen ve velilere görüşlerine göre öğrencilerin;

1-Başarıları artmıştır.

2-Türkçe'yi daha iyi konuşup yazmaktadırlar.

3-Sosyal ve kültürel faaliyetlere daha çok katılmaktadırlar.

4-Kişilikleri olumlu yönde gelişmiş, psikolojik ve sosyal yönden de gelişmişlerdir.

5-Ayrıca öğrenciler ilgileri doğrultusunda yeteneklerini geliştirme imkanı bulmuştur.

6-Daha yeterli sayıda öğretmenle eğitim öğretim görmeye başlamışlar, daha yeterli araç-gereç, donanım, derslik işlik, laboratuar ve oyun alanlarına kavuşmuşlardır.

Taşımalı ilköğretim uygulamasında en çok karşılaşılan sorunlar şunlardır.

1-Öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yer yoktur.

2-Taşımalı ilköğretim konusunda yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri alınmamaktadır.

3-Devletin taşımalı ilköğretim için yaptığı ödenekler yetersizdir.

4-Taşımalı araçlarına öğrenciler dışında kimseler alınmamalıdır.

5-Taşımalı ilköğretim velilere ek harcama yükü getirmiştir.

6-Öğrencisi taşınan köylerde kapanan okulların araç-gereçleri merkez okula devredilmemektedir.

7-Öğrencisi taşınan köylerde milli bayramlar eski heyecanıyla kutlanamamaktadır”.

Aynı araştırmada getirilen önerilere göz gezdirirsek:

1-Taşımali ilköğretime geçilmezden önce yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri alınmalıdır.

2-Taşımali ilköğretim uygulanacağı merkez okullara yemekhane yapılmalıdır.

3-Taşımalinin yapıldığı yol güzergâhları sürekli açık tutulmalıdır.

4- Merkez okulların laboratuar, işlik, oyun alanları, araç-gereç, derslik vb. yetersizlikleri giderilmelidir.

5-Taşımali ilköğretim için devlet tarafından gönderilen ödenekler arttırılmalıdır.

6-Öğrencisi taşınan köylerde boşalan okulların araç-gereçleri merkez okullara devredilmelidir.

7-Taşımali ilköğretim yapıldığı merkez okul ile öğrencisi taşınan yerleşim birimi arasındaki mesafe 30 km’ den daha az olmalıdır.

8-Taşımali ilköğretimin daha başarılı olması için yasal düzenlemeler yapılmalıdır.(Büyükboyacı, 1998: 88–89)

Yılmaz (1998: 78-83), Kırşehir ilinde tarama modeli kullanarak “Taşımali İlköğretim Uygulaması” adlı bir araştırma yapmıştır. Çalışmada Kırşehir ilinde uygulanmakta olan "Taşımali İlköğretim Uygulaması çalışmalarını ortaya koyma ve sorunlarına çözüm önerileri getirme" amaçlanmaktadır. Bu nedenle taşımali ilköğretimin yasal dayanakları, uygulayıcılar ile öğrenci ve velilerin karşılaştıkları problemlerin belirlenmesi gereği araştırmacı tarafından çözümlenmesi gereken problemler olarak görülmüştür. Bu araştırmada, araştırmannın amacı doğrultusunda ulaşılan sonuçlardan bazıları ise şöyledir:

1.Yönetici, öğretmen ve veliler, Taşımali İlköğretim uygulaması ile taşınan öğrencilerin fizik imkânlar ve ders araç-gereci bakımından daha yeterli olan okullara kavuştuklarını belirtmektedirler. Aynı zamanda sosyal ve kültürel etkinliklerden faydalandıklarına dair olumlu görüşe sahiptirler.

- 2.Yönetici, öğretmen ve veliler, Taşımali İlköğretim Uygulaması ile öğrencilere 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 8. maddesinde belirtilen “fırsat ve imkân” eşitliği ilkesinin sağlandığı kanaatindeler. Fakat bunun yanında taşınan öğrencilerin büyük oranda öğle yemeği sorunlarının bulunduğu kanısındalar.
- 3.Yönetici, öğretmen ve veliler taşınan öğrencilerin yeni okullarındaki arkadaşlarıyla uyum içerisinde oldukları görüşündeler. Ayrıca taşıma işinde de azda olsa aksamalar olduğu kanısındalar.
- 4.Yönetici ve öğretmenlerin tamamı Taşımali İlköğretim Uygulamasının sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasına katkıda bulunacağı görüşündeler. Ayrıca, yine taşımali ilköğretim uygulaması ile özellikle kız öğrencilerin, ilköğretim okullarının ikinci devrelerine devamlarının arttığı görüşündeler.
- 5.Yönetici ve öğretmenlerin tamamı, Taşımali İlköğretim Uygulamasının nüfusun az ve dağınık olduğu yerleşim birimlerindeki öğrencilerin eğitim ve öğretimlerini sağladığına dair olumlu görüşe sahiptir.
- 6.Öğretmenler, öğrencilerin yolculuk yapmalarından kaynaklanan yorgunluk gösterdiklerinden derslerde dikkat ve ilginin azaldığı görüşündeler.

Baş (2001), Bolu ilinde “Taşımali İlköğretim Uygulaması” adlı bir araştırma yapmıştır. Çalışmada Bolu ilinde uygulanmakta olan "Taşımali İlköğretim Uygulaması çalışmalarını ortaya koyma ve sorunları belirleme" amaçlanmaktadır.

Baş (2001: 74-76)’ ın araştırmasında yer alan sonuçlar şunlardır:

1. Araştırmaya katılan yöneticiler ve öğretmenler “Taşımali ilköğretim ile ilgili konularda velilerin görüşünün alınmaması”, “Taşıma araçlarının taşımaya uygun olmaması”, “Taşımali ilköğretimin velilere ek harcama getirmesi”, “Taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliği”, “Merkez okulun öğretmen bakımından yetersiz olması”, “Öğrencisi taşınan köylerde Milli Bayramların eski heyecanı ile kutlanamaması”, “Taşımali ilköğretimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi”, “Kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi”, “Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması”, “Okul yönetiminde sorunların artması” konularında sorunlar olduğunu belirtmektedirler.

2. Taşımalı ilköğretim sorunlarına ilişkin görev yönünden; yönetici ve öğretmenler ile veliler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Başka bir ifade ile velilerin diğer denek gruplarıyla (yönetici öğretmen) farklı görüşlere sahip oldukları söylenebilir.
3. Velilerin, yönetici ve öğretmenlerden: “Merkez okulun öğretmen bakımından yetersiz olması”, “Öğrencisi taşınan köylerde kapanan okulların araç gereçlerinin merkez okula devredilmemesi”, “Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması”, “Taşıma ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi” maddelerinde farklı düşündükleri görülmektedir.
4. Taşımalı ilköğretimin sorunlarına ilişkin öğretmen ve yöneticilerin görüşleri arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmadığı, yani aynı görüşleri paylaştıkları görülmüştür.
5. Araştırmaya katılan deneklerin taşımalı ilköğretimin sorunlarına ilişkin görüşlerinde cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark bulunmuştur.
6. “Okul yönetiminde sorunların artması” konusunda tüm denek gruplarının bu soruna katılması, taşımalı ilköğretimin, okul yönetiminde problem oluşturduğunun bir göstergesidir.

Sonuç olarak; taşımalı ilköğretim ile ilgili olarak eğitimciler ile veliler arasında gerekli olan iletişimin kurulamadığı ve bunun taşımalı ilköğretimde sorunlara neden olduğu, okul yönetiminde sorunların çoğaldığı, taşıma araçlarında önemli eksiklerin olduğu, merkez okulun özellikle branş öğretmeni ve hizmetli personelinin eksik olduğu, okulu kapanan köylerde milli bayramların eski coşkusu içinde kutlanamadığı ortak sorunlar olarak göze çarpmaktadır.

Küçüköğlu (2001: 59-61)'nın, Erzurum'un Aşkale ilçesi ve Kandilli beldesinde yaptığı tarama modelindeki araştırmanın konusu “ İlköğretimde Taşımalı Eğitim Sistemi Uygulamasına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri” dir. Araştırmanın amacı ise; Erzurum ilinde “Taşımalı İlköğretim Uygulaması” çalışmalarının durumu ve sorunlarını tespit ederek bazı çözüm önerileri getirmektir. Bu araştırmada elde edildiği belirtilen bazı sonuçlar ise şöyledir:

1.Taşımalı eğitim uygulaması genel okullaşma oranını artırmıştır fakat genel başarı düzeyini artırdığı konusunda açık bulgular elde edilememiştir.

2.Taşıma merkezi olan okulların fiziki yapısı uygulama öncesinde yeterince iyileştirilemediği için sınıf mevcutları oldukça artmıştır. Fakat bunun yanında taşınan öğrenciler daha iyi fiziki donanıma kavuşmuşlardır.

3.Taşıma merkezi okullara yeterince personel verilmemesi uygulamanın sağlıklı işlemesine engel olmuştur. Ayrıca öğle yemeklerinde sorunlar yaşanmaktadır.

4.Taşınalı eğitim birleştirilmiş sınıf uygulamasını azaltmıştır. Bununla beraber henüz bariz bir başarı sağlayamadığı gibi, öğretim süreci, finansman ve taşımadan kaynaklanan birçok sorunu çözememiştir.

Kefeli (2005:157-160)' nin Bolu ili Mudurnu ilçesi ile sınırlı "Türkiye’de var olan ilköğretim uygulamaları (normal, yatılı, taşınalı) ile ilgili sorunların algılanışı bakımından, öğretmen ve öğrenci görüşleri nelerdir?" konulu araştırmasındaki Taşınalı ilköğretimle ilgili bulguları aşağıda yer almaktadır:

1. Sabah ilk derste rahatsızlık hisseden öğrenciler, öğretmenlere göre Taşınalı ilköğretim ve YİBO’ da daha fazladır. Taşınalı öğrencilerin araçlarla geldiği düşünülürse, kahvaltı etmeden yola çıkmış olabilirler veya araç rahatsızlık vermiş olabilir.
2. Öğrencilerin okul tercihine bakıldığında; Taşınalı ilköğretim okulu öğrencileri YİBO’ yu seçerken, YİBO öğrencileri de Taşınalı ilköğretimi seçmişlerdir. Bunun nedeni ise şöyle olabilir; Taşınalı ilköğretim öğrencilerinin bir takım sorunları(ulaşım, yemek vs.) vardır ve eğer yatılı olursa bu sorunları çözüme kavuşabilir. Aynı şekilde yatılı öğrencinin de bir takım sorunları (aile özlemi, ödev-çalışma vs. konularda aile yardımı gibi) vardır ve o da taşınalı olarak okula gidip gelirse bu sorunlarının çözüme kavuşacağını düşünüyor olabilir. İşte bu nedenlerden dolayı taşınalı öğrenci YİBO’ yu, yatılı öğrencide taşınalıyı kendisi için arzu ediyor olabilir.
3. Erkek öğrencilerde çok fazla arkadaşla sahip olma oranı kız öğrencilerden daha fazladır. Erkek öğrenciler açık hava oyunlarını (futbol, basketbol, misket, gibi) daha sevdikleri ve oynadıkları için doğal olarak birçok arkadaş edinmektedirler. Kız öğrencilere göre daha çok arkadaşlarının olma nedeni bu olabilir. Ayrıca normal ilköğretim öğrencileri en fazla yakın arkadaşla sahip olan öğrencilerdir. Öğrenciler,

okul arkadaşlarıyla okulda ve evde(mahallede) daha çok birlikte oldukları için arkadaş sayıları daha fazla olabilir. Taşımali öğrencilere bakıldığında ise en düşük oranın bu okullarda olduğu görülür. Taşımali öğrenci okul arkadaşını evde(mahallede) görememekte, bu da arkadaş ilişkilerini olumsuz etkilemektedir.

4. Çocukların öğretimleriyle en az ilgilenen veliler, YİBO öğrenci velileri olup, ikinci sırada Taşımali İlköğretim velileri gelmektedir.
5. Normal İlköğretim okullarında, öğretmenlerin öğrencileri derse motive etmekte çektikleri zorluk, sabah derslerine göre öğleden sonraki derslerde daha fazla iken; Taşımali İlköğretim ve özellikle de YİBO öğrencilerinde öğleden sonra derse motive etmekte çekilen zorluk, sabah derslerinden daha yüksektir.
6. Sabah ilk derste rahatsızlık hisseden öğrenciler, Taşımali İlköğretim ve YİBO öğrencilerinde, Normal İlköğretim öğrencilerinden çok yüksek orandadır.
7. Okuldayken (günün genelinde) rahatsızlık hisseden öğrencilerde en yüksek oran YİBO, ikinci Taşımali İlköğretim ve en düşük de Normal İlköğretimdedir. Okuldayken en fazla hissedilen rahatsızlık türü baş ağrısı olup, öğrencilerde görülen en yüksek oran YİBO, ikinci Taşımali İlköğretim ve en düşük de Normal İlköğretimdedir.
- 8.YİBO öğrencilerinde, ev ödevlerini yapmakta -vaktin kalmaması, yorgunluk, isteksizlik gibi- nedenlerden dolayı zorluk çekenlerin oranı, normal ve taşımali ilköğretim öğrencilerinden daha yüksektir.
9. Velisinin okuldaki durumuyla yeterince ilgilendiğini söyleyen öğrenciler, en yüksek oranda Normal İlköğretimde, en düşük oranda da Taşımali İlköğretimdedir.
10. Normal İlköğretim öğrencileri tarafından en fazla tercih edilen ilköğretim uygulaması yine "Normal İlköğretim Okulları"dır. Taşımali İlköğretim, öğrencileri en çok YİBO' ları tercih ederken, YİBO öğrencileri tarafından ise en yüksek oranda tercih edilen okul Taşımali İlköğretimdir.
11. Sınıflarda en yüksek oranda, öğrencilerin öğrenim görmek istediği okul türü 4, 5 ve 6. sınıflarda Taşımali İlköğretim okullarıyken;7 ve 8.sınıflarda YİBO' lardır. Sınıf yükseldikçe YİBO' ları tercih eden

öğrencilerin sayısında büyük bir artış vardır. Sınıflarca okulların tercih edilme oranı birbirine yakındır.

12. Baba mesleği memur, esnaf, işçi ve diğer meslek sahibi olan öğrencilerde, Normal İlköğretim okulunda öğrenim görmeyi isteyenler çoğunlukta; baba mesleği çiftçi olan öğrencilerde YİBO’ larda öğrenim görmeyi isteyenler çoğunlukta; Baba mesleği emekli olan öğrencilerde Taşımali İlköğretimde öğrenim görmeyi isteyenler çoğunlukta; En fazla tercih edilen okul sırası Taşımali, YİBO ve Normal İlköğretim okullarıdır.

13. 6 ve üzeri okul veya sınıf arkadaşına sahip öğrenciler en yüksek oranda Normal İlköğretimde ikinci, YİBO’ da ve en düşük oran Taşımali İlköğretimdedir. Normal İlköğretimdeki öğrenciler en fazla arkadaş; Taşımali öğrencilerde en az arkadaş; sahip öğrencilerdir.

14. Öğrenci evlerinin okula uzaklığı arttıkça; Normal İlköğretim okullarında öğrenim görmeyi isteyen öğrencilerin oranı düşerken, Taşımali ve YİBO’ da öğrenim görmeyi isteyen öğrencilerin oranı yükselmektedir. Evinin okula uzaklığı 1–1,999 km.nin altında olan öğrencilerde Normal İlköğretime tercih edenler en yüksek oranda olup; 2–2,999 km ve daha yukarı olan öğrencilerde Taşımali YİBO’ ları tercih edenler en yüksek orandadır.

15. Küçük sınıf öğrencileri okulda kendilerini daha mutlu hissetmektedirler. 6.7.ve 8. sınıf öğrencileri okulda kendilerini daha az mutlu hissetmektedirler.

16. Okuldaki başarı durumu “çok iyi-iyi” olan kız öğrencilerin oranı erkek öğrencilerden daha fazladır. Yine okuldaki başarı durumunun “çok iyi-iyi” olduğunu söyleyen öğrenciler Normal, YİBO ve Taşımali İlköğretim Okulu öğrencileridir.

17. Velilerinin, okuldaki durumlarıyla yeterince ilgilendiğini söyleyen öğrencilerde en yüksek oran evlerinin okula uzaklığı 0–999 m ve 1–1,999km olan öğrencilerdir. Yine velilerinin okuldaki durumlarıyla yeterince ilgilendiğini söyleyen öğrenciler, Normal, YİBO ve Taşımali İlköğretim öğrencileridir.

18. Okulun dershanelerini en fazla rahat bulan öğrenciler sırasıyla; YİBO, Taşımali ve Normal İlköğretim Okulu öğrencileridir.

19. Okuldayken kendini en fazla mutlu hisseden öğrenciler; Normal, Taşımali ve YİBO öğrencileridir.
20. Öğrencilerin okul tercihlerine bakıldığında kız öğrencilerin öncelikle normal ilköğretimi sonra Taşımali ilköğretimi ve en son YİBO' ları tercih ettikleri görülmektedir. Erkek öğrenciler ise bunun tam tersi olarak öncelikle YİBO' ları sonra Taşımali ilköğretimi ve en son normal ilköğretimi tercih etmişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma betimsel bir alan araştırmasıdır. Betimsel yöntem modellerinden olan alan taraması tipi bir araştırma modeli kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırmalar olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların “Ne” olduğunu inceleyen, değişkenler arasındaki ilişkileri belirleyen araştırmalardır(Kaptan,1973, s.175). Alan taraması modeli, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Amaç yönünden ise bu çalışma, değerlendirme ağırlıklıdır. Taşımalı İlköğretim Uygulaması; Taşıma Merkezi yönetici, öğretmen ve velilerinden alınan görüşler temel alınarak değerlendirilecektir. Ayrıca 2001 yılında yapılan araştırma sonuçları ile karşılaştırma yapılacaktır. Analiz teknikleri yönünden bakıldığında bu araştırma “Nicel” bir çalışmadır.

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2004–2005 eğitim-öğretim yılında Bolu ili merkezindeki taşıma merkezi olan okulların yönetici, öğretmen ve velilerinden oluşmaktadır.

Bolu merkezi ve merkeze bağlı ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinden tamamına ulaşılmış ayrıca örneklem alınmamıştır. Buna göre Bolu İli merkezinde

bulunan toplam 15 taşıma merkezi ilköğretim okulunda görevli 21 yönetici ile 233 öğretmenin tamamına ulaşılmıştır. İlköğretim okullarındaki velilerin sayılarının çokluğu nedeniyle örneklem alma yöntemlerinden random yöntemi kullanılmıştır.

Velilerin evrenini oluşturan toplam 2474 taşıyan öğrencinin %22' sini oluşturan 550 öğrenci velisine anketler Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Koordinesi ile Okul Müdürlükleri aracılığı ile gönderilmiş; anketlerden 520 tanesi geri dönmüş; bunlardan da 516 tanesi geçerli sayılmıştır.

Böylece örnekleme, Bolu ili merkezindeki taşıma merkezi olan okullarda çocuklarını okutan velilerin % 20,9'u yer almıştır.

3.3.Verilerin Toplanması

Veriler, anket yoluyla toplanmıştır.

Tablo 7.Uygulanan ve Dönen Anketlerin Oranları

	YÖNETİCİ		ÖĞRETMEN		VELİ		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Uygulanan Anket Sayısı	21	100.0	233	100.0	550	100.0	804	100.0
Dönen Anket Sayısı	21	100.0	233	100.0	520	94.5	774	96.2
Geçerli Sayılan Anket	21	100.0	233	100.0	516	93.8	770	95.7

Veri toplama amacıyla kullanılan anket, 2001 yılında Mehmet BAŞ tarafından hazırlanıp geçerlik güvenirlik testi yapılmış anket formudur.

Veri toplama amacıyla kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır.

1.Kişisel bilgi bölümü: Deneklerin görevi ve cinsiyeti ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.Sorular ve cevap seçenekleri bölümü: Taşımali İlköğretim ile ilgili 18 madde bulunmaktadır.

Araştırmanın 1.,2., alt problemlerine ilişkin veriler, 18 maddede verilmiş yanıtlarla elde edilmiştir. Konu ile ilgili literatür incelenmiş, elde edilen bilgiler nicel araştırma analiz sonuçlarıyla bütünleştirilmiştir.

3.4.Verilerin Çözümlemesi

Bulgular verilerin kodlanması ve yorumlama şeklinde çözümlenmiştir.

Taşınmalı ilköğretimin sorunlarına ilişkin cevapların yorumlanmasında dörtlü gösterge çizelgesi uygulanmıştır.

(“Hiç” 1, “Ara sıra” 2, “Genellikle” 3,”Her zaman” 4)

Araştırmanın istatistik analizleri SPSS for MS Windows programı kullanılarak yapılmış olup bulgular, alt problemlerle ilgili olarak sırasıyla aşağıda verilen şekilde elde edilmiştir.

1- 1. Alt problem için verilerin analizinde yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerini belirlemek amacıyla frekans ve yüzdelere hesaplanmıştır.

2- 2. Alt Problem için verilerin analizinde yönetici, öğretmen ve veli gruplarının görüşleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi için Kay-Kare Testi uygulanmıştır.

3-Uygulanan anket 2001 yılında Mehmet BAŞ tarafından hazırlanmış; Güvenirlik Katsayısı ($\alpha=.96$) olarak bulunmuştur. Likert tipi bir ölçekte yeterli sayılabilecek güvenirlilik katsayısının olabildiğince 1'e yakın olması gerektiğinden (Tezbaşaran, 1997: 47) hazırlanan ölçeğin duyarlı, birbiriyle tutarlı maddeleri içerdiği ve kısacası yeterli güvenirlilik düzeyine sahip olduğu kabul edilmiştir. İlgiliden Anket Formunu kullanmak üzere izin alınmıştır.(Ek: 2)

4- Gruplar arasında yapılan anlamlılık testlerinde $p=.05$ düzeyi esas olarak alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular ve yorumları yer almaktadır.

4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgu ve Yorumlar

4.1.1. Birinci ve İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde 1. 2. alt problemlere ilişkin ankette bulunan 18 maddenin ayrı ayrı bulgularının yer aldığı toplam 18 tablo yorumlanmıştır. Bulgu ve Yorumları verilen alt problemler aşağıda belirtilmiştir:

1.Bolu ilinde taşıma merkezi kabul edilen ilköğretim okullarında taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlara ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri nelerdir?

2. Bolu ilinde taşıma merkezi kabul edilen ilköğretim okullarında taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlara ilişkin yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?

Tablo 8. Okulda öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmaması maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	9	4	4	4	21
	%	.0	42,9	19,0	19,0	19,0	100
Öğretmen	f	1	109	19	41	63	233
	%	.4	46,8	8,2	17,6	27,0	100
Veli	f	15	208	47	62	184	516
	%	2,9	40,3	9,1	12,0	35,7	100
TOPLAM	f	16	326	70	107	251	770
	%	2,0	42,3	9,1	13,9	32,6	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			18.181		.020		

Tablo 8 incelendiğinde; Okulda öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmaması sorununa ilişkin olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 42,3 ile “hiç” ve % 32,6 ile “her zaman” seçeneklerinde yığıldığı bunları % 13,9 ile “genellikle”, % 9,1 ile “ara sıra” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 2,0’ dır.

Görev gruplarına göre tablo 9 incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %42,9 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı bunu eşit dağılımla % 19,0 “ara sıra”, “genellikle”, “her zaman” seçeneklerinin izlediği,
- öğretmen görüşlerinin %46,8 ile “hiç” seçeneğinde toplandığı, bunu %27,0 ile “her zaman”, % 17,6 ile “genellikle” ve % 8,2 ile “ara sıra” seçeneklerinin izlediği,

- veli görüşlerinin %40,3 ile “hiç” ve %35,7 ile “her zaman” seçeneklerinde yığıldığı, bunu % 12,0 ile “genellikle” ve %9,1 ile “ara sıra” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % .4’ü ve velilerin % 2,9’ u anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Kay-Kare Testi sonuçlarına bakıldığında belirtilen görüşler bakımından yönetici, öğretmen ve veli görüşleri arasında manidar farklılık bulunduğu görülmektedir ($\chi^2= 18,181$, $p= 0,02$). Tabloda yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin çoğunlukla “hiç” seçeneğinde yığıldığı görülmektedir. Ancak velilerin % 35,7’ sinin taşınalı ilköğretim okullarında bu sorunun “her zaman” bulunduğu şeklinde görüş bildirmeleri dikkat çekicidir. Ayrıca yöneticiler % 19,0 ile ve öğretmenler de % 27,0 ile “her zaman” seçeneğini tercih ettiklerinden taşınalı ilköğretim okullarında öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmaması sorununun yaşandığı düşünülebilir.

Karakütük (1996)' ün araştırmasında yönetici, öğretmen ve veli görüşlerine göre, ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı, hayırsever vatandaşların katkıları ile öğle yemeği öğrencilerin %40’ına ücretsiz, diğerlerine ise düşük bir ücret karşılığı verildiği bu yüzden devletçe okulda öğle yemeği verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Büyükboyacı (1998)' nın araştırmasında okullarda öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmadığı; Baş (2001) tarafından yapılan araştırmada da okullarda öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin genellikle olmadığı ve sorunun olduğu; sonucu alınmıştır.

Taşınalı öğrencilere öğle yemeği verilmesinin taşınalı ilköğretimin ilk yıllarında devletçe tamamen karşılanamadığı; 2001–2005 yılları arasında ise öğle yemeğinin Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Başkanlığı'nca gönderilen ödeneklerle ücretsiz bütün taşınan öğrencilere verildiği bilinmektedir. Ancak verilen öğle yemeğinin nerede ve nasıl verileceği taşıma merkezi ilköğretim okullarının yönetimleri tarafından kararlaştırılmaktadır. Okullarımızın derslik ve diğer kullanım alanları açısından Türkiye genelinde yetersiz olduğu bilinmektedir. Bu sebeple okullarda yalnız yemek yenilebilecek ayrı bir birimin temin edilmesi okul idarelerinin çözmesi gereken sorunlardan biri gibi durmaktadır.

Tablo 9. Taşımalı ilköğretim konusunda velilerin görüşünün alınmaması maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	9	4	6	2	21
	%	.0	42,9	19,0	28,6	9,5	100
Öğretmen	f	3	65	59	69	37	233
	%	1,3	27,9	25,3	29,6	15,9	100
Veli	f	10	172	155	94	85	516
	%	1,9	33,3	30,0	18,2	16,5	100
TOPLAM	f	13	246	218	169	124	770
	%	1,7	31,9	28,3	21,9	16,1	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			15,518		.050		

Tablo 9 incelendiğinde; “Taşımalı ilköğretim konusunda velilerin görüşünün alınmaması” sorununa ilişkin olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 31,9 ile “hiç ve % 28,3 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı bunları % 21,9 ile “genellikle”, % 16,1 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 1,7’ dir.

Görev gruplarına göre tablo 9 incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %42,9 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı bunu % 28,6 ile “genellikle”, % 19,0 ile “ara sıra” ve % 9,5 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,
- öğretmen görüşlerinin %29,6 ile “genellikle” seçeneğinde toplandığı, bunu %27,9 ile “hiç”, % 25,3 ile “ara sıra”, % 15,9 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,

- veli görüşlerinin %33,3 ile “hiç” ve %30,0 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı, bunu % 18,2 ile “genellikle” ve %16,5 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % 1,3’ü ve velilerin % 1,9’ u anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Belirtilen görüşler bakımından yönetici, öğretmen ve veliler arasında Kay-Kare testine göre manidar bir farklılığın olduğu gözlenmektedir ($\chi^2=15.518$; $p=.050$). Taşımali ilköğretim konusunda velilerin görüşünün alınmaması sorununa yöneticilerin %42,9 oranında “hiç” katılmamaları dikkat çekicidir. Öğretmenlerin %29,6 “genellikle”, %27,9 “hiç”, %25,3 “ara sıra” seçenekleri arasında görüşlerinin dağılması düşündürücüdür. Öğretmenler velilerin görüşlerinin alınıp alınmadığı konusunda kendi aralarında da farklı düşünmektedirler. Velilerin ise bu sorunda “hiç” %33,3 ve “ara sıra” %30,0 seçeneklerini ağırlıklı olarak işaretlemeleri görüşlerinin alındığını ancak yeterli olmadığını düşündükleri şeklinde yorumlanabilir. Bulgulara göre; veli ve öğretmenlerin görüşlerinin birbirine daha yakın olduğu yöneticilerin velilerin görüşünün alındığı, öğretmen ve velilerin ise farklı düşündükleri taşımali ilköğretim konusunda velilerin görüşünün yeterince alınmadığı yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Büyükboyacı (1998)' nın araştırmasında taşımali ilköğretim konusunda velilerin görüşünün alınmadığı; Baş (2001) tarafından yapılan araştırmada ise özellikle yönetici ve öğretmenler sorunun olmadığı konusunda çoğunlukla birleşmişler; veliler ise sorunun olduğunu görüşlerinin çoğunlukla alınmadığını belirtmiştir.

Tablo 10. Taşımalı ilköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz olması maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	3	11	6	1	21
	%	.0	14,3	52,4	28,6	4,8	100
Öğretmen	f	3	77	77	50	26	233
	%	1,3	33,0	33,0	21,5	11,2	100
Veli	f	13	205	128	113	57	516
	%	2,5	39,7	24,8	21,9	11,0	100
TOPLAM	f	16	285	216	169	84	770
	%	2,1	37,0	28,1	21,9	10,9	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p		p<0,05
			16,206		.040		

Tablo incelendiğinde; “Taşımalı ilköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz olması” sorununa ilişkin olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 37,0 ile “hiç ve % 28,1 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı bunları % 21,9 ile “genellikle”, % 10,9 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 2,1’ dir.

Görev gruplarına göre tablo 9 incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %52,4 ile “ara sıra” seçeneğinde yığıldığı bunu % 28,6 ile “genellikle”, % 14,3 ile “hiç” ve % 4,8 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,

- öğretmen görüşlerinin %33,0; “hiç” ve %33,0 “ara sıra” seçeneklerinde toplandığı, bunu %21,5 ile “genellikle” ve % 11,2 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,
- veli görüşlerinin %39,7 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı, bunu % 24,8 ile “ara sıra”, % 21,9 ile “genellikle” ve %11,0 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % 1,3’ü ve velilerin % 2,5’ i anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Kay-Kare Testine göre; yönetici ile öğretmen ve velilerin görüşlerinde anlamlı bir farklılık olduğu ($\chi^2=16.206$; $p=0.040$) görülmektedir. Yönetici görüşlerinin % 52,4 oranında “ara sıra” seçeneğinde yığılması farklılığın kaynağı olabilir. Yöneticilerin çoğunluğu sorunun ara sıra yaşandığını düşünmektedir. Öğretmen ve veliler ise harcamaların yeterli olup olmadığı konusunda yöneticilere göre daha kararsız görünmektedir. Öğretmenler %33,0 ve veliler %39,7 oranlarında “hiç” seçeneğini tercih ederek harcamaların yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Ancak öğretmenlerin % 33,0’ ı “ara sıra”, % 21,5’ i ise “genellikle” seçeneklerini ; velilerin ise %24,8’ i “ara sıra”, % 21,9’ u ise “genellikle” seçeneklerini tercih ettiklerinden sorunun bulunduğunu düşündükleri söylenebilir. Sonuçlara göre, yöneticilerin taşımalı ilköğretimde uygulamayı yapanlar olarak harcamalar konusunda bilgi sahibi olmalarından sorunu daha iyi gözlemledikleri düşünülebilir.

Büyükboyacı (1998)' nın araştırmasında taşımalı ilköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz olduğu; Baş (2001) tarafından yapılan araştırmada ise bu sorunun olmadığı sonucu alınmıştır.

Tablo genel olarak değerlendirildiğinde yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 37,0’ si “hiç” seçeneğini işaretlese de % 28,1’ i “ara sıra” ve % 21,9’ u “genellikle” seçeneklerini tercih ettiklerinden taşımalı ilköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz olduğu düşünülebilir.

Tablo 11. Taşıma araçlarının taşımaya uygun olmaması maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	9	4	4	4	21
	%	.0	42,9	19,0	19,0	19,0	100
Öğretmen	f	1	109	19	41	63	233
	%	.4	46,8	8,2	17,6	27,0	100
Veli	f	15	208	47	62	184	516
	%	2,9	40,3	9,1	12,0	35,7	100
TOPLAM	f	16	326	70	107	251	770
	%	2,0	42,3	9,1	13,9	32,6	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p		p<0,05
			60,782		.000		

“Taşıma araçlarının taşımaya uygun olmaması” sorununa ilişkin olarak yönetici öğretmen ve velilerin belirttikleri görüşler tablo 12’ de verilmiştir.

Tablo incelendiğinde; soruna yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 42,3 ile “hiç ve % 32,6 ile “her zaman” seçeneklerinde yığıldığı bunları % 13,9 ile “genellikle”, % 9,1 ile “ara sıra ” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 2,0’ dır.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %42,9 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı bunu % 19,0 ile eşit dağılım gösteren “ara sıra, genellikle, her zaman” seçeneklerinin izlediği,
- öğretmen görüşlerinin %46,8 ile “hiç” seçeneğinde toplandığı, bunu %27,0 ile “her zaman”, % 17,6 ile “genellikle ” ve % 8,2 ile “ara sıra” seçeneklerinin izlediği,

- veli görüşlerinin %40,3 ile “hiç” ve %35,7 ile “her zaman” seçeneklerinde yığıldığı, bunu % 12,0 ile “genellikle” ve % 9,1 ile “ara sıra” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % .4’ü ve velilerin % 2,9’ u anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Belirtilen görüşler bakımından yönetici, öğretmen ve veliler arasında manidar farklılık bulunmaktadır ($\chi^2=60.782$; $p=0.000$). Bulgulara göre; velilerin %40,3’ sinin soruna “hiç” katılmadıkları ve %35,7’ sinin ise “her zaman” katıldıkları şeklinde görüş bildirmeleri dikkat çekicidir. Buna göre veliler araçların taşımaya uygun olmaması sorununun hem hiç olmadığı hem de her zaman olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Taşıma araçlarının taşımaya uygun olmamasıyla ilişkin görüşlerinde yöneticiler %42,9 ile ve öğretmenler %46,8 ile çoğunlukla soruna “hiç” katılmamaktadırlar.

Tablo genel olarak değerlendirildiğinde yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerinin toplamda %42,3 ile “hiç” seçeneğinde yığılması sorunun olmadığı yönünde değerlendirilebilir.

Özkan (1997)' nin araştırmasında taşıyıcı firma ve sürücülerin eğitimsiz oldukları; Baş (2001) tarafından yapılan araştırma bulgularında ise taşıma araçlarının taşımaya uygun olmadığı ve bunun için taşıma araçlarının denetiminin arttırılması önerisinin getirildiği görülmektedir.

Tablo 12. Taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alınması maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	4	12	3	2	21
	%	.0	19,0	57,1	14,3	9,5	100
Öğretmen	f	3	84	106	19	21	233
	%	1,3	36,1	45,5	8,2	9,0	100
Veli	F	9	211	180	47	69	516
	%	1,7	40,9	34,9	9,1	13,4	100
TOPLAM	f	12	299	298	69	92	770
	%	1,6	38,8	38,7	9,0	11,9	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p		p<0,05
			13,767		.088		

Tablo incelendiğinde; “Taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alınması” sorununa yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 38,8 ile “hiç ve % 38,7 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı bunları % 11,9 ile “her zaman”, % 9,0 ile “genellikle ” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 1,6’ dır.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %57,1 ile “ara sıra” seçeneğinde yığıldığı bunu % 19,0 ile “hiç” , % 14,3 ile “genellikle” ve %9,5 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,
- öğretmen görüşlerinin %46,3 ile “ara sıra” ve %36,1 ile “hiç” seçeneklerinde toplandığı, bunu, %9,0 ile “her zaman”, % 8,2 ile “genellikle ” seçeneklerinin izlediği,

- veli görüşlerinin %40,9 ile “hiç” ve %34,9 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı, bunu % 13,4 ile “her zaman” ve % 9,1 ile “genellikle” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % 1,3’ü ve velilerin % 1,7’ si anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Belirtilen görüşler bakımından yönetici, öğretmen ve veliler arasında manidar bir farklılığın olmadığı ($\chi^2=13.767$; $p=.088$) görülmektedir. Yöneticiler sorunun çoğunlukla “ara sıra” %57,1 var olduğunu belirtirken öğretmenlerin “ara sıra” %45,5 ve “hiç” %36,1 velilerin de “hiç” %40,9 ve “ara sıra” %34,9 seçenekleri arasında görüşlerinin dağıldığı görülmektedir. Buna göre; tablo genel olarak değerlendirildiğinde denek grupları taşımali ilköğretimde taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alınması sorununun “ara sıra” olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir denilebilir.

Karakütük (1996) ve Büyükboyacı (1998)' nin araştırmasında taşımali ilköğretimde taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alındığı; Baş (2001) tarafından yapılan çalışmada ise bu sorunun olmadığı taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alınmadığı sonuçları alınmıştır.

Tablo 13. Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	11	7	1	2	21
	%	.0	52,4	33,3	4,8	9,5	100
Öğretmen	f	1	131	75	17	9	233
	%	.4	56,2	32,2	7,3	3,9	100
Veli	f	12	271	151	30	52	516
	%	2,3	52,5	29,3	5,8	10,1	100
TOPLAM	f	13	413	233	48	63	770
	%	1,7	53,6	30,3	6,2	8,2	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			12,988		.112		

Tablo incelendiğinde; Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi sorununa yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 53,6 ile “hiç ve % 30,3 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı bunları % 8,2 ile “her zaman”, % 6,2 ile “genellikle ” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 1,7’ dir.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %52,4 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı bunu % 33,3 ile “ara sıra ” , % 9,5 ile “her zaman” ve % 4,8 ile “genellikle” seçeneklerinin izlediği,
- öğretmen görüşlerinin % 56,2 ile “hiç” ve %32,2 ile “ara sıra” seçeneklerinde toplandığı, bunu, % 7,3 ile “genellikle ” ve % 3,9 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,
- veli görüşlerinin %52,5 ile “hiç” ve % 29,3 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı, bunu % 10,1 ile “her zaman” ve % 5,8 ile “genellikle” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % .4'ü ve velilerin % 2,3' ü anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Kay-kare testi sonucuna göre; yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı($\chi^2=12.988$; $p=0.112$) görülmektedir. Soruna yöneticiler %52,4, öğretmenler %56,2 ve veliler %52,5 çoğunlukla “hiç” katılmamaktadırlar. Görüşlere göre; grupların çoğunluğu “hiç” seçeneğini tercih ettiğinden taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelme sorununun yaşanmadığı sonucu alınmıştır.

Karakütük (1996)'ün araştırmasında taşımada yöre halkının servis araçlarına binmelerinden dolayı çocukların ayakta gidip geldikleri, Baş (2001) tarafından yapılan çalışmada ise bu sorunun olmadığı taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmedikleri sonucu alınmıştır.

Tablo 14. Taşımalı ilköğretimin velilere ek harcama getirmesi maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKL E	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	18	1	2	0	21
	%	.0	85,7	4,8	9,5	.0	100
Öğretmen	f	2	163	49	12	7	233
	%	.9	70,0	21,0	5,2	3,0	100
Veli	f	8	320	99	66	23	516
	%	1,6	62,0	19,2	12,8	4,5	100
TOPLAM	f	10	501	149	80	30	770
	%	1,3	65,1	19,4	10,4	3,9	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			17,245		.028		

Tablo incelendiğinde; “Taşımalı ilköğretimin velilere ek harcama getirmesi” sorununa yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 65,1 ile “hiç seçeneğinde yığıldığı bunu %19,4 ile “ara sıra”, % 10,4 ile “genellikle ”, % 3,9 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 1,3’ tür.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %85,7 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı bunu % 9,5 ile “genellikle”, % 19,0 ile “ara sıra” ve % .0 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği, 70,0; 21,0; 5,2; 3,0
- öğretmen görüşlerinin % 70,0 ile “hiç” ve %21,0 ile “ara sıra” seçeneklerinde toplandığı, bunu, % 5,2 ile “genellikle”, %3,0 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,

- veli görüşlerinin %62,0 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı, bunu %19,2 ile “ara sıra”, % 12,8 ile “genellikle” ve % 4,5 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % .9’u ve velilerin % 1,6’sı anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Belirtilen görüşler bakımından yönetici, öğretmen ve veliler arasında manidar farklılık bulunmaktadır ($\chi^2=17.245$; $p=.028$). Özellikle yöneticilerin % 85,7 sinin “hiç” seçeneğini işaretleyerek sorunun olmadığı yönünde görüş bildirmeleri anlamlı farkı yaratmış olabilir. Ancak öğretmen ve veliler de görüşlerinde %70,0 ve %62,0 gibi yüksek oranlarla “hiç” seçeneğini tercih ederek sorunun olmadığını bildirmişlerdir. Bu da bütün grupların taşımali ilköğretimin velilere ek harcama getirmediğini düşündüklerini göstermektedir.

Büyükboyacı (1998)' nin araştırmasında taşımali ilköğretimin velilere ek harcama getirdiği; Baş (2001) tarafından yapılan araştırma bulgularında da taşımali ilköğretimin velilere ek harcama getirmesi sorununun genellikle yaşandığı belirtilmektedir.

Alınan sonuçlar son yıllarda taşımali ilköğretim uygulamalarında yapılan bir takım değişikliklerle velilerin ek harcama yapmasının önlendiğini düşündürmektedir.

Tablo 15. Taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliği maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	7	8	6	0	21
	%	.0	33,3	38,1	28,6	.0	100
Öğretmen	f	1	84	59	57	32	233
	%	.4	36,1	25,3	24,5	13,7	100
Veli	f	24	235	133	76	48	516
	%	4,7	45,5	25,8	14,7	9,3	100
TOPLAM	f	25	326	200	139	80	770
	%	3,2	42,3	26,0	18,1	10,4	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			29,604		.000		

Tablo incelendiğinde; Taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliği sorununa yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 42,3 ile “hiç ve % 26,0 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı bunları % 18,1 ile “genellikle”, % 10,4 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 3,2’ dir.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %38,1 ile “ara sıra”, % 33,3 ile “hiç” ve % 28,6 ile “genellikle” seçeneklerinde yığıldığı; % .0 ile “her zaman” seçeneğinin ise işaretlenmediği,
- öğretmen görüşlerinin %36,1 ile “hiç”, % 25,3 “ara sıra” ve %24,5 ile “genellikle” seçeneklerinde toplandığı; bunu, %13,7 ile “her zaman” seçeneğinin izlediği,
- veli görüşlerinin %45,5 ile “hiç” ve %25,8 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı, bunu % 14,7 ile “genellikle” ve % 9,3 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % 4,7' si ve velilerin % 4,7' si anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Belirtilen görüşler bakımından yönetici, öğretmen ve veliler arasında manidar farklılık bulunmaktadır ($\chi^2=29.604$; $p=0.000$). Soruna öğretmenler %36,1 ve veliler 45,5 çoğunlukla “hiç” katılmamakta yöneticiler ise “ara sıra” seçeneğini %38,1 daha fazla işaretleyerek sorunun olduğunu belirtmektedirler. Bu da yöneticilere göre taşıma merkezi olan okulların fiziksel yetersizliğinin olduğunu, öğretmen ve velilere göre de sorunun olmadığını göstermektedir. Sonuçta; grupların görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu; yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin birbirine daha yakın olduğu velilerin farklı düşündüğü söylenebilir. Ancak velilerin çoğunlukla %45,5 oranında sorunun “hiç” olmadığı şeklinde görüş bildirmeleri dikkat çekicidir. Bulguya göre; veliler, birleştirilmiş sınıflı okullar yerine taşıma merkezi okulları fiziksel olarak daha yeterli bulmaktadır denilebilir.

Altunsaray (1996) ve Özkan (1997)' nin araştırmalarında taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliğinin olduğu; Baş (2001) tarafından yapılan araştırmada ise taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliğinin kısmen olduğu sonuçları alınmıştır.

Sonuç olarak; diğer araştırma bulguları ile yapılan araştırma bulguları arasında paralellik olduğu düşünülebilir. MEB tarafından taşıma merkezi olan okulların fiziksel açıdan desteklenmeleri gerekmektedir; denilebilir.

Tablo 16. Merkez okulun öğretmen bakımından yetersiz olması maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	6	10	4	1	21
	%	.0	28,6	47,6	19,0	4,8	100
Öğretmen	f	2	113	65	31	22	233
	%	.9	48,5	27,9	13,3	9,4	100
Veli	f	13	267	119	66	51	516
	%	2,5	51,7	23,1	12,8	9,9	100
TOPLAM	f	15	386	194	101	74	770
	%	1,9	50,1	25,2	13,1	9,6	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			12,003		.151		

Tablo incelendiğinde; Merkez okulun öğretmen bakımından yetersiz olması sorununa yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 50,1 ile “hiç seçeneğinde” yığıldığı; bunu % 25,2 ile “ara sıra” % 13,1 ile “genellikle”, % 9,6 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 1,9’ dur.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %47,6 ile “ara sıra” ve % 28,6 ile “hiç” seçeneklerinde yığıldığı; bunu % 19,0 ile “genellikle” ve % 4,8 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,
- öğretmen görüşlerinin %48,5 ile “hiç” ve %27,9 ile “ara sıra” seçeneklerinde toplandığı; bunu, % 13,3 ile “genellikle”, % 9,4 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,
- veli görüşlerinin %51,7 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı, bunu %23,1 ile “ara sıra” % 12,8 ile “genellikle” ve % 9,9 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % .9'u ve velilerin % 2,5' i anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Kay-Kare Testi sonuçlarına göre; yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ($\chi^2=12.003$; $p=.151$) bulunmamaktadır. Tablodaki bulgulara göre öğretmenler %48,5 ile veliler %51,7 oranlarında çoğunlukla “hiç” seçeneğini tercih ederek sorunun olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Yöneticiler ise “ara sıra” seçeneğini %47,6 en fazla tercih ederek sorunun olduğunu belirtmektedirler. Bulgulara göre; öğretmen açığı yönetim tarafından giderilecek bir sorun olduğundan öğretmen ve veliye sorun olarak çok yansımadağı düşünülebilir.

Tablo genel olarak değerlendirildiğinde ise bütün grupların toplamda % 50,1 ile “hiç” seçeneğini tercih etmesinden dolayı merkez okulun öğretmen bakımından yetersiz olması sorununun olmadığı söylenebilir.

Özkan (1997)' nın araştırmasında taşıma merkezi olan okulun öğretmen ve personel ihtiyaçlarının olduğu; Baş (2001) tarafından yapılan araştırmada ise yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinde merkez okulun öğretmen bakımından yetersiz olması sorununun her zaman bulunduğu; velilerin görüşlerinde ise sorunun olmadığı sonucu alınmıştır.

Tablo 17. Öğrencisi taşınan köylerde kapanan okulların araç gereçlerinin merkez okula devredilmemesi maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	9	4	6	2	21
	%	.0	42,9	19,0	28,6	9,5	100
Öğretmen	f	10	95	60	40	28	233
	%	4,3	40,8	25,8	17,2	12,0	100
Veli	f	22	268	77	75	74	516
	%	4,3	51,9	14,9	14,5	14,3	100
TOPLAM	f	32	372	141	121	104	770
	%	4,2	48,3	18,3	15,7	13,4	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			19,332		.013		

Tablo incelendiğinde; “Öğrencisi taşınan köylerde kapanan okulların araç gereçlerinin merkez okula devredilmemesi” sorununa yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 48,3 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı bunu % 18,3 ile “ara sıra” % 11,9 ile “genellikle”, % 9,0 ile “her zaman ” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 4,2’ dir.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %42,9 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı bunu % 28,6 ile “genellikle”, % 19,0 ile “ara sıra” ve %9,5 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,
- öğretmen görüşlerinin %40,8 ile “hiç” ve %25,8 ile “ara sıra” seçeneklerinde toplandığı; bunu, %17,2 ile “genellikle ”, % 12,0 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,

- veli görüşlerinin %51,9 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı, bunu %14,9 ile “ara sıra”, % 14,5 ile “genellikle” ve % 14,3 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % 4,3’ü ve velilerin % 4,3’ ü anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Kay-kare testi sonuçlarına bakıldığında yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır($\chi^2=19.332$; $p=.013$). Sorunun olduğuna yöneticiler %42,9, öğretmenler %40,8 ve veliler %51,9 oranlarında çoğunlukla “hiç” katılmamaktadırlar. Ancak yöneticilerin % 28,6 sınıf öğrencisi taşıyan köylerde kapanan okulların araç gereçlerinin merkez okula devredilmemesi sorununun “genellikle” olduğunu belirtmesi dikkat çekicidir. Öğretmenlerin % 25,8’ inin de sorunun “ara sıra” yaşandığı yönünde görüş belirttiği göz önüne alınmalıdır.

Sonuç olarak; tablo genel olarak değerlendirilirse, %48,3 ile “hiç” seçeneği işaretlendiğinden öğrencisi taşıyan köylerde kapanan okulların araç gereçlerinin merkez okula devredildiği ve sorunun olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Karakütük (1996) ve Büyükboyacı (1998)' nin araştırmasında öğrencisi taşıyan köylerde kapanan okulların araç gereçlerinin merkez okula çoğunlukla devredilmediği; Baş (2001) tarafından yapılan çalışmada ise bu sorunun az da olsa var olduğu öğrencisi taşıyan köylerde kapanan okulların araç gereçlerinin merkez okula devredilmesinde sıkıntı yaşandığı sonucu alınmıştır.

Uygulamalar açısından değerlendirme yapılırsa kapanan köy okullarındaki araç gerecin çoğunun devredilmesinin uygun olmadığı görülmektedir. Çünkü bu malzemeler genellikle çok eski, kullanılması zor ve çağdaş eğitimde gerekli olmayan araç gereçlerden oluşmaktadır. Oysa taşıma merkezi okullar özellikle son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından modern araç ve gereçlerle donatılmaktadır.

Tablo 18. Öğrencisi taşınan köylerde milli bayramların eski heyecanıyla kutlanamaması maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	7	7	3	4	21
	%	.0	33,3	33,3	14,3	19,0	100
Öğretmen	f	5	75	48	60	45	233
	%	2,1	32,2	20,6	25,8	19,3	100
Veli	f	21	168	110	113	104	516
	%	4,1	32,6	21,3	21,9	20,2	100
TOPLAM	f	26	250	165	176	153	770
	%	3,4	32,5	21,4	22,9	19,9	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			5,767		.673		

Tablo incelendiğinde Öğrencisi taşınan köylerde Milli Bayramların eski heyecanıyla kutlanamaması sorununa yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 32,5 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı bunu % 22,9 ile “genellikle”, % 21,4 ile “ara sıra” ve % 19,9 ile “her zaman ” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 3,4’ tür.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %33,3 ile “hiç” ve “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı bunu %14,3 ile “her zaman” ve %19,0 ile “genellikle” seçeneklerinin izlediği,
- öğretmen görüşlerinin %32,3 ile “hiç” ve %25,8 ile “genellikle ” seçeneklerinde toplandığı; bunu, %20,6 ile “ara sıra” , % 19,3 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,

- veli görüşlerinin %32,6 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı, bunu %21,9 ile “genellikle”, % 21,3 ile “ara sıra” ve % 20,2 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % 2,1’i ve velilerin % 4,1’ i anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Bulgularda yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($\chi^2=5.767$; $p=.673$). Bulgulardan grupların görüşleri çoğunlukla “hiç” seçeneğinde yığıldığı için “öğrencisi taşınan köylerde Milli Bayramların eski heyecanı ile kutlanamaması” sorununun olmadığı söylenebilir.

Büyükboyacı (1998)’ nın araştırmasında ve Baş (2001) tarafından yapılan araştırmada bu sorunun her zaman olduğu öğrencisi taşınan köylerde milli bayramların eski heyecanı ile kutlanamadığı sonucu alınmıştır.

Tablo 19. Taşımalı ilköğretimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	5	7	7	2	21
	%	.0	23,8	33,3	33,3	9,5	100
Öğretmen	f	2	59	85	56	31	233
	%	.9	25,3	36,5	24,0	13,3	100
Veli	f	12	191	179	71	63	516
	%	2,3	37,0	34,7	13,8	12,2	100
TOPLAM	f	14	255	271	134	96	770
	%	1,8	33,1	35,2	17,4	12,5	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			22,843		.004		

Tablo incelendiğinde; Taşımalı ilköğretimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi sorununa yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 35,2 ile “ara sıra” ve % 33,1 ile “hiç” seçeneklerinde yığıldığı; bunları % 17,4 ile “genellikle”, % 12,5 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 1,8’ dir.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %33,3 ile “ara sıra, genellikle” ve % 23,8 ile “hiç” seçeneklerinde yığıldığı bunu %9,5 ile “her zaman” seçeneğinin izlediği,
- öğretmen görüşlerinin %36,5 ile “ara sıra” ve %25,3 ile “hiç” ve % 24,0 ile “genellikle” seçeneklerinde toplandığı, bunu, %13,3 ile “her zaman” seçeneğinin izlediği,
- veli görüşlerinin %37,0 ile “hiç” ve %34,7 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı; bunu % 13,8 ile “genellikle” ve % 12,2 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % .9'u ve velilerin % 2,3' ü anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Kay-Kare Testi sonuçlarına göre yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($\chi^2=22.843$; $p=.004$). Yöneticiler %33,3 ve öğretmenler %36,5 çoğunlukla “ara sıra” seçeneğini işaretleyerek taşımalı ilköğretimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi sorununun olduğunu düşünmekte; veliler “hiç” %37,0 ve “ara sıra” seçeneğini %34,7 daha fazla seçerek sorunun çok yaşanmadığını belirtmektedirler. Bulgular taşımalı ilköğretimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi sorununun olduğunu düşündürmektedir. Ancak velilerin çoğunlukla %37,0 oranında sorunun hiç olmadığı şeklinde görüş bildirmeleri dikkat çekicidir. Başka bir ifadeyle veliler birleştirilmiş sınıflı okullar yerine taşıma merkezi okullara giden çocuklarının yorulmadıklarını düşünmektedirler.

Baş (2001) tarafından yapılan araştırmanın bulgularında taşımalı ilköğretimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi sorununun her zaman var olduğu sonucu alınmıştır.

Tablo 20. Kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HiÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	0	0	14	4	3	21
	%	.0	.0	66,7	19,0	14,3	100
Öğretmen	f	0	24	89	74	46	233
	%	.0	10,3	38,2	31,8	19,7	100
Veli	f	16	82	213	102	103	516
	%	3,1	15,9	41,3	19,8	20,0	100
TOPLAM	f	16	106	316	180	152	770
	%	2,1	13,8	41,0	23,4	19,7	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			28,697		.000		

Tablo incelendiğinde; Kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi sorununa yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 41,0 ile “ara sıra” seçeneğinde yığıldığı; bunu %23,4 ile “genellikle”, % 19,7 ile “her zaman”, % 13,8 ile “hiç” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 2,1’ dir.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin % 66,7 ile “ara sıra” seçeneğinde yığıldığı bunu % 19,0 ile “genellikle”, % 14,3 ile “her zaman” ve %0 ile “hiç” seçeneklerinin izlediği,
- öğretmen görüşlerinin %38,2 ile “ara sıra” ve %31,8 ile “genellikle ” seçeneklerinde toplandığı; bunu, %19,7 ile “her zaman”, % 10,3 ile “hiç” seçeneklerinin izlediği,

- veli görüşlerinin %41,3 ile “ara sıra” seçeneğinde yığıldığı, bunu % 20,0 ile “her zaman”, %19,8 ile “genellikle” ve % 15,9 ile “hiç” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Velilerin % 3,1’ i anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Tablo genel olarak değerlendirildiğinde yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ($\chi^2=28.697$; $p=.000$) görülmektedir. Farklılık yöneticilerin % 66,7 gibi yüksek bir oranda sorunun “ara sıra” yaşandığı yönünde görüş bildirmelerinden kaynaklanabilir. Bulgulara göre; öğretmenler %38,2 ve veliler de %41,3 oranlarında çoğunlukla sorunun “ara sıra” yaşandığını düşünmektedirler. Ayrıca öğretmenlerin %31,8’ i “genellikle”; velilerin %20,0’ si “her zaman” ve %19,8’ i “genellikle” seçeneklerini de tercih ederek sorunun ciddi boyutlarda olduğunu düşünmektedirler.

Sonuç olarak gruplar kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi sorununun olduğunu düşünmektedir.

Karakütük (1996)' ün araştırmasında yolların bozuk olmasından dolayı taşıma işinin aksadığı; Baş (2001) tarafından yapılan çalışmada ise ara sıra ve genellikle seçeneklerinin daha fazla işaretlendiğinden sorunun çoğunlukla olduğu bunun da coğrafi koşullardan kaynaklanabileceği belirtilmektedir.

Tablo 21. Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKL E	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	0	0	8	11	2	21
	%	.0	.0	38,1	52,4	9,5	100
Öğretmen	f	1	25	80	89	38	233
	%	.4	10,7	34,3	38,2	16,3	100
Veli	f	11	200	117	119	69	516
	%	2,1	38,8	22,7	23,1	13,4	100
TOPLAM	f	12	225	205	219	109	770
	%	1,6	29,2	26,6	28,4	14,2	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			80,639		.000		

Tablo incelendiğinde; Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması sorununa yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 29,2 ile “hiç”, % 28,4 ile “genellikle” ve % 26,6 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı; bunları % 11,9 ile “her zaman”, seçeneğinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 1,6’ dır.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %52,4 ile “genellikle” ve % 38,1 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı bunu %9,5 ile “her zaman” seçeneğinin izlediği, “hiç” seçeneğinin ise tercih edilmediği,
- öğretmen görüşlerinin %38,2 ile “genellikle ” ve % 34,3 ile “ara sıra” seçeneklerinde toplandığı; bunu, %16,3 ile “her zaman”, % 10,7 ile “hiç” seçeneklerinin izlediği,

- veli görüşlerinin %38,8 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı, bunu % 23,1 ile “genellikle”, % 22,7 ile “ara sıra” ve %13,4 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % .4’ü ve velilerin % 2,1’ i anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Tablo genel olarak değerlendirildiğinde yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ($\chi^2=80.639$; $p=.000$) bulunduğu görülmektedir. Bulgularda velilerin soruna çoğunlukla %38,8 ile “hiç” katılmamaları dikkat çekicidir. Yöneticiler %52,4 ile öğretmenler ise %38,2 ile “genellikle” seçeneğini en fazla tercih etmiştir. Yönetici ve öğretmenlerin çoğunluğu araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmadığını düşünürken, velilerin çoğunluğu bu sorunun olmadığı şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu da araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması konusunda velilerin yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşündürmektedir.

Baş (2001) tarafından yapılan araştırmada yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinde araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması sorununun genellikle bulunduğu; velilerin görüşlerinde ise sorunun olmadığı sonucu alınmıştır.

Sorun, öncelikle taşıma yapan sürücülere seminerler düzenleyerek eğitim verilmesi ile çözümlenebilir.

Tablo 22. Okul yönetiminde sorunların artması maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	1	9	11	0	21
	%	.0	4,8	42,9	52,4	.0	100
Öğretmen	f	2	38	111	56	25	233
	%	.9	16,3	47,6	24,0	10,7	100
Veli	f	22	175	198	71	50	516
	%	4,3	33,9	38,4	13,8	9,7	100
TOPLAM	f	24	214	318	138	75	770
	%	3,1	27,8	41,3	17,9	9,7	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			60,362		.000		

Tablo incelendiğinde; Okul yönetiminde sorunların artması sorununa yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 41,3 ile “ara sıra” ve % 27,8 ile “hiç” seçeneklerinde yığıldığı bunları % 17,9 ile “genellikle”, % 9,7 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 3,1’ dir.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin % 52,4 ile “genellikle” ve %42,9 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı bunu % 4,8 ile “hiç” seçeneğinin izlediği, “her zaman” seçeneğinin tercih edilmediği,
- öğretmen görüşlerinin %47,6 ile “ara sıra” ve % 24,0 ile “genellikle” seçeneklerinde toplandığı, bunu, %16,3 ile “hiç” ve % 10,7 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,
- veli görüşlerinin %38,4 ile “ara sıra” ve %33,9 ile “hiç” seçeneklerinde yığıldığı, bunu % 13,8 ile “genellikle” ve % 9,7 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin %9' u ve velilerin % 4,3' ü anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Tablo genel olarak değerlendirildiğinde yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık($\chi^2=60.362$; $p=.000$) bulunmaktadır.Tablodaki bulgulara göre; yöneticiler “genellikle” %52,4, öğretmenler %47,6 ve veliler %38,4 ise “ara sıra” seçeneklerini çoğunlukla tercih etmişlerdir. Bu da okul yönetiminde sorunların artması sorununun yaşandığını göstermektedir. Özellikle yöneticilerin % 52,4 si “genellikle” taşınmalı ilköğretim uygulaması sebebiyle yönetimdeki işlerinin arttığını düşünmektedirler.

Baş (2001) tarafından yapılan araştırmada okul yönetiminde sorunların artması sorununa “ara sıra” ve “genellikle” seçeneklerinin daha fazla işaretlendiğinden sorunun çoğunlukla olduğu belirtilmektedir.

Tablo 23. Yolların taşımali eğitim için uygun olmaması maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	4	12	3	2	21
	%	.0	19,0	57,1	14,3	9,5	100
Öğretmen	f	5	43	118	55	12	233
	%	2,1	18,5	50,6	23,6	5,2	100
Veli	f	19	179	115	105	98	516
	%	3,7	34,7	22,3	20,3	19,0	100
TOPLAM	f	24	226	245	163	112	770
	%	3,1	29,4	31,8	21,2	14,5	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			84,808		.000		

Tablo incelendiğinde; Yolların taşımali eğitim için uygun olmaması sorununa yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin ve % 31,8 ile “ara sıra” ve % 29,4 ile “hiç” seçeneklerinde yığıldığı bunları % 21,2 ile “genellikle” ve % 14,5 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 3,1’ dir.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %57,1 ile “ara sıra” seçeneğinde yığıldığı bunu % 19,0 ile “hiç” , % 14,3 ile “genellikle” ve %9,5 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,
- öğretmen görüşlerinin %50,6 ile “ara sıra” seçeneğinde toplandığı, bunu, % 23,6 ile “genellikle”, %18,5 ile “hiç” ve %5,2 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,
- veli görüşlerinin %34,7 ile “hiç” seçeneğinde yığıldığı; bunu, %22,3 ile “ara sıra”, %20,3 ile “genellikle” ve % 19,0 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % 2,1'i ve velilerin % 3,7' si anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Kay-Kare Testi sonuçlarına bakıldığında yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık($\chi^2=84.808$; $p=.000$) bulunmaktadır. Farklılık, tablodaki bulgulara göre; yöneticilerin %57,1 ile öğretmenlerin %50,6 ile çoğunlukla “ara sıra” seçeneğini velilerin ise çoğunlukla %34,7 ile “hiç” seçeneğini işaretlemelerinden kaynaklanmış olabilir. Bu da yönetici ve öğretmenlerin, yolların taşımali eğitim için uygun olmaması sorununun ara sıra yaşandığını; velilerin ise sorunun olmadığını düşündükleri şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca velilerin taşımali eğitimi istemelerinden dolayı sorunu önemsemedikleri şeklinde de değerlendirilebilir.

Yönetici ve öğretmenlerin görüşlerine göre yolların taşımali eğitim için uygun olmaması sorununun ara sıra yaşandığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Tablo 20'in değerlendirmesinde de kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi sorununun ara sıra yaşandığı sonucu alındığından her iki tablo bulgularının değerlendirme sonuçları birbiriyle örtüşmektedir.

Baş (2001) tarafından yapılan araştırmada ara sıra ve genellikle seçeneklerinin daha fazla işaretlendiğinden sorunun çoğunlukla olduğu bunun da coğrafi koşullardan kaynaklanabileceği belirtilmektedir.

Türkiye gerek iklim gerekse coğrafi yapı bakımından değişik bölgelere sahiptir. Arazi yapısı genellikle engebelerdir. Bolu İli ise engebeli arazi yapısının en çok yer aldığı illerimizden biridir. Bolu' da taşımali eğitimin sağlıklı yapılabilmesi için karayollarının yolların bakım onarımına daha fazla önem verilmelidir. Özellikle taşıma yapılan küçük yerleşim birimlerinin yolları dikkate alınmalıdır.

Tablo 24. Taşıma ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKL E	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	5	9	5	2	21
	%	.0	23,8	42,9	23,8	9,5	100
Öğretmen	f	4	56	85	67	21	233
	%	1,7	24,0	36,5	28,8	9,0	100
Veli	f	20	258	118	72	48	516
	%	3,9	50,0	22,9	14,0	9,3	100
TOPLAM	f	24	319	212	144	71	770
	%	3,1	41,4	27,5	18,7	9,2	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			62,883		.000		

Tablo incelendiğinde; Taşıma ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi sorununa yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 41,4 ile “hiç” ve % 27,5 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı bunları % 18,7 ile “genellikle” ve % 9,2 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 3,1’ dir.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %42,9 ile “ara sıra” seçeneğinde yığıldığı bunu % 23,8 ile “hiç ve ara sıra ”, %9,5 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği,
- öğretmen görüşlerinin %36,5 ile “ara sıra” ve %28,8 ile “genellikle” seçeneklerinde toplandığı, bunu, % 24,0 ile “hiç” ve %9,0 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği, 50,0; 22,9; 14,0; 9,3
- veli görüşlerinin %50,0 ile “hiç” ve seçeneğinde yığıldığı; bunu %22,9 ile “ara sıra”, % 14,0 ile “genellikle” ve % 9,3 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % 1,7' si ve velilerin % 3,9'u anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Tablo Kay-Kare Testi sonuçlarına göre değerlendirildiğinde yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ($\chi^2=62.883$; $p=.000$) bulunmaktadır. Bulgulara göre sorunla ilgili yöneticilerin %42,9' u ve öğretmenlerin %36,5'i çoğunlukla “ara sıra” seçeneğini tercih etmişlerdir. Velilerin ise %50,0'si “hiç” seçeneğini işaretlemiştir. Bu farklılık yönetici ve öğretmenlerin çoğunlukla taşıma ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi sorununun “ara sıra” yaşandığı; velilerin ise sorunun “hiç” olmadığı şeklinde görüş belirtmelerinden kaynaklanabilir. Velilerin sorunun “hiç” olmadığını düşünmeleri dikkat çekicidir. Çıkan sonuç velilerin okulun genel başarısını değerlendirmede başarı değerlendirme kriterleri açısından bilgi sahibi olmadıklarını düşündürmektedir.

Tablodaki görüşlere göre yönetici ve öğretmenler taşıma ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürdüğünü; veliler ise sorunun olmadığını düşünmektedirler.

Büyükkaragöz ve Şahin (1992)' in araştırmasında yönetici, öğretmen ve veliler taşınmalı ilköğretimin öğrenci başarısını arttırdığı konusunda olumlu görüş bildirdikleri; Baş (2001) tarafından yapılan çalışmada ise ara sıra ve genellikle seçeneklerinin daha fazla işaretlendiğinden sorunun çoğunlukla olduğu belirtilmektedir.

Tablo 25. Taşıma ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması maddesine ilişkin bulgular

GRUP		BOŞ	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN	TOPLAM
Yönetici	f	.0	1	16	3	1	21
	%	.0	4,8	76,2	14,3	4,8	100
Öğretmen	f	4	92	98	34	5	233
	%	1,7	39,5	42,1	14,6	2,1	100
Veli	f	6	260	124	63	63	516
	%	1,2	50,4	24,0	12,2	12,2	100
TOPLAM	f	10	353	238	100	69	770
	%	1,3	45,8	30,9	13,0	9,0	100
Pearson Kay-Kare			Değer (χ^2)		p	p<0,05	
			63,267		.000		

Tablo incelendiğinde; Taşıma ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması sorununa yönelik olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin % 45,8 ile “hiç” ve % 30,9 ile “ara sıra” seçeneklerinde yığıldığı bunları % 13,0 ile “genellikle” ve % 9,0 ile “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir. Ankette bu soruyu boş bırakanların toplamı ise % 1,3’ tür.

Görev gruplarına göre tablo incelendiğinde,

- yönetici görüşlerinin %76,2 ile “ara sıra” seçeneğinde yığıldığı bunu, % 14,3 ile “genellikle”, %4,8 ile “hiç ve her zaman” seçeneklerinin izlediği,
- öğretmen görüşlerinin %42,1 ile “ara sıra” ve %39,5 ile “hiç” seçeneklerinde toplandığı; bunu, % 14,6 ile “genellikle ” ve %2,1 ile “her zaman”, seçeneklerinin izlediği,

- veli görüşlerinin %50,4 ile “hiç” seçeneklerinde yığıldığı; bunu, %24,0 ile “ara sıra”, % 12,2 ile “genellikle” ve “her zaman” seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin % 1,7’si ve velilerin % 1,3’ ü anketin bu sorusunu cevaplamamıştır.

Tablo Kay-Kare Testi sonuçlarına göre değerlendirildiğinde yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık($\chi^2=63.267$; $p=.000$) bulunmaktadır. Yöneticiler %76,2 ve öğretmenler %42,1 oranlarıyla “ara sıra” sorunun olduğunu veliler ise %50,4 oranında sorunun “hiç” olmadığını belirtmişlerdir. Bu da taşıma ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması sorununun yönetici ve öğretmenlere göre olduğunu; velilere göre ise olmadığını göstermektedir. Sorunla ilgili özellikle yöneticilerin %76,2’ sinin “ara sıra” seçeneğini tercih etmesi düşündürücüdür.

Baş (2001) tarafından yapılan araştırmada ara sıra ve genellikle seçeneklerinin daha fazla işaretlendiğinden sorunun çoğunlukla olduğu belirtilmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın sonuçları ile bulgularına ilişkin sonuç ve öneriler yer almaktadır.

5.1.Sonuçlar

1. Araştırmaya katılan 21 yönetici;

“ Taşımalı İlköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz olması”; “Taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alınması”; “Taşıma merkezi okulun fiziksel yetersizliği”; “ Merkez okulun öğretmen bakımından yetersiz olması”; “Öğrencisi taşınan köylerde Milli Bayramların eski heyecanı ile kutlanamaması”; “Taşımalı İlköğretimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi”; “Kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi”; “Araç sahiplerinin yeterli eğitime sahip olmaması”; “Okul yönetiminde sorunların artması”; “Yolların taşımalı eğitim için uygun olmaması”; “Taşıma ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi”; “Taşıma ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması” maddelerindeki sorunların var olduğunu belirtmektedir.

2. Araştırmaya katılan 233 öğretmen;

“ Taşımalı İlköğretim konusunda velilerin görüşünün alınmaması”; “Taşımalı ilköğretimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi”; “Taşımalı ilköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz olması”; “Taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alınması”; “Kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi”; “Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması”; “Okul yönetiminde sorunların artması”; “Yolların taşımalı eğitim için uygun olmaması”; “Taşıma ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi”; “Taşıma ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması” maddelerindeki sorunların var olduğunu belirtmektedir.

3. Araştırmaya katılan 516 veli; “Kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi”; “Okul yönetiminde sorunların artması”; maddelerindeki sorunların var olduğunu belirtmektedir.

Bulgularda özellikle veliler taşımalı ilköğretim okullarında öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmaması sorunun her zaman yaşandığını belirtmişlerdir.

4. Bulgulara göre; ankette yer alan sorunlardan en fazla sorun olduğunu düşünen grup yöneticilerdir. En az sorunların olduğunu belirtenler ise velilerdir.

5. Yönetici, öğretmen ve veliler çoğunlukla “hiç” seçeneğini tercih ederek okulda öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olduğunu düşünmektedir. Ancak veliler % 35,7’ ile, yöneticiler % 19,0’ ile ve öğretmenler % 27,0 ile taşımalı ilköğretim okullarında bu sorunun “her zaman” bulunduğunu belirtmişlerdir.

6. Taşımalı İlköğretim konusunda velilerin görüşünün alınmaması maddesinde yönetici ve veliler “hiç” seçeneğini çoğunlukla seçerek velilerin görüşünün alındığını, öğretmenler ise “genellikle” seçeneğini daha fazla tercih ederek sorunun bir hayli yaşandığını düşünmektedir.

7. Taşımalı ilköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz olduğu maddesinde; yöneticiler çoğunlukla sorunun ara sıra yaşandığı; öğretmen ve veliler ise devletin yaptığı harcamaların yeterli olduğunu düşünmektedir.

8. Taşıma araçlarının taşımaya uygun olmaması maddesinde; yönetici ve öğretmenlerin çoğunluğu soruna “hiç” katılmamaktadırlar. Veliler ise araçların taşımaya uygun olmaması sorununun hem hiç olmadığı hem de her zaman olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

9. Denek grupları taşımalı ilköğretimde taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alınması sorununun “ara sıra” olduğunu düşünmektedir.

10. Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelme sorununun yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerine göre “hiç” yaşanmadığı sonucu alınmıştır.

11. Taşımalı ilköğretimin velilere ek harcama getirmesi maddesinde; yöneticilerin % 85,7 si “hiç” seçeneğini işaretleyerek sorunun olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Denek grupları taşımalı ilköğretimin velilere ek harcama getirmediğini düşünmektedir.

12. Yöneticilere göre taşıma merkezi olan okullar fiziksel açıdan yetersiz, öğretmen ve velilere göre ise yeterlidir.

13. Yönetici, öğretmen ve veliler; merkez okul öğretmen bakımından yetersiz değildir görüşünü paylaşmaktadır.

14. Öğrencisi taşınan köylerde kapanan okulların araç gereçlerinin merkez okula devredilmemesi maddesinde; gruplar toplamda %48,3 ile “hiç” seçeneğini en fazla işaretlediğinden öğrencisi taşınan köylerde kapanan okulların araç gereçlerinin merkez okula devredildiği ve sorunun olmadığı sonucu alınmıştır.

15. Öğrencisi taşınan köylerde Milli Bayramların eski heyecanı ile kutlanamaması maddesinde; gruplar çoğunlukla “hiç” seçeneğini tercih ettiklerinden öğrencisi

taşınan köylerde Milli Bayramların eski heyecanıyla kutlanamaması” sorununun olmadığı sonucu alınmıştır.

16. Taşımalı ilköğretimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi maddesinde; yönetici ve öğretmenler çoğunlukla “ara sıra” seçeneğini işaretleyerek taşımalı ilköğretimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi sorununun olduğunu; veliler “hiç” ve “ara sıra” seçeneklerini daha fazla seçerek sorunun çok yaşanmadığını belirtmişlerdir.

17. Kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi maddesinde; gruplar çoğunlukla “ara sıra” seçeneğini işaretlemiştir. Buna göre; yönetici, öğretmen ve veliler kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi sorununun “ara sıra” olduğunu düşünmektedir.

18. Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması maddesinde; yönetici ve öğretmenlerin çoğunluğu “genellikle” araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmadığını düşünürken, velilerin çoğunluğu bu sorunun “hiç” olmadığı şeklinde görüş bildirmiştir.

19. Okul yönetiminde sorunların artması maddesinde; yöneticiler “genellikle” okul yönetiminde sorunların arttığını, öğretmen ve veliler ise okul yönetiminde sorunların artması sorununun “ara sıra” yaşandığını düşünmektedir.

20. Yolların taşımalı eğitim için uygun olmaması maddesinde; yönetici ve öğretmenler; yolların taşımalı eğitim için uygun olmaması sorununun “ara sıra” yaşandığını; veliler ise sorunun “hiç” olmadığını belirtmiştir.

21. Taşıma ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi maddesinde; yönetici ve öğretmenler çoğunlukla taşıma ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi sorununun “ara sıra” yaşandığını; veliler ise çoğunlukla sorunun “hiç” olmadığı şeklinde görüş belirtmişlerdir.

22. Taşıma ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması maddesinde; yönetici ve öğretmenlere göre taşıma ile gelen öğrenciler okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamama sorunu “ara sıra” yaşanmakta ; velilere göre ise uyum sorunu “hiç” yaşanmamaktadır.

23. Yönetici, öğretmen ve veliler;

- a. Okulda öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmaması,
- b. Taşıma araçlarının taşımaya uygun olmaması,
- c. Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi,
- d. Taşımalı ilköğretimin velilere ek harcama getirmesi,
- e. Taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliği,
- f. Öğrencisi taşınan köylerde Milli Bayramların eski heyecanı ile kutlanamaması,
- g. Kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirilmesi,
- h. Okul yönetiminde sorunların artması,

maddeleriyle ilgili çoğunlukla “hiç” seçeneğini tercih ederek bu sorunların yaşanmadığı yönünde aynı görüşü paylaşmışlardır.

24. Öğretmen ve veliler ;

- a. Taşımalı ilköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz olması,
- b. Taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliği,
- c. Merkez okulun öğretmen bakımından yetersiz olması,

maddeleriyle ilgili çoğunlukla “hiç” seçeneğini tercih ederek bu sorunların yaşanmadığı yönünde aynı görüşü paylaşmışlardır.

25. Yönetici ve öğretmenler;

- a. Taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alınması,
- b. Taşımalı ilköğretimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi,
- c. Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması,
- d. Yolların taşımalı eğitim için uygun olmaması,
- e. Taşıma ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi;
- f. Taşıma ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması,

maddelerinde çoğunlukla “ara sıra” seçeneğini tercih etmişlerdir.

Veliler ise bu maddelerde yönetici ve öğretmenlerden farklı görüş bildirmişlerdir.

26. Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi maddesinde yönetici öğretmen ve veliler %50'nin üstünde oranlarla sorunun "hiç" yaşanmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

27. Taşımalı İlköğretimin velilere ek harcama getirmesi maddesinde yönetici, öğretmen ve veliler %60'ın üzerinde %85'lere varan yüzdelerle sorunun hiç olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

28. Yöneticiler; kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi maddesinde %66,7 gibi yüksek bir oranla sorunun "ara sıra" yaşandığını düşünmektedir.

29. Yöneticiler; taşıma ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması maddesinde %76,2 gibi yüksek bir oranla sorunun "ara sıra" yaşandığını düşünmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırmada elde edilen veriler ile taşımalı ilköğretimdeki var olan uygulamaların değerlendirmesi yapıldığında aşağıdaki konularda düzenlemeler yapılması önerilmektedir.

1. Bütün taşıma merkezi ilköğretim okullarında öğle yemeklerinin düzenli yenilebileceği bir yemekhane veya yemek masalarının bulunduğu kantin alanlarının bulunması için tedbir alınabilir.

2. Taşımalı ilköğretim için devletin yaptığı harcamalar arttırılmalıdır.

3. Taşıma güzergâhlarındaki yollar özellikle kış aylarında bakımlı olmalı, kapanan köy yollarının açılmasında taşımali eğitim için kullanılan köy yollarına öncelik verilmelidir.
4. Taşıma merkezi okulların yönetimleri artan sorunları daha kolay çözebilmeleri için personel açısından desteklenmelidir. Öncelikle bu okullara rehber öğretmen, memur ve yeterli sayıda yardımcı personel sağlanmalıdır.
5. Taşıma merkezi ilköğretim okullarının ödenekleri diğer ilköğretim okullarına göre arttırılmalıdır.
6. Taşıma merkezi okulların başarılarının artması için 1.2.3. sınıfta birleştirilmiş sınıflı okullardan gelen öğrencilere 4. ve 5. sınıf programları farklı ve zengin içerikli, açıklarını kolay kapatacakları şekilde uygulanmalıdır. Bunu sağlamak için taşıma merkezi okullardaki 4. ve 5. sınıf programları yeniden oluşturulmalıdır.
7. Taşıma araçları daha fazla denetlenmelidir.
8. Taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin binmemesi için halk ve veliler bilinçlendirilmelidir.
9. Taşıma araçlarının ihale sözleşmelerinde, taşıma merkezi okullarda ders dışı saatlerde yapılan sosyal etkinliklerin bitiş saatlerine göre taşıma yapılmasıyla ilgili yasal düzenleme yapılmalıdır.
10. Taşıma merkezi olan okullar fiziksel açıdan desteklenmelidir.
11. Taşıma işini yapacak olan sürücüler eğitim-öğretim yılı başlamadan seminerler ile okul taşımacılığı, öğrenci psikolojisi vb. konularında eğitilmelidir.

KAYNAKÇA

Akyol, Avni. (1991) **Neden Niçin 8 Yıllık Zorunlu Eğitim**. Ankara: Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu Matbaası.

Akyol, Avni . 1991 Yılı Bütçe Konuşması. MEB, Ankara.

Akyüz, Yahya. (1989). **Türk Eğitim Tarihi. (Başlangıçtan 1988'e)** Genişletilmiş 3.Baskı, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 160.

Altunsaray, A. (1996). **Taşınalı ilköğretim uygulamasının değerlendirilmesi**. Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Antony, R. Miller. (1988). Pupil Transportation Management. Ramsburg and Roth Puplishers, California.

Ayaz, Nevzat. (1994). TBMM 1994 Yılı Bütçe Konuşması. MEB, Ankara.

_____ (1995). TBMM 1995 Yılı Bütçe Konuşması. MEB, Ankara.

Aydın, Mustafa. (1998). **Eğitim Yönetimi**, 5. Baskı, Hatipoğlu Yayınları.

Başaran, İ. Ethem. (1983). **Temel Eğitim ve Yönetimi**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:112.

_____ , İ. Ethem. (1988). **Eğitim Yönetimi**. Ankara: 2.Baskı.

_____ , İ. Ethem. (1992). **Yönetimde İnsan İlişkileri**. Ankara: 1.Baskı.

Balcı, Ali. (1995) **Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem Teknik ve İlkeler**. Ankara TDFO Bilgisayar-Yayıncılık.

Baş, Mehmet. (2001). **Taşımali İlköğretimde Karşılaşılan Sorunlar” “Bolu ili Örneği”** Abant İzzet Baysal Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu.

Bolu İl Millî Eğitim Müdürlüğü. **Yatırım Bölümü Arşivi** (1999-2001).

Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü. **Taşımali Eğitim Bölümü**. 2005.

Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü. **İstatistik Bölümü**. 2005.

Bursalıoğlu, Ziya. (1991). **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**. Ankara: 8.Baskı, Pegem Yayıncılık, No:2.

_____, Ziya. (1992). Thirteen'th Regional Consultation Meeting On The Asia and Pasific Program of Educational İnnovation for Development (APEID). Somtien, Thailand,(22–26 June).

Büyükboyacı, Şengül. (1998). **“Taşımali İlköğretim ve Sorunları” “Çanakkale ili Örneği”** Çanakkale Onsekiz Mart Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale.

Büyükkaragöz, Savaş; Şahin, Hasan ve Sulak, Hidayet. (1994). **Taşımali İlköğretim. “Konya İlinde Bir Araştırma”**. Konya: Selçuk Üniversitesi Araştırma Fonu.

Büyükkaragöz, Savaş; Şahin, Hasan (1995).**Taşımali İlköğretim Uygulamaları**. Ankara: Eğitim ve Bilim. Cilt: 19, Sayı. 96.

Cicioğlu, Hasan (1985). “Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim(Tarihi Gelişimi)”. Ankara, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları**, sayı:140.

Dayton, Roy, Turner.(1980). Transporting Handicapped Studends. **Human Services Pres.** Colorado.

Erpolat, M. Emin. (1991) **Taşımali İlköğretim Uygulaması**. Ankara: Çağdaş Eğitim Dergisi. Sayı: 166.

Günday, Derviş. (1993). Okul Servis Araçlarında Refakatçi Bulundurulsun. **Şoför ve Trafik Dergisi**. 488,(31.3.1993)

Herkes İçin Eğitim Dünya Beyannamesi ve Temel Öğrenme İhtiyacının Karşıllanması İçin Hareket Çerçevesi.(1990) **Herkes için Eğitim Dünya Konferansı**, Tayland: (5–9 Mart 1990).

“İlköğretim ve Eğitim Kanunu (222 s.k)”. 5 Ocak 1961.

Kaptan, Saim.(1998). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Ankara:11.Baskı. Bilim Kitap.

Karakütük, Meliha. (1996). **Taşımali İlköğretim Uygulaması ve Sorunları- Sincan İlçesi Örneği**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karasar, Niyazi. (1984). **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**. 4. Baskı. Ankara.

_____, Niyazi. (1986). **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**. Ankara: Bilim Kitap Kırtasiye Ltd. Şti.

Kaya, Yahya Kemal. (1977). **İnsan Yetiştirme Düzenimiz**. Ankara: (Geliştirilmiş İkinci Baskı) Nüve Matbaası.

_____, Yahya Kemal. (1989). **İnsan Yetiştirme Düzenimiz Yeni Bir Bakış**. Ankara:1. Baskı, Bilim Yay.

_____, Yahya Kemal. (1991). **Eğitim Yönetimi: Kuram ve Türkiye’deki Uygulama**. Ankara: 4. Basım, Bilim Yayınları.

Kavak, Yüksel. (1998). **Dünyada ve Türkiye’de İlköğretim**. Ankara

Kefeli, Serpil (2005). **Taşınalı İlköğretim ve Sorunları”** Abant İzzet Baysal Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu.

Koçer, H. Ali.(1970). **Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Küçüköğlu, Adnan. (2001). **İlköğretimde Taşınalı Eğitim Uygulaması**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bil. Ens.

MEB. (1995). Araştırma Planlama Kurumu. Ankara : Milli Eğitim Basımevi.

MEB. **2001 Yılı Başında Milli Eğitim**. (2000). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

MEB. **2002 Yılı Başında Milli Eğitim**. (2001). Ankara: 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası.

MEB. (1998). **Cumhuriyetin 75.Yılında Gelişme ve Hedefler**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

“Milli Eğitim Bakanlığı’nın 3797 Sayılı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun”.

MEB. İlköğretim Genel Müdürlüğü.**1991/23 Sayılı Genelge** (29 Mart 1991 tarih ve 350 Araş. Proj. Şb. Md./ 7397) Sayılı Genelgesi.

MEB. İlköğretim Genel Müdürlüğü. **2001/24 No' lu Genelge.**

MEB. İlköğretim Genel Müdürlüğü. **2001/66 No' lu Genelge.**

MEB. **İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.** (2003). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

MEB. **Milli Eğitim Şuralarında Eğitim.** Ankara,1994.

MEB. **X. Milli Eğitim Şurası: 23-26.06.1981.** Ankara,1981.

MEB. **Taşınabilir İlköğretim.** Ankara, 1999.

MEB. **Taşınabilir İlköğretim Yönergesi (24.06.1994. tarih, 5959 s.).** Ankara,1994.

MEB. **Taşınabilir İlköğretim Yönetmeliği .** 1997.

MEB **Taşınabilir İlköğretim Yönetmeliği.** (2000). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

MEB. **Temel Eğitim Pilot Projesi Uygulama Programı.** Ankara,1994.

Milli Eğitim İstatistikleri. (2005). Ankara: Devlet Kitapları Basımevi Müdürlüğü.

Naomi, Ed. Kasabian.(1981). Transportation Education and Training the Needs of the 1980s. Transportation Research. Transportation Research Board, National Academy of sciences, Washington.

Ogle, B.Duff. And Others. (1982). **The Pros and Cons of Busing in Pennsylvania.** Pittsburg Üniversitesi, Pennsylvania.

Oğuzkan, Ferhan. (1987). **Eğitim Terimleri Sözlüğü.** Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Özkan, Necip. (1997). **“Taşınalı İlköğretim Uygulamasında Sayısal Gelişmeler, Güçlükler ve Çözüm Önerileri”**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.

Resmi Gazete. 4306 Sayılı Kanun. Sayı: 23084, 18 Ağustos 1997

Resmi Gazete. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu. Sayı: 14574, 24 Haziran 1973.

Resmi Gazete. MEB Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği. (1992). Sayı: 21234, 21 Mayıs 1992).

Resmi Gazete. “Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (07.11.1982 tarih, 2709 Sayılı Kanun)”. Sayı: 17863, 09 Kasım 1982).

Sağlam, Mehmet. (1997). **Milli Eğitimde Hedefler**. Ankara: MEB Yayınları.

Şemin, Refia. (1973). **Eğitim ve Öğretim Problemlerimiz**. Tarihimiz Boyunca Eğitim ve Öğretimimize Bir Bakış. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.

Tezbaşaran, A. Ata. (1997). Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Tekışık, H. Hüsnü. **Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokullarında Öğretim**. Ankara: Rehber Yayınevi, 1968.

Tunçkaya, Satılmış. (1996). **“Taşınalı Eğitim Sistemi Üzerine”** Ankara: Çağdaş Eğitim Dergisi. 222.

Türkeli, Yahya; ve Diğerleri. (2003) **Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü Türkiye’de İlköğretim (Dünü, Bugünü, Yarını)**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). Seçkin Yayınevi. Ankara. 2000.

Türkoğlu, Adil (1998). **Karşılaştırmalı Eğitim**. Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi

Ulusoy, M. (2002). **Bolu İl Gelişme Planı**. <http://www.bigp.ibu.edu.tr/oke.doc>.

Unesco . (1991). *Annuaire Statistique*, Paris 1991.

Yangın, Ekrem. (1991). “Taşınalı İlköğretim Uygulaması.” *Milli Eğitim Dergisi*. Ankara: MEB Yayınları.107.

Yılmaz, H. Sünbül, Murat, A. (2003). **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Konya: Gün Ofset

Yılmaz, Erdal. (1998). **Taşınalı İlköğretim Uygulaması “Kırşehir İli örneği”**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

<http://earged.meb.gov.tr/urn/umana.htm> Avrupa Ülkelerinde Eğitim Sistemleri. **EARGED** 2003-2004.

<http://www.bigp.ibu.edu.tr/oke.doc>

<http://www.die.gov.tr>.

<http://www.google.com.tr>.

<http://iogm.meb.gov.tr>. Taşınalı İlköğretim Şubesi 2005

<http://www.meb.gov.tr>.

<http://meb.gov.tr> İstatistik Bölümü 2005

BÖLÜM I

KİŞİSEL BİLGİLER

Anketi Dolduranın

Görevi :

Cinsiyeti :

BÖLÜM II

TAŞIMALI İLKÖĞRETİM YÖNETİCİ-ÖĞRETMEN-VELİ ANKETİ

Açıklama: Her soruda size uygun gelen seçeneğin yanındaki () içine X işareti koyunuz

Aşağıda Sıralanan Taşımali İlköğretimle İlgili Sorunlara Ne Derece Katılmaktasınız?

Taşıma merkezi kabul edilen İlköğretim Okullarında

Taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlar

Katılma Derecesi:

	Hiç	Arasıra	Genellikle	Her zaman
1.Okulda öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmaması	()	()	()	()
2.Taşımalı ilköğretim konusunda velilerin görüşünün alınmaması	()	()	()	()
3.Taşımalı ilköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz olması	()	()	()	()
4.Taşıma araçlarının taşımaya uygun olmaması	()	()	()	()
5.Taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alınması	()	()	()	()
6.Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi	()	()	()	()
7.Taşımalı ilköğretimin velilere ek harcama getirmesi	()	()	()	()
8.Taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliği	()	()	()	()
9.Merkez okulun öğretmen bakımından yetersiz olması	()	()	()	()
10.Öğrencisi taşınan köylerde kapanan okulların araç gereçlerinin merkez okula devredilmemesi	()	()	()	()
11.Öğrencisi taşınan köylerde Milli Bayramların eski Heyecanıyla kutlanamaması	()	()	()	()
12.Taşımalı ilköğretimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi	()	()	()	()
13.Kış aylarında yolların bozularak taşımaya güçleştirilmesi	()	()	()	()
14.Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması	()	()	()	()
15.Okul yönetiminde sorunların artması	()	()	()	()
16.Yolların taşımalı eğitim için uygun olmaması	()	()	()	()
17.Taşıma ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi	()	()	()	()
18.Taşıma ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması	()	()	()	()

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Nuray KABAŞ

Sürekli Adresi : Datça- Muğla

Doğum Yeri ve Yılı : İstanbul; 13.07.1962

Yabancı Dili : İngilizce

İlköğretim : İstanbul Kılıçarslan İlkokulu-İstanbul Ebusuut Ortaokulu

Ortaöğretim :İstanbul Eyüp Lisesi

Lisans : İ.Ü. Edebiyat Fakültesi

Yayımları : “ **Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğini Seçmelerine Yönelik Görüşleri**”, Makale, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi-Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Cilt 1, Kongre Kitabı,2005

Çalışma Hayatı : Halen Muğla-Datça İlçe Milli Eğitim Müdürü olarak görev yapmaktadır.